

สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบ ในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

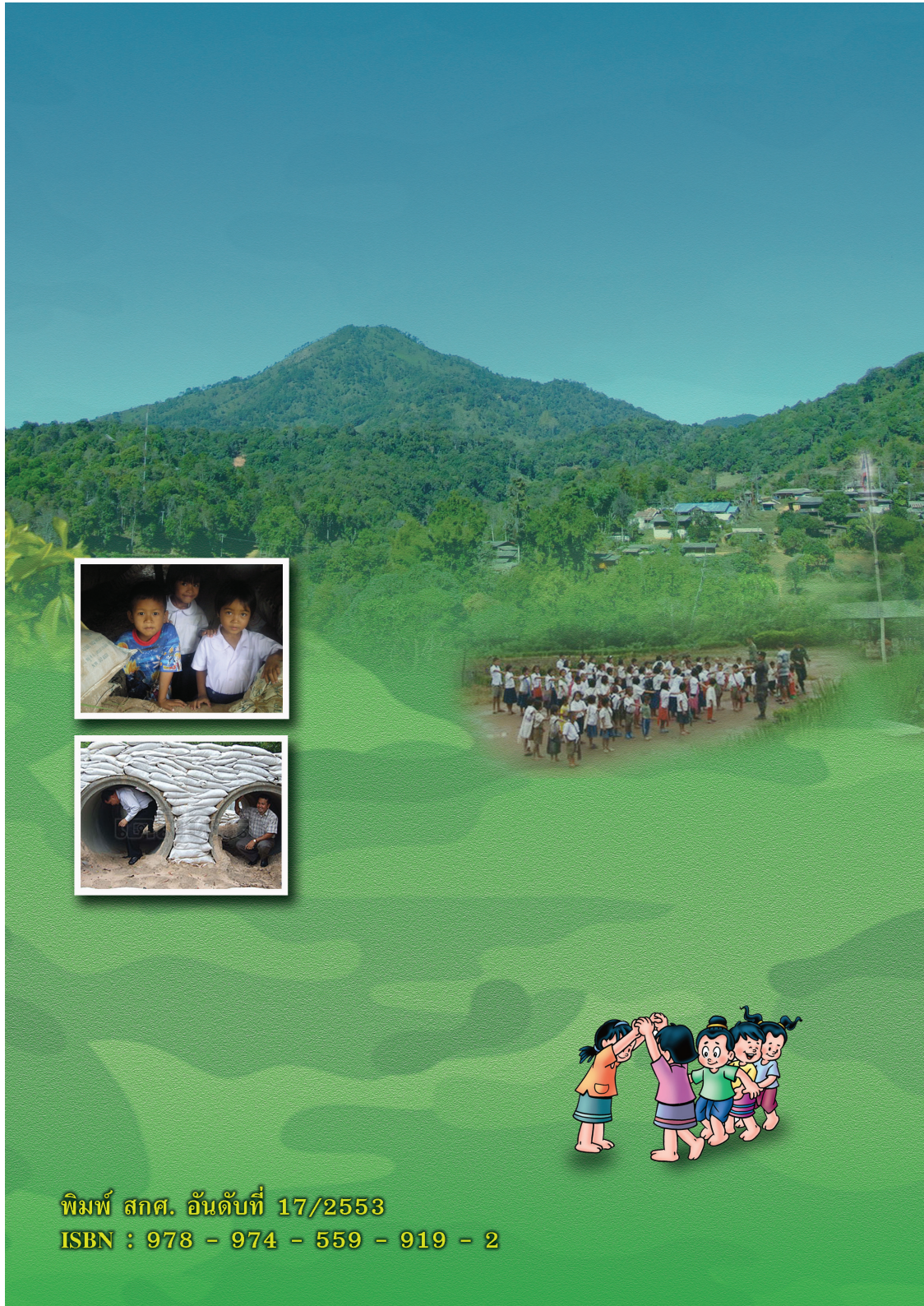

พิมพ์ สกศ. อันดับที่ 17/2553
ISBN : 978 - 974 - 559 - 919 - 2

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบ ในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

พิมพ์ สกศ. อันดับที่ 17/2553
ISBN : 978 - 974 - 559 - 919 - 2

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบ ในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

รายงานวิจัย
เรื่อง
สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบ
ในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

โดย
ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

374.28 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 ส รายงานวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน
ชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา
ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ. กรุงเทพฯ : 2552
260 หน้า

ISBN : 978-974-559-919-2

1. การศึกษา - รายงาน
2. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์
3. ชื่อเรื่อง

**รายงานวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน
ชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 17/2553

ISBN 978-974-559-919-2

พิมพ์ครั้งที่ 3 เมษายน 2553

จำนวน 1,500 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ

ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุขุวิทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0-2668-7123 ต่อ 1210, 1218

โทรสาร : 0-2243-0085

Website : [://www.onec.go.th](http://www.onec.go.th)

สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น

32/99 ซอยรามอินทรา 65 ถนนรามอินทรา

แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน

กรุงเทพฯ 10220

โทรศัพท์ : 0-2509-4499

โทรสาร : 0-2509-4546

คำนำ

สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชาที่ประชาชนกำลังประสบปัญหาและต้องอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่วิกฤติและอันตรายนานาประการ ไม่ได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและขาดโอกาสการเข้ารับบริการทางการศึกษาในระบบจำนวนมาก รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการพัฒนาด้านการศึกษาให้มุ่งส่งเสริมการลงทุนด้านการศึกษาที่ต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ และต้องจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก... และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กชายขอบที่อยู่ในจังหวัดชายแดนเหล่านี้ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมที่อยู่ดี มีสุข และส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ และมีความรู้ความสามารถที่จะก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างรู้เท่าทันท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก

ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานด้านการกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในระดับชาติ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และวิจัย เรื่องสภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชาขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากท่านศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ เป็นผู้ดำเนินการวิจัยสำหรับสาระสำคัญของการวิจัยเพื่อนำเสนอสภาพการพัฒนาการศึกษา

ในจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา รวมทั้งการนำเสนอภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการบูรณาการในภาพรวมของการพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

สำนักงานฯ ขอขอบคุณท่าน ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ที่ได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ช่วยพิจารณารายงานผลการวิจัย คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร, รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว, รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยา คุณมี, ดร.พิษณุ ตุลสุข, ดร.มานะ สินธุวงษานนท์, ดร.สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้ความกรุณาและร่วมมืออย่างดียิ่งในการจัดทำรายงานมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา และการดำเนินงานการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

(รองศาสตราจารย์ชงทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำของผู้วิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา จึงได้มอบหมายให้ผู้วิจัยทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการศึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นสำคัญ จึงได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผสมผสานกันเพื่อยืนยันความสอดคล้องและถูกต้องของข้อมูล

ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามและให้การสัมภาษณ์อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมกลุ่มสนทนา บุคคลผู้ให้และชี้แนะแหล่งข้อมูลต่างๆ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลและเอกสารอันเป็นประโยชน์ยิ่งซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้วิจัยจะเปิดเผยรายชื่อท่านได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชาได้ตามสมควร

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์

ผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคนและเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคนและสังคมของประเทศในทุกมิติให้มีศักยภาพทันต่อสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายปัจจัย และด้วยสภาพของพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย-กัมพูชาซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนส่วนหนึ่งของประเทศที่มีลักษณะเฉพาะของคนชายขอบจากหลากหลายชาติพันธุ์ต่างจากพื้นที่ชายขอบอื่นๆ ย่อมทำให้สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวต่างจากบริบทอื่น

สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา

หากเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศไทย-กัมพูชาพบที่มีความหลากหลายเช่นเดียวกับพื้นที่ชายแดนทางภาคใต้ แต่เป็นความหลากหลายที่ต่างกัน โดยพื้นที่ชายแดนทางภาคใต้นั้นเป็นความหลากหลายของรูปแบบการจัดการศึกษา แต่ในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย-กัมพูชาเป็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของผู้เรียน โรงเรียนตามแนวตะเข็บชายแดนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ตามชายขอบทั้งหมด และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก เศรษฐกิจไม่ดี การสนับสนุนโรงเรียนจากชุมชนมีน้อย เด็กจากฝั่งเขมรข้ามมาเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ เด็กไม่มีสัญชาติ และเด็กต่างด้าว อย่างไรก็ตามเด็กกัมพูชาไม่ได้มาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น

การรู้ภาษาไทยเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ มาเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อ
ค้าขายกับคนไทย มาเพื่อขอรับสิทธิ มาใช้แรงงานในเมืองไทยในอนาคต

ปัญหาการจัดการศึกษาที่สำคัญในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-
กัมพูชา ประกอบด้วย **1) ปัญหาเกี่ยวกับครู** การขาดแคลนครู โรงเรียน
ส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น
สวัสดิการ สิทธิผลประโยชน์ก็เอื้อกูลต่างๆ ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจและเป็น
สิ่งจูงใจของครูชายแดนบางอย่างที่เคยได้รับ บางอย่างปัจจุบันไม่ได้รับ
หรือได้รับเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นไม่ทั่วถึงโรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ตามแนว
ชายแดน **2) ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน** สภาพครอบครัวของนักเรียน
ในพื้นที่ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้ผู้ปกครองต้องอพยพ
ย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่น เด็กส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้ง
อยู่กับคนอื่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง การเห็น
แบบอย่างค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ทำให้เด็กส่วนใหญ่
ขาดระเบียบวินัย ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริม
การเรียนรู้ของเด็กเพราะเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ **3) ปัญหาเกี่ยวกับ
สภาพแวดล้อมและชุมชน** บ่อนการพนันและปัญหายาเสพติดในพื้นที่
กระทบต่อวิถีชีวิตของเด็กและผู้ปกครอง ส่งผลต่อการจัดการศึกษา
เป็นอันมากโดยเฉพาะการเฝ้าระวังเด็ก **4) ปัญหาการบริหารจัดการ**
ความห่างไกลของการคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง
ทำให้การกำกับติดตาม นิเทศ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาด
ความถี่ ความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของครู และ
5) ปัญหาเกี่ยวกับระบบ ความไม่เป็นธรรมจากการประเมินโดยใช้
เกณฑ์เดียวกันทั้งประเทศ และวิธีการงบประมาณที่ไม่เหมาะสม ส่งผล
ให้เกิดความไม่เสมอภาค ในการจัดการศึกษา

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูในพื้นที่
2. ความเสียสละของครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
3. คุณภาพของผู้บริหาร และครู
4. ความพร้อมของโรงเรียนทั้งด้านบุคลากร สื่อเทคโนโลยี และสภาพอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดการจัดการเรียนการสอน
5. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ชุมชนในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่
6. ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ได้รับจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่ความมุ่งมั่นผูกพันในการทำงานในพื้นที่
7. เจตจำนงของภาครัฐที่จะส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย-กัมพูชา โดยการกำหนดนโยบายเฉพาะและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่อาจไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้

1. สภาพการขาดแคลนครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย
2. การขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สภาพทางเศรษฐกิจที่ยากจนของครอบครัว สภาพครอบครัวที่แตกแยกเนื่องจากผู้ปกครองต้องอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนด้านการเรียนจากที่บ้านอย่างเต็มที่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัวทำได้ยากลำบาก อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กบางส่วนถูกละเมิดทางเพศ

4. สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สร้างโอกาส หรือชักจูงให้เด็กใช้ชีวิตชีวิตที่ไม่ถูกต้องตามครรลองของวัฒนธรรม สังคมไทย โดยเฉพาะบ่อนการพนันตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติดในชุมชนบางพื้นที่ตามแนวชายแดน

5. ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ของผู้เรียน ซึ่งหมายรวมถึงภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมบางประการมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6. ความเหลื่อมล้ำในเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่ชายแดน การขาดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน เฉพาะสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ทั้งด้านวิธีการงบประมาณ และระบบการประเมินทำให้ครูและบุคลากรในพื้นที่รู้สึกว่าการไม่ได้รับความเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเอกสาร การจัดกลุ่มสนทนา การศึกษาพหุกรณี การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ดังนี้

1. รัฐบาลควรปรับวิธีการงบประมาณโดยการกำหนดอัตราการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับพื้นที่ชายแดน อัตราที่กำหนดอาจต่างกันตามสภาพและความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนตามแนวชายแดนสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สมศ.ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาจริงตามบริบทพื้นที่ชายแดนโดยปรับค่าน้ำหนักของเกณฑ์การประเมินให้ต่างจากบริบทอื่น ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาจริงตามบริบทของพื้นที่ น่าจะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. ควรปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของครูในพื้นที่ชายแดนโดยอาจดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ชายแดนภาคใต้ หรือกำหนดเป็นแนวทางเฉพาะสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในพื้นที่

4. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหางบจ่ายสนับสนุนให้กับโรงเรียนตามแนวชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ปัจจัยหลัก คือ

1) การสนับสนุนความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนตามแนวชายแดนสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทัดเทียมกับพื้นที่อื่นๆ

2) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากหลายโรงเรียนมีสภาพอาคารเรียนชำรุด ทรุดโทรม

5. รัฐบาลควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหาครูย้ายออกนอกพื้นที่ โดยเฉพาะตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวอาจทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1) การปรับระบบการบริหารจัดการ โดยก.ค.ศ.อาจปรับหลักเกณฑ์การสรรหาและบรรจุครูให้เร็วขึ้นลดปัญหาการขาดครูชั่วคราว

2) การปรับวิธีการพิจารณาความดีความชอบ และเอาใจใส่สิทธิประโยชน์แก่กุลสวัสดีการ สิทธิพิเศษของครูในพื้นที่ชายแดนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและเป็นสิ่งจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่

3) การดำเนินการแก้ปัญหาในระยะยาวในเชิงนโยบาย โดยอาจกำหนดเป็นโครงการพิเศษเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้คนเก่งในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนครูและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด

6. คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ฉะนั้นการจะพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาให้มีคุณภาพ ต้องพัฒนาปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาด้วยภาคส่วนต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนจึงต้องร่วมมือกัน โดยหน่วยงานของรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการประสาน ส่งเสริมหน่วยงานจากภาคส่วนอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่อย่างจริงจัง

7. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจจัดทำเป็นแผนพัฒนาโรงเรียนชายแดน โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์ส่งเสริมความมั่นคงและแก้ปัญหาตามชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่

8. รัฐบาลอาจพิจารณาใช้พื้นที่บางส่วนของที่ตั้งตามแนวตะเข็บชายแดนซึ่งมีนักเรียนสัญชาติกัมพูชาเข้ามาเรียนในอัตราสูงจัดตั้งเป็นโรงเรียนมิตรภาพไทย-กัมพูชา โดยเน้นการเรียนการสอนสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาเขมร และเรียนภาษาอังกฤษในฐานะ

ภาษา กลางของอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และ
เป็นการพัฒนาประชากรระดับรากหญ้าเข้าสู่การเป็นพลโลก

9. การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนควรมุ่งเน้นการศึกษา
เพื่ออาชีพเพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ อาจ
ดำเนินการโดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำตำบลเปิดสอนระดับ
อาชีวศึกษาในระดับปวช. สาขาต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียน
ในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสเรียนที่จะ
เรียนต่อระดับสูงในสถาบันการศึกษาต่างพื้นที่มีน้อย และอาจเป็นแรง
จูงใจอย่างหนึ่งให้นักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อ
ศึกษาต่อ

10. ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อการ
อ่านออกเขียนได้ของเด็กที่ใช้ภาษาถิ่น เนื่องจากผลการสำรวจความคิด
เห็นชี้ว่าการใช้ภาษาถิ่นมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำนำของผู้วิจัย	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	5
นิยามศัพท์	7
ขอบเขตของการวิจัย	9
การนำเสนอเอกสาร	9
บทที่ 2 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับพื้นที่ชายแดน	10
นโยบายของรัฐบาล	10
นโยบายเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ	13
บทที่ 3 สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา	26
จังหวัดอุบลราชธานี	27
จังหวัดศรีสะเกษ	30
จังหวัดสุรินทร์	36
จังหวัดบุรีรัมย์	42
จังหวัดสระแก้ว	47
จังหวัดจันทบุรี	53
จังหวัดตราด	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา	64
ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา	64
สภาพและปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชา	78
บทที่ 5	
การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน	97
ประเทศไทย-กัมพูชา	
เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดที่ติดแนวชายแดน	97
ประเทศไทย-กัมพูชา	
อำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา	100
ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน	101
ไทย-กัมพูชา	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	135
บทที่ 6	
พหุกรณีศึกษาโรงเรียนชายขอบและนักเรียน	149
ที่ไม่มีสัญชาติไทย	
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านด่าน จ.สุรินทร์	150
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านรุง จ.ศรีสะเกษ	153
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหาดเล็ก จ.ตราด	155
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านอนุบรรบต จ.สระแก้ว	157
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโคก จ.สระแก้ว	159

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 ผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา การจัดการศึกษาในพื้นที่	163
บทที่ 8 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะ จากแหล่งข้อมูลอื่น	188
ข้อมูลการสนทนากลุ่ม	188
บทที่ 9 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	207
บรรณานุกรม	216
ภาคผนวก	224

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตาราง 1	เขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการปี 2546	97
ตาราง 2	อำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา	100
ตาราง 3	จำนวนห้องเรียน นักเรียนและครู/พนักงานราชการของโรงเรียนสังกัดสพฐ. ในพื้นที่ตามแนวเขตชายแดนไทย-กัมพูชา	102
ตาราง 4	จำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู/พนักงานราชการ ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จำแนกตามสังกัด	105
ตาราง 5	จำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาด	109
ตาราง 6	จำนวนนักเรียนจำแนกตามสัญชาติ	112
ตาราง 7	จำนวนนักเรียนออกกลางคัน	115
ตาราง 8	คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของนักเรียน ชั้น ป. 6 ปีการศึกษา 2550 และ 2551	118
ตาราง 9	คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ NT ของนักเรียน ชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2550 และ 2551	122
ตาราง 10	ผลการประเมินภายนอกของสมศ	128
ตาราง 11	ข้อมูลการย้ายออกของครูในพื้นที่ชายแดน ไทย-กัมพูชา	132

ตาราง 12	จำนวน และร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน	164
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ การเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา	166
ตาราง 14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ที่ติดกับประเทศกัมพูชา	170
ตาราง 15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	174
ตาราง 16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t สำหรับการทดสอบเปรียบเทียบระดับการเห็นด้วย ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ระหว่างพื้นที่ชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก	178

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า	
ภาพประกอบ 1	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับ	104
ภาพประกอบ 2	จำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาด	112
ภาพประกอบ 3	จำนวนนักเรียนออกกลางคันมากที่สุด 10 อันดับแรก	118
ภาพประกอบ 4	คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของ นักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2551	122
ภาพประกอบ 5	คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ NT ของ นักเรียนชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2551	128
ภาพประกอบ 6	ผลการประเมินภายนอกรอบสองของสมศ	132
ภาพประกอบ 7	ข้อมูลการย้ายออกของครูในพื้นที่ชายแดน ไทย-กัมพูชา 10 ลำดับแรก	135

บทที่ ๑

บทนำ

ดินแดนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นรัฐและภายในอาณาเขตล้อมรอบแห่งดินแดนนั้น รัฐสามารถใช้อธิปไตยได้อย่างเต็มที่ที่แนวเส้นล้อมรอบดินแดนดังกล่าวซึ่งแยกดินแดนของประเทศหนึ่งออกจากดินแดนของอีกประเทศหนึ่งหรือดินแดนที่ ๆ ไม่มีเจ้าของเรียกกันว่า “เส้นเขตแดน” หรือ “แนวพรมแดน” (boundary line) การแบ่งเขตแดนในทางปฏิบัติมักจะใช้ ภูเขาหรือแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดนธรรมชาติ เช่น เทือกเขาพนมดงรัก พนมพระ พนมฉัตร เทือกเขาบรรทัด เป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา แม่น้ำโขงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทย-ลาว เป็นต้น (สุวรรณี เจริญนาน. 2543: 1) เฉพาะในส่วนของแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชานั้น ประเทศกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยทั้งทางบกและทางน้ำ ความยาวประมาณ 1,241 กิโลเมตร (กู่เกียรติ ศรีนาคา. 2547: 1) ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชาดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาช้านานจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางการทหาร ตลอดจนในด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ถึงแม้ในช่วงบางเวลาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอาจจะหยุดชะงักหรือลดระดับความสัมพันธ์ไปบ้าง จากการกระทบกระทั่ง

และความไม่เข้าใจที่เกิดขึ้น เพราะแต่ละประเทศย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ของทั้งสองประเทศยังคงเดินทางไปมาหาสู่กันเรื่อยมาและมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใกล้เคียงกันมาตั้งแต่อดีต (กุ้เกียรติ ศรีนาคา. 2547: 1)

สำหรับด้านสังคมและวัฒนธรรม ตามบริเวณชายแดนมีชุมชนกระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณ ผู้คนหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเหล่านี้มักถูกเรียกว่า “คนชายขอบ” หรือ “กลุ่มชายขอบ” (marginal group) ซึ่งหมายถึง “กลุ่มที่ยังไม่ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใหญ่อย่างสมบูรณ์ กลุ่มที่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนไปบางส่วน และยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิตของตน คำนี้มักจะนำมาใช้กับกลุ่มคนที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ กลุ่มคนเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมต่าง ๆ ผสมกันมากมาย ดังนั้นทัศนคติ คุณค่า และแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมิได้มีลักษณะของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง (สุริชัย หวันแก้ว. 2550: 10-13) คนชายขอบหรือกลุ่มชายขอบจะมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากสังคมใหญ่ของประเทศ หรือศูนย์กลางการปกครอง โดยส่วนใหญ่คนที่อาศัยอยู่ตามชายแดนเป็นชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ (ethnic minorities) และชนเผ่า (tribes) คนชายแดนในประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านด้านใดจะมีความสัมพันธ์ทางเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตในลักษณะคล้ายคลึงกัน (วัชรินทร์ ยงศิริ. 2545: 1) คนชายขอบในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จึงมีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ มีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตในลักษณะที่คล้ายกับประชาชนในประเทศกัมพูชา

การศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคนและเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศและจากผลการดำเนินงานของรัฐเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่เด็กชายขอบในจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก

เฉียดเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชาซึ่งสะท้อนออกมาจากผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลการสอบ NT พบว่าผลสัมฤทธิ์ของเด็กชายขอบในจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชาในปีการศึกษา 2550 และ 2551 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกวิชา สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวในปี 2543 ซึ่งได้ข้อสรุปส่วนหนึ่งว่า ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเกิดจากครูย้ายบ่อย เนื่องจากครูผู้สอนจะมีพื้นที่พ่วงอำเภอและต่างจังหวัดเป็นส่วนมาก มีครูในพื้นที่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีอายุในวัยหนุ่มสาว บรรจุใหม่หรือย้ายมาจากต่างจังหวัด มีการโยกย้ายค่อนข้างมาก ดังนั้น การปฏิบัติภารกิจ การบริหารงานในโรงเรียนจึงมักพบปัญหาเนื่องจากงานไม่ต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้ฝึกงานกันบ่อยเนื่องมาจากการโยกย้าย (ประสิทธิ์ นรากร. 2543: 8) สอดคล้องกับรายงานวิจัยย่อยโครงการศึกษาการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับเด็กยากจนและด้อยโอกาสในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา จ.สุรินทร์ ของ นภาพร มนตรีทอง (2546: 2-14) ซึ่งได้สรุปปัญหาในส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนว่า การจัดการศึกษาในระบบปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กชายแดนได้ จึงเกิดปัญหาเด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน การอบรมทักษะอาชีพต่างๆ เข้าๆ ไม่ถึงกลุ่มเด็กชายแดน ทำให้เยาวชนขาดทักษะการประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับรายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย (2551: 76-77) ซึ่งได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาไว้สอดคล้องกันว่า “ปัญหาการศึกษาของคนชายขอบนับเป็นปัญหาสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาไทย ปัญหาการศึกษา

ของคนชายขอบนับเป็นปัญหาสำคัญระดับต้นๆ ที่รัฐบาลจะต้องเร่งแก้ไขและสร้างเสริมคุณภาพการศึกษา กลุ่มคนชายขอบจะถูกภาครัฐละเลย กลุ่มคนทำงานนอกภาครัฐ (NGO) จะเป็นกลุ่มหลักให้การดูแลสนับสนุนโครงการต่างๆ ดังนั้น ภาครัฐควรให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาดูแลคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วน”

ด้วยปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาอย่างเร่งด่วน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศ ที่ต้องทำหน้าที่วิเคราะห์และวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ จึงได้ให้ความสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สนองเจตนารมณ์ของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคมของประเทศในทุกมิติ ให้มีการพัฒนาขีดความสามารถได้อย่างมีศักยภาพและทันต่อสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยกำหนดพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชาที่เป็นพื้นที่ในการศึกษาคั้งนี้ 7 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ จันทบุรี สระแก้วและตราด ได้กำหนดขอบเขตเฉพาะอำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย - กัมพูชาในแต่ละจังหวัดรวมทั้งหมด 21 อำเภอ ซึ่งสภาพโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ประชาชนในพื้นที่ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารสองภาษาตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น ผู้เรียนมาจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จและปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา
3. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนโดยสรุปของการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย จากบทความ ข่าวงานวิจัย นโยบาย ต่างๆ เป็นต้น

2. จัดกลุ่มสนทนา (focus group) จำนวน 4 ครั้ง

การจัดกลุ่มสนทนาครั้งที่ 1 จัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3 จังหวัดศรีสะเกษ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการครูและผูปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จำนวน 12 คน

การจัดกลุ่มสนทนาครั้งที่ 2 จัดที่โรงแรมลายทอง จ.อุบลราชธานี ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ครูและผูปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานการศึกษาในระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษ จำนวน 12 คน

การจัดกลุ่มสนทนาคั้งที่ 3 จัดที่ชาญชลีรีสอร์ท จังหวัดตราด ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหาร การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาอื่น จำนวน 14 คน

การจัดกลุ่มสนทนาคั้งที่ 4 จัดที่ชาญชลีรีสอร์ท จังหวัดตราด ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ครู และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่จัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การศึกษา และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นผู้แทนจากภาครัฐ และภาคเอกชนจากทุกประเภทการศึกษา จำนวน 11 คน

3. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

เก็บข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนบาง โรงเรียนในส่วนของอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดตราด

4. การศึกษาพหุกรณี (multi- case study) เป็นศึกษาบาง โรงเรียนเป็นรายกรณีจำนวน 5 โรงเรียน

5. การสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม

สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนจากผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษาที่ติดชายแดนของประเทศไทยกับกัมพูชาเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา

5.1.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (five – points rating scales)

ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม อาศัยความเห็นสอดคล้อง
ของผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดกลุ่มสนทนาครั้งที่ 1

การแปลความหมายของคะแนนใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.00 - 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2.50 - 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4.50 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

5.1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา
ที่อยู่ในโรงเรียนที่ติดชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ในปีการศึกษา
2552 จำนวน 856 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ
Krejcie & Morgan (1970: 608) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ
265 คน แต่เพื่อชดเชยกรณีได้รับแบบสอบถามกลับมาไม่ครบถ้วน
จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับ
300 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิชนิดสัดส่วน

นิยามศัพท์

สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่กำลังเป็น
อยู่และที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา

เด็กชายขอบ หมายถึง นักเรียนที่อยู่ในจังหวัดชายแดนของ
ไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมต่างจากคน
ส่วนใหญ่ของประเทศ

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา หมายถึง พื้นที่ อ.น้ำขุ่น
อ.น้ำยืน ในจังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ อ.ภูสิงห์ อ.กันทรลักษ์ อ.ขุนหาญ
และบางส่วนของอ.ขุนันท์ เฉพาะ ร.ร.ทับทิมสยาม 06 ร.ร.บ้านโนน
สมบูรณ์ ในจังหวัดศรีสะเกษ พื้นที่ อ.กาบเชิง อ.พนมดงรัก อ.บัวเชด

อ.สังขะ ในจังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ อ.บ้านกรวด และ อ.ละหานทราย ในจังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ อ.คลองหาด อ.โคกสูง อ.ตาพระยา อ.อรัญประเทศ ในจังหวัดสระแก้ว พื้นที่ อ.โป่งน้ำร้อน อ.สอยดาว จังหวัดจันทบุรี และท้องที่ อ.เมืองตราด อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.เกาะกูด ในจังหวัดตราด

จุดผ่านแดนถาวร หมายถึง บริเวณที่เปิดให้มีการค้าขายและการสัญจรไปมาระหว่างประชาชนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ของทั้งสองประเทศ การเปิดจุดผ่านแดนถาวรนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะใช้อำนาจตามมาตรา 11 และมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวร

จุดผ่อนปรน หมายถึง บริเวณที่มีการผ่อนปรนให้มีค้าขายบริเวณชายแดนได้ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการประกาศเปิดจุดผ่อนปรน กำหนดประเภทสินค้า ซึ่งเป็นสินค้าที่ค้าขายกันในท้องถิ่น เครื่องอุปโภคบริโภค บริเวณและระยะเวลาที่จะเปิด โดยให้ขอความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยก่อน ทั้งนี้ให้มีการตรวจสอบเพื่อทบทวนสถานการณ์และผลกระทบต่างๆ ทุกระยะ รวมทั้งจะต้องพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับประเทศนั้นๆ ประกอบกันไปด้วย

จุดผ่านแดนชั่วคราว หมายถึง บริเวณผ่านแดนประเภทที่เปิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดแน่นอนตามประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาโดยจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ฝ่ายไทยจะได้รับ เป็นการดำเนินการเฉพาะกิจและคำนึงถึงความเหมาะสมด้านการเมือง ทั้งนี้ก่อนที่กระทรวงมหาดไทยจะประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว ให้นำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาเห็นชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในคณะอนุกรรมการเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวก่อน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่อำเภอ อ.น้ำขุ่น อ.น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี อ.ภูสิงห์ อ.กันทรลักษณ์ อ.ขุนหาญ และบางส่วนของ อ.ชุนซ์ จังหวัดศรีสะเกษ อ.กาบเชิง อ.พนมดงรัก อ.บัวเขต อ.สังขะ จังหวัดสุรินทร์ อ.บ้านกรวด และ อ.ละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ อ.คลองหาด อ.โคกสูง อ.ตาพระยา อ.อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อ.โป่งน้ำร้อน อ.สอยดาว จังหวัดจันทบุรี และ อ.เมืองตราด อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.เกาะกูด จังหวัดตราด

การนำเสนอเอกสาร

- การวิจัยครั้งนี้ มีการนำเสนอเอกสารโดยแบ่งเป็น 9 บท ดังนี้
- บทที่ 1 บทนำ
 - บทที่ 2 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับพื้นที่ชายแดน
 - บทที่ 3 สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา
 - บทที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย - กัมพูชา
 - บทที่ 5 การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา
 - บทที่ 6 พหุกรณีศึกษาโรงเรียนชายขอบและนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย
 - บทที่ 7 ผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่
 - บทที่ 8 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะจากแหล่งข้อมูลอื่น
 - บทที่ 9 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทที่ ๒

นโยบายเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดน

นโยบายเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนในบริบทของชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา มีปรากฏอยู่ทั้งในส่วนของนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ในหลายสมัย และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐไม่มีนโยบายด้านการศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ชายแดนเหล่านี้ มาก่อนเลย ไม่เหมือนกับพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ สำหรับสาระของนโยบายที่เกี่ยวข้องโดยสรุป มีดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาล

1.1. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนมีดังนี้

นโยบายรักษาความมั่นคงของรัฐ

“รัฐบาลจะพัฒนาระบบการป้องกันประเทศตามแนวทางการป้องกันประเทศที่ได้มาตรฐานโดยการเสริมสร้างจิตสำนึก และนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ พัฒนาคความพร้อมและความทันสมัยของกองทัพให้มีประสิทธิภาพและความพร้อมในการรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และสนับสนุนภารกิจในการ

รักษาสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ ภายใต้กรอบของสหประชาชาติ ในขณะที่เดียวกันก็สนับสนุนกองทัพให้มีบทบาทในการร่วมพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมทั้ง จัดระเบียบพื้นที่ชายแดน เพื่อให้มีความพร้อมต่อ การเผชิญสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ทั้งในภาวะปกติและไม่ปกติ”

ในการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมาย รัฐบาลจะมุ่งการสกัดกั้นและป้องกันการเข้ามาใหม่ การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว และการปราบปรามการค้าลักลอบเข้าเมืองอย่างเฉียบขาด โดยเฉพาะขบวนการที่มีผู้มีอิทธิพลสนับสนุน เพื่อลดขนาดและผลกระทบของปัญหาต่อความมั่นคงระยะยาวให้เหลือน้อยที่สุดควบคู่ไปกับการจัดการกับปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ยังไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน และสร้างคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ภายใต้ความสมดุลระหว่างการดูแลด้านสิทธิขั้นพื้นฐานกับการรักษาความมั่นคงของชาติ

1.2 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัย นายสมัคร สุนทรเวช แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนมีดังนี้

นโยบายความมั่นคงของรัฐ

“พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความมั่นคงตลอดจนการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเร่งขจัดเงื่อนไขความไม่เข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง”

1.3 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัย นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนดังนี้

นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

“ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเร่งแก้ไขปัญหาการกระทบกระทั่งตามแนวพรมแดนผ่านกระบวนการทางการทูต และสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน บนหลักการของการใช้ประโยชน์ร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของเพื่อนบ้านที่ดีในภูมิภาค”

นโยบายความมั่นคงของรัฐ

“พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความมั่นคง ตลอดจนการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเร่งจัดเจ้าหน้าที่ความไม่เข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง”

1.4 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนดังนี้

นโยบายความมั่นคงของรัฐ

“เสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านมุ่งเน้นการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยการเจรจาโดยสันติวิธี ให้ความสำคัญกับการสำรวจและการปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง

ถูกต้องตามข้อตกลง และสนธิสัญญา ประสานงานและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในบริเวณชายแดน

แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบไม่ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน และการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการแก้ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจน บนความสมดุลระหว่างการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลกับการรักษาความมั่นคงของชาติ”

2. นโยบายเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนมีปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ถึงฉบับที่ 9 โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันในแต่ละยุคแต่ละสมัย สารระที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปมีดังนี้

2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ปรากฏนโยบายที่เกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนในส่วนของการพัฒนาส่วนภูมิภาค โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเป็น 4 ภาค ประกอบด้วยภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา คือ ภาคตะวันออก มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552: หน้า 131)

ภาคตะวันออก

ภาคตะวันออกมีปัจจัยด้านทรัพยากรที่สามารถพัฒนาออกไปได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมที่กำลังขยายตัวในบริเวณชายทะเล นอกจากนี้ ภาคตะวันออกยังสามารถติดต่อกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้โดยสะดวก และคาดว่าจะมีการติดต่อกันโดยทางรถไฟกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคตอีกด้วย เมื่อมีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกขึ้นในภาคนี้ด้วยแล้ว ก็จะทำให้ภาคนี้สามารถพัฒนากว้างขวางออกไปอีก แนวทางพัฒนาภาคตะวันออกจึงเน้นหนักการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการเกษตร ซึ่งภาคนี้สามารถดำเนินการได้ดีกว่าภาคอื่นอยู่แล้ว และโดยที่ภาคนี้มีบริเวณที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเล จึงสามารถส่งเสริมให้มีการประมงและการทำนาเกลือได้โดยกว้างขวางออกไปอีกด้วย นอกจากนี้ภาคนี้ยังมีข้อได้เปรียบในแง่ทำเลที่ตั้งของภาค มีทั้งชายฝั่งทะเลและทิวเขาอันมีลักษณะงดงาม สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกได้ **บริเวณชายแดนและตอนเหนือของภาคตะวันออกยังมีหลายแห่งซึ่งถูกรุกกันดารและประชาชนมีฐานะยากจน นโยบายและแนวทางการพัฒนาจึงมุ่งไปในทางขยายงานขั้นพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่งและการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น**

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524)

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ไม่ได้กำหนดให้พื้นที่ชายแดนเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แต่ในส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาค ในประเด็นของการพัฒนาพื้นที่เฉพาะที่เกี่ยวข้องมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552: หน้า 99-100)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. พื้นที่ที่ประชาชนมีรายได้ต่ำมาก โดยเฉพาะในจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด ด้วยการเร่งโครงการพัฒนาชนบท สมบูรณ์แบบและจัดระบบชลประทานขนาดย่อยและการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในจังหวัดเหล่านี้

2. พื้นที่ที่มีความแห้งแล้งมาก เช่น **จังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี** ตอนล่าง มหาสารคาม สกลนคร และหนองคาย ซึ่งจำเป็นจะต้องหาแหล่งน้ำให้ นั้น จะต้องทำการขุดลอกคู คลองหนองน้ำ ที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง และเร่งรัดการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารบริเวณแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีตอนบน รวมทั้งบริเวณเทือกเขาภูพานอีกด้วย

3. พื้นที่ที่มีปัญหาธรรมชาติพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ซึ่งจะมีโครงการพัฒนาสมบูรณ์แบบในพื้นที่โดยเน้นการพัฒนาทั้งสาขา การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ปรับปรุงแหล่งน้ำและจัดระบบชุมชนในเขตพื้นที่นั้นด้วย

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นแผนพัฒนา ฯ ฉบับแรกที่มีกำหนดพื้นที่ชายแดนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน โดยแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและการพัฒนาเมือง ซึ่งเน้นพื้นที่อีสานตอนล่าง 19 อำเภอเขตชายแดน สรุปประเด็นสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552: หน้า 137-143)

พื้นที่อีสานตอนล่าง 19 อำเภอชายเขตแดน เป็นพื้นที่คาบเกี่ยวเขตการปกครองเป็นบางส่วนของ 4 จังหวัดคือ จ.บุรีรัมย์ จ.สุรินทร์ จ.ศรีสะเกษ และ จ.อุบลราชธานี ตั้งอยู่ตอนใต้สุดของภาค มีบริเวณทอดยาวตามแนวทลวงแผ่นดิน หมายเลขที่ 24 สายโซคชัย-เดชอุดม และแนวเขตแดนของประเทศที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเนื้อที่ทั้งสิ้นจำนวน 11.71 ล้านไร่ มีประชากร 1.51 ล้านคน เดิมพื้นที่แห่งนี้ เป็นพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์และเป็นต้นน้ำลำธารของลำน้ำสาขาหลายสาย ลงสู่มแม่น้ำมูล เมื่อได้สร้างทางทลวงแผ่นดินหมายเลข 24 สายโซคชัย-เดชอุดมเสร็จเมื่อปี 2514 แล้ว เป็นการเปิดพื้นที่ทำกจักอีกแห่งหนึ่งแต่มีปัญหาหลักตามมารวม 3 ประการ คือ ปัญหาป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายในอัตราสูง ชุมชนใหม่ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจาย ได้รับการพัฒนา้อยมาก และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ก่อการร้ายจากนอกประเทศ พื้นที่เพราะปลูกพืชไร่ขยายตัวในอัตราสูง มีผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ให้มีจำนวนลดลง โดยกำหนดเป็นมาตรการพัฒนา ดังนี้

1. การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร โดยการสำรวจและแบ่งเขตป่าสงวนแห่งชาติออกเป็น 3 เขต คือ ป่าต้นน้ำลำธาร ป่าอุดมสมบูรณ์ ป่าเสื่อมโทรม

2. เร่งรัดพัฒนาชุมชนใหม่ให้เป็นปึกแผ่นและพร้อมที่จะสกัดกั้นการก่อการร้ายจากนอกประเทศ

3. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการขยายตัวของเนื้อที่เพาะปลูกพืชไร่อีกส่วนเป็นนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง โดยมีการกำหนดเป็นแผนการพัฒนาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน สารสำคัญมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552: หน้า 349-351)

แผนการพัฒนาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

1. ข้อเท็จจริง จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในบริเวณชายแดนซึ่งตะวันออกของประเทศ ตั้งแต่จังหวัดเชียงรายจรดจังหวัดตราด

ผลกระทบ ที่เกิดจากเหตุการณ์และแนวโน้มของภัยคุกคามเหล่านี้ ทำให้บริเวณชายแดนดังกล่าวเกิดความปั่นป่วน ไร้สาระสหาย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชน

2. นโยบาย ให้มีการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สนับสนุนสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กับแผนการป้องกันประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นประโยชน์ต่อประเทศโดยส่วนรวมในการป้องกันควบคู่กันไป

3. แนวทางการดำเนินงาน แนวทางในการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่แต่ละแห่งจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นตามลักษณะของภัยคุกคาม รวมทั้งจะต้องคำนึงถึงลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ ด้วยซึ่งแบ่งตามประเภทพื้นที่และลำดับความสำคัญ คือ

แนวทางการดำเนินงานในบริเวณชายแดนในเขต

ภาคกลาง

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่อันตรราย ล่อแหลม และมีแนวโน้มที่อาจเป็นไปได้เป็นอย่างมากต่อการถูกคุกคามด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ซึ่งด่วนจะต้องดำเนินการตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนในโครงการดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา หมู่บ้านที่จะจัดตั้งนี้อยู่ในบริเวณชายแดนภาคตะวันออก จำนวน 35 หมู่บ้าน ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณ 2526

2. การสร้างเส้นทางโดยเฉพาะเส้นทางบริเวณชายแดน เพื่อสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายกำลังทหารไปสู่พื้นที่สู้รบได้คล่องตัว สะดวก รวดเร็วและเป็นประโยชน์ในการอพยพราษฎรไทยบริเวณชายแดนเข้าไป อยู่ในพื้นที่ปลอดภัยจากการสู้รบ มีเส้นทางชายแดนที่จะต้องเร่งสร้าง รวม 6 เส้นทาง

3. สร้างอ่างเก็บน้ำรวม 6 แห่ง เพื่อเป็นฉากสกัดกั้นการ เคลื่อนกำลังของฝ่ายตรงข้ามให้เคลื่อนกำลังช้าลง และยังเป็นประโยชน์ ที่จะใช้น้ำเพื่อการบริโภค อุปโภค

4. เร่งรัดให้มีการปลูกป่าในบางพื้นที่ตามแนวชายแดน จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เพื่อเป็นเครื่องกีดขวางธรรมชาติ

5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่การเกษตร ไร่ นา ทุ่งหญ้า และการปศุสัตว์ให้มีความสัมพันธ์กับแผนยุทธการ

6. ส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านพัฒนาการผลิต

แนวทางการดำเนินงานในบริเวณชายแดนในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของประเทศเพื่อน บ้านทำให้บริเวณชายแดนในภูมิภาคนี้มีความตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีแนวโน้มว่าอาจเกิดภัยคุกคามด้วยกองกำลังขนาดใหญ่อย่างเปิดเผย โดยการสนับสนุนของขบวนการก่อการร้ายต่างๆ ภายในประเทศ จึงจะต้องดำเนินการดังนี้

1. จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองไทย-ลาว หมู่บ้านที่จัด ตั้งขึ้นนี้จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 48 หมู่บ้าน ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2527

2. จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา หมู่บ้านที่จะจัดตั้งนี้จะอยู่ในบริเวณชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนใต้ จำนวน 55 หมู่บ้าน ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2526

3. เร่งดำเนินการก่อสร้างเส้นทางเพื่อความมั่นคง ตาม บริเวณชายแดนรวม 5 เส้นทาง ใช้งบประมาณ 321.78 ล้านบาท

2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534)

สาระในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดน ไม่ปรากฏชัดเจนนัก แต่อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดเป็นแผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ซึ่ง บางเมืองเป็นพื้นที่อยู่ตามแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา สำหรับ แนวทางการในการพัฒนามีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2530: หน้า 314)

กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญเพิ่มขึ้นในภูมิภาคเป็น 24 เมือง (25 เทศบาล) โดยพิจารณาจากบทบาท ของเมืองดังกล่าวทางเศรษฐกิจ ขนาดประชากร และการจ้างงาน ตลอด ทั้งระดับของบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และบทบาทที่เมือง ดังกล่าวจะส่งอิทธิพลการพัฒนาต่อพื้นที่ชนบทโดยรอบอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ได้จัดลำดับความสำคัญและขั้นตอนการพัฒนาระบบเมือง ในช่วงแผน พัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ดังนี้

1. เมืองหลักที่ดำเนินการพัฒนาต่อเนือง 5 เมือง คือ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา สงขลา-หาดใหญ่ และชลบุรี ซึ่งเน้น การดำเนินแผนงานและโครงการต่อเนืองให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรก

2. เมืองหลักที่เริ่มการพัฒนา 6 เมือง คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรธานี ราชบุรี สุราษฎร์ธานีและ ภูเก็ต มุ่งการจัดเตรียมแผนงานโครงการ เพื่อดำเนินงานในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

3. เมืองศูนย์กลางความเจริญอื่นๆ ที่จะเริ่มพัฒนารวม 13 เมือง ได้แก่ ลำปาง เชียงราย อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ สกลนคร ระยอง ฉะเชิงเทรา สระบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ปัตตานี และ นครศรีธรรมราช

2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

สาระในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดน ไม่ปรากฏชัดเจน แต่มีจังหวัดที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน ประเทศไทย - กัมพูชา ในส่วนของนโยบายเกี่ยวกับการกระจายการพัฒนาเมืองและบริการพื้นฐานไปสู่ส่วนภูมิภาคซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองในส่วนภูมิภาคดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2535: หน้า 152-153)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. วางแนวทางการพัฒนาในเรื่องหลักๆ ที่สำคัญคือ ส่งเสริมการพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในภาคและวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน สนับสนุนการค้าและบริการของภาค โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ที่จะเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกในประเทศใกล้เคียง

2. สนับสนุนการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค คือ 2.1) พัฒนาขอนแก่น ให้เป็นศูนย์กลางการบริการ การค้า การคมนาคม

ขนส่งและการศึกษาของภาค และพัฒนาอุตสาหกรรมให้ป็นศูนย์กลางการค้าขายและบริการที่ติดต่อกับกลุ่มประเทศอินโดจีน และกระจายสินค้าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยให้เชื่อมโยงกับสกลนครและจุดค้าขายชายแดนที่ทำเสด็จ จ.หนองคาย และท่าข้าม จ.มุกดาหาร 2.2) พัฒนานครราชสีมา ให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคที่เชื่อมโยงกับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และเมืองศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และสุรินทร์ ตลอดทั้งจุดค้าขายชายแดนที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี

2.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในแผนพัฒนา ๕ฉบับนี้จึงมีสองส่วนคือ ส่วนแรกมุ่งไปที่การพัฒนากลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรมซึ่งเป็นประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่ง แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนโดยกำหนดเป็นนโยบายเฉพาะ ดังนี้

การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ในส่วนของการพัฒนาคนไทยต่างวัฒนธรรม แนวนโยบายมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540: หน้า 34-40)

1. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เร่งรัดพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยต่าง วัฒนธรรมให้ได้รับสัญชาติ การรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครอง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้าน การศึกษา สาธารณสุข และสาธารณสุขโรคอย่างเพียงพอ รวมทั้งการ เร่งรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวและป้องกันโรคเอดส์อย่างทั่วถึง

3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคน ไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งไปใช้ประโยชน์ ในการวางแผนและปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของแต่ละกลุ่มอีกด้วย

อีกส่วนหนึ่งเป็นนโยบายการการพัฒนาสมรรถนะทาง เศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต ซึ่งมุ่งเน้นการ พัฒนาพื้นที่และชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและการ สร้างรายได้ สาระของแนวนโยบายมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540: หน้า 96-98)

การพัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ชายแดน

เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและโอกาสทางเศรษฐกิจของพื้นที่ เมือง ชุมชน และคนในพื้นที่ โดยสร้างความเข้มแข็งให้แก่เมืองที่เป็น ชุมชนศูนย์กลางของอนุภาคและเมืองชายแดน ซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็น ประตูการค้าติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติให้สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ และเปิดต่อเชื่อมโยง กับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศอาเซียน และ นานาชาติได้มากขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาฐานการผลิตใหม่ของประเทศ ในระยะยาวต่อไป

1. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เมือง และชุมชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย เวียดนาม และจีน (มณฑลยูนนาน)) เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศ เป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอนุภาคและกลุ่มจังหวัดต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปยังเมืองศูนย์กลางและเมืองชายแดน

3. พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป (ไทย อินเดีย ศรีลังกา บังคลาเทศ และเมียนมาร์) ซึ่งจะพัฒนาความร่วมมือด้านการค้า อุตสาหกรรม พลังงาน การบิน และโครงข่ายการเดินเรือ โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานที่จะพัฒนาขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน

2.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นแผนพัฒนาฯ อีกฉบับหนึ่งที่มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ค่อนข้างชัดเจน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540 : หน้า 49-58)

การพัฒนาความเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล

พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้พร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย **พัฒนาเมืองชายแดน** ให้เป็นประตูเศรษฐกิจควบคู่กับ

เมืองที่น่าอยู่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยพัฒนา และเตรียมความพร้อมเมืองชายแดนที่อยู่ในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจตาม แนวตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงระหว่างพม่า-ไทย-สปป.ลาว- กัมพูชา-เวียดนาม และในพื้นที่เศรษฐกิจแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมโยง ระหว่างไทย-พม่า-สปป.ลาว-จีนตอนใต้ (ยูนนาน) ด้วยการจัดระบบ เมืองและชนบทชายแดน การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการ พัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตร่วมตามแนวชายแดน ควบคู่กับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมพื้นที่ชนบทห่างไกลให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างความมั่นคง ตามแนวชายแดนและป้องกันปัญหาเสียดินแดนและอาชญากรรมข้ามชาติ

สรุป

รัฐบาลให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนโดยกำหนดเป็นนโยบาย ทางด้านความมั่นคงเป็นหลัก เน้นการพัฒนากระบวนการป้องกันประเทศ ตามแนวชายแดน ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ประสานงาน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและความมั่นคง

สำหรับในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินับตั้งแต่แผน พัฒนาฯ ฉบับที่ 3 และ ฉบับที่ 4 ไม่ได้กำหนดพื้นที่ชายแดนเป็น เป้าหมายเฉพาะ แต่กำหนดแนวทางการพัฒนาภาคในภาพรวมซึ่งมุ่งเน้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากพื้นที่ชายแดนในส่วนของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ประชากรมีรายได้ต่ำ มีความแห้งแล้ง มากและมีปัญหาธรรมชาติเป็นพิเศษ แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้มีการกำหนดนโยบายเฉพาะเพื่อพัฒนา พื้นที่อีสานตอนล่าง 19 อำเภอเขตชายแดน โดยกำหนดมาตรการต่างๆ

ในการพัฒนาชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการกำหนดแผนพัฒนาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยแบ่งตามประเภทพื้นที่และลำดับความสำคัญคือ บริเวณชายแดนในเขตภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละพื้นที่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ ฉบับที่ 7 ไม่ได้กำหนดให้พื้นที่ชายแดนเป็นเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนา แต่กำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคในภาพรวม ซึ่งเมื่อถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ชัดเจนอีกครั้ง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนากลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิต และสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับคนไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กับการกำหนดแนวนโยบายพัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ชายแดน โดยกำหนดเป็นพื้นที่ภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ เช่น พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย พื้นที่ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจควบคู่กับเมืองที่นำอยู่ พัฒนาและเตรียมความพร้อมเมืองชายแดนด้วยการจัดระบบเมืองและชนบทชายแดน พัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการผลิตร่วมตามแนวชายแดนควบคู่กับการสร้างความมั่นคงในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ไม่ปรากฏแนวนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

บทที่ ๓

สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดอุบลราชธานี

1. การแบ่งการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่ 15,744.850 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 1,795,453 คน จำนวนบ้าน 467,182 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองอุบลราชธานี 2) ดอนมดแดง 3) ศรีเมืองใหม่ 4) ไชยเจียม 5) เขื่องใน 6) เขมราฐ 7) โพธิ์ไทร 8) เดชอุดม 9) ทุ่งศรีอุดม 10) นาจะหลวย 11) น้ำยืน 12) บุญศรี 13) ตระการพืชผล 14) กุดข้าวปุ้น 15) ม่วงสามสิบ 16) วารินชำราบ 17) สำโรง 18) พิมูลมังสาหาร 19) ตาลชุม 20) สิรินธร 21) เหล่าเสือโก้ก 22) นาตาล 23) นาเยีย 24) น้ำขุ่น และ 25)สว่างวีระวงศ์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 629 กิโลเมตร

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ
ทิศใต้	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทิศตะวันตก
	ติดต่อกับจังหวัดยโสธร และศรีสะเกษ

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่ทางด้านทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประมาณ 67 กิโลเมตร จุดผ่านแดนเฉพาะในพื้นที่ชายแดน

ของประเทศไทยในจังหวัดอุบลราชธานีในสถานที่ติดกับประเทศกัมพูชา จังหวัดอุบลราชธานีมี 1 จุด เปิดเป็นจุดผ่อนปรนโดยมีเป้าหมายเพื่อการซื้อขายสินค้าที่มีความจำเป็นแก่การดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ที่ บ้านน้ำยืน หมู่ 6 (บริเวณช่องอานม้า) ต.โขง อ.น้ำยืน (http://www.lib.ubu.ac.th/html/ub_info/ubon.html)

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารของโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2006) สรุปได้ว่า ชาติพันธุ์ของคนอุบลราชธานีเกือบทั้งหมด สืบเชื้อสายมาจากคนไทย-ลาวพื้นเมืองอีสาน เหมือนจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ซึ่งปรับปรุงมาจากวัฒนธรรมไต-ลาว มีภาษาไทย-อีสานเป็นภาษาพูด

ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีชนเผ่าพื้นเมืองเดิมในสายวัฒนธรรมมอญ-เขมร บ้าง เช่น

ชนเผ่าข่า ที่บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม ซึ่งมีภาษาบรรพบุรุษเป็นภาษาพูดของตน

ชนเผ่าเขมร (ขอม) อยู่ในหมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา อำเภอ น้ำยืน นางจะหลวย บุณศรีกริ อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอกู่ศรีอุดม มีภาษาเขมรพื้นเมืองเป็นภาษาพูด

ชนชาวส่วยหรือกวย ในอำเภอเชียงใน วารินชำราบ เดชอุดม และพิบูลมังสาหารจำนวนเล็กน้อย

ชนเผ่าเวียดนาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามชุมชนเมือง เพราะมีอาชีพค้าขายและรับจ้างมีภาษาญวน (แกว) เป็นภาษาพูด

ชาวจีน เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจการค้าต่างๆ ในชุมชนเขตเมืองทั่วไป

จังหวัดศรีสะเกษ

หมายเหตุ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดศรีสะเกษ

1. การแบ่งเขตการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดศรีสะเกษมีพื้นที่ 8,839.976 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 1,441,412 คน มีจำนวนบ้าน 333,083 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) แบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองศรีสะเกษ 2) พยุห์ 3) วังหิน 4) ยางชุมน้อย 5) กันทรารมย์ 6) น้ำเกลี้ยง 7) โนนคูณ 8) กันทรลักษณ์ 9) เบญจลักษณ์ 10) ศรีรัตนะ 11) ขุขันธ์ 12) ภูสิงห์ 13) ไพรบึง 14) ปรังค์กู่ 15) ขุนหาญ 16) ราชไพศาล 17) อุทุมพรพิสัย 18) เมืองจันทร์ 19) บึงบูรพ์ 20) ห้วยทับทัน 21) ตีลาสาต 22) โพธิ์สุวรรณ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 571 กิโลเมตร

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดศรีสะเกษมีพื้นที่ทางด้านทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชาเป็นระยะทางรวม 127 กิโลเมตร โดยระยะทางที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชาในอำเภอกันทรลักษณ์จำนวน 76 กิโลเมตร อำเภอภูสิงห์เป็นระยะทาง 33 กิโลเมตร และอำเภอขุนหาญเป็นระยะทาง 18 กิโลเมตร สำหรับช่องทางชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ใช้เป็นทางผ่านติดต่อ

ระหว่างประเทศด้านจังหวัดศรีสะเกษ มีหลายช่องทางด้วยกัน ได้แก่ (จรัล พุ่มเพ็ชร. 2549: 13)

2.1 ช่องสง่า เป็นช่องทางธรรมชาติที่ติดต่อด้านชายแดน อำเภอภูสิงห์กับประเทศกัมพูชาที่สามารถเชื่อมต่อกความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศที่มีระยะทางสั้นสุดเป็นเส้นทางที่ใช้สัญจรมาแต่โบราณ เรียกว่า “เส้นทางสายลวด” ออกจากช่องสง่าเข้าเขตประเทศกัมพูชา 16 กิโลเมตร ถึงอัลลองเวง จังหวัดอุดรมีชัย ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่น ออกจากอำเภออัลลองเวง ไปจังหวัดเสียมราฐ (นครวัด นครธม) ระยะทาง 135 กิโลเมตร

2.2 ช่องห้าเสา อยู่ในอำเภอขุขันธ์ ติดต่อกับอำเภออัลลองเวง ของกัมพูชาเป็นทางเดินเท้า และเป็นทางบนพื้นราบสูง 557 เมตร ภูมิประเทศเป็นป่าที่ปนทุ่งหญ้า

2.3 ช่องพระพะลัย ติดต่อกับอำเภอโรงของเขมร เป็นทางคนเดิน อาศัยน้ำจากห้วยขยุง เป็นทางบนที่ราบ ผ่านช่องเขาสูง 557 เมตร

2.4 ช่องสำโรง เป็นทางคนเดินอยู่บนพื้นที่ราบอาศัยน้ำจากห้วยสละ ภูมิประเทศเป็นป่าที่ปน

2.5 ช่องพระวิหาร เป็นทางคนเดินที่ใช้กันอยู่เสมอ ระหว่างน้ำอ้อมกับกระเบาช่องทางที่ใช้ติดต่อกับทางบนพื้นราบ ภูมิประเทศเป็นป่าที่ปน

2.6 ช่องตาเฒ่า เป็นพื้นที่คอดกึ่งของเทือกเขาพนมรึก สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้ช่วงโนนอ่าว เป็นทางคนเดินไปตำบลละมั่ง จังหวัดเสียมราฐของกัมพูชา เป็นทางพื้นราบสูง 291 กิโลเมตร อาศัยน้ำจากห้วยชมดวง ภูมิประเทศเป็นป่าที่ปนทุ่งหญ้า

2.7 ช่องเพิงพระพุทธรูป ลักษณะทั่วไปเหมือนช่องพระพระลัยสูง 306 เมตร ช่องทางในการติดต่อเป็นช่องตามธรรมชาติส่วนมากใช้ในการเดินทางทำบุญประเทศเป็นป่าทึบ

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จังหวัดศรีสะเกษได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งสี่ชนเผ่า จากการศึกษาดูเอกสารโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2006) พอสรุปข้อมูลการตั้งถิ่นฐานของแต่ละชนเผ่าได้ดังนี้

ชาวกูยเป็นชนชาติดั้งเดิมที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในพื้นที่ของอีสานใต้เป็นกลุ่มแรก การอพยพเข้ามาในประเทศไทย ทางตอนล่างของภาคอีสานนั้นเริ่มตั้งแต่สมัยพระนารายณ์มหาราช (2199-2231) และได้มีการอพยพเข้ามาครั้งใหญ่ใน จ.สุรินทร์ และศรีสะเกษอีก ในยุคปลายของกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงสมัยธนบุรี ชาวกูยแต่ละกลุ่มที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่ง หรือหาบริเวณล่าช้างแห่งใหม่ เพราะชาวกูยมีความชำนาญในการเดินป่า การล่าช้างและฝึกช้างการอพยพได้หยุดลงในสมัย ร. 4 ในเวลาต่อมาได้มีการโยกย้ายไปอยู่จังหวัดใกล้เคียง ได้แก่บุรีรัมย์ อุบลราชธานี นครราชสีมา และมหาสารคาม ภาษาของชาวกูย อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกับมอญ-เขมร นักภาษาศาสตร์จัดภาษาเยอกับภาษา กูยเป็นภาษาเดียวกัน มีการใช้คำศัพท์พื้นฐานร่วมกันมาก แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องเสียงพยัญชนะและเสียงสระ

ชาวเขมรเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ตั้งถิ่นฐานใน จ.ศรีสะเกษ มาแต่โบราณกาล และสืบเชื้อสายต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยจะอยู่ในเขตท้องที่ อ.กันทรลักษ์ ด้านที่ติดกับเขาพนมดงรัก แถบบ้านทุ่งใหญ่ บ้านประทาย บ้านบึงมะลู บ้านโดนเออร์ บ้านรุง บ้านทุ่งยาวเป็นต้น และ

บริเวณบ้านบักตอง บ้านพราน บ้านทุ่งเลน บ้านสำโรงเกียรติ บ้านไพร บ้านกระมัล บ้านกราม บ้านกันทรอม อ.ขุนหาญ บ้านไพรบึง บ้านพราน บ้านสำโรงพลัน บ้านไทร อ.ไทยบึง บ้านสำโรงระวี บ้านศรีแก้ว อ.ศรีรัตนะ ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนโดยรอบบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร ส่วนอีกบริเวณที่พบว่า มีชาวเขมรอาศัยอยู่จำนวนมาก คือ บริเวณที่ราบลุ่มห้วยสำราญ แถบ อ.ขุขันธ์ และ อ.ปรางค์กู่ ใน จังหวัดศรีสะเกษมีผู้พูดภาษาเขมรร้อยละ 20 ของประชากรทั้ง จังหวัด ภาษาเขมรพูดกันมากใน อ.ขุขันธ์ อ.กันทรลักษณ์ อ.ภูสิงห์ อ.ขุนหาญ อ.ปรางค์กู่ อ.ไพรบึง อ.ห้วยทับทัน อ.ศรีรัตนะชาวเขมร ส่วนมากอยู่ในชนบท มีชีวิตเรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนาทำไร่ หน่อมสาวรุ่นใหม่ที่ว่างจากการทำนาทำไร่จะเดินทางไปรับจ้างทำงานในตัวเมือง หรือในเมืองหลวง และเมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก ก็จะเดินทางกลับภูมิลำเนา เพื่อประกอบอาชีพหลักของตน เป็นเช่นนี้เรื่อยไป

เยอ เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ตำนานของชาวเยอใน ศรีสะเกษเริ่มต้นที่พญาทตะศิลา หัวหน้านำคนเผ่าเยอ อพยพมาโดยทาง เรือ มาตั้งเมืองคงโคกหรือเมืองคง ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำมูลในปัจจุบันนี้ ต่อมา เมื่อจำนวนพลเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงขยายกันมาอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูลที่บ้าน กลาง บ้านใหญ่ และบ้านท่าโพธิ์ รวมเรียกว่าเมืองคง เวลาผ่านไปมีคน เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงอพยพไปตั้งหมู่บ้านใหม่ในที่ต่าง ๆ เช่น ทิศเหนือ ที่บ้านห้วย ทิศใต้ข้ามลำน้ำมูลที่บ้านคือเยอ บ้านขมิ้น บ้านโนนเกด อ.เมืองศรีสะเกษ บางส่วนเลยไปที่บ้านโนนปลัด อ.พยุห์ บ้านปราสาท เยอ บ้านปรอวาง อ.ไพรบึง จุดเด่นของชาวเยอก็คือ มีความเหนียวแน่น ในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชน ไว้เป็นอย่างดี ชาวเยอในแต่ละหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ ปกติชาวเยอมีอาชีพทำนา แต่บางส่วนมีความชำนาญในด้าน

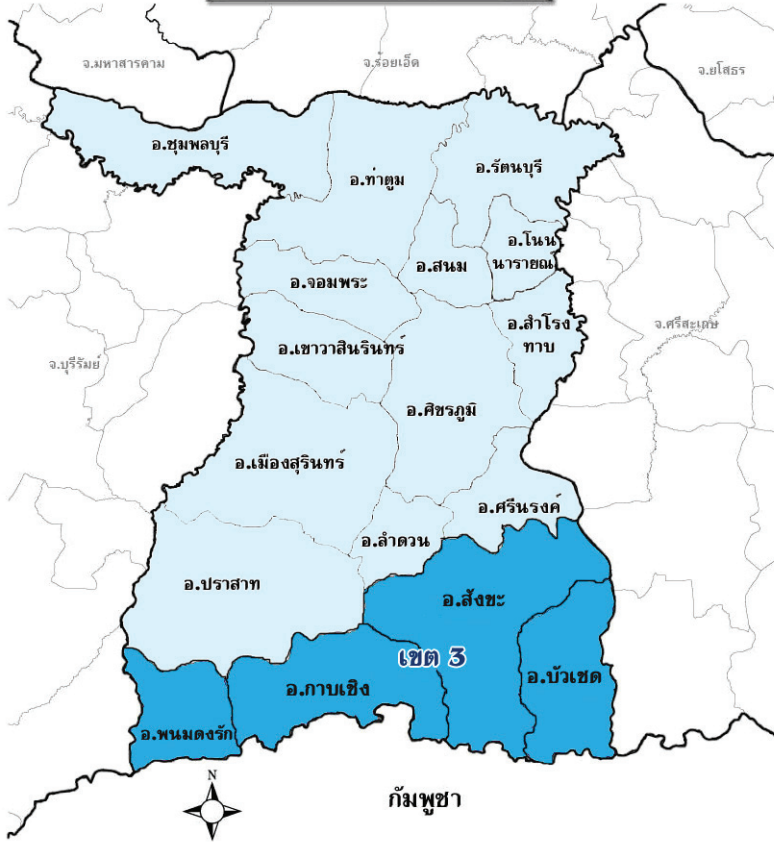
ข้าง ภาษาเยอจัดอยู่ในภาษากลุ่มมอญ-เขมร ภาษาเยอเป็นภาษาที่อ่อนไหวจากอิทธิพลภาษารอบข้าง คือภาษาลาวและภาษาเขมรมาก แต่ละหมู่บ้านผู้พูดภาษาเยอจะพูดภาษาเขมรและภาษาลาว ในจังหวัดศรีสะเกษมีผู้พูดภาษาเยอคิดเป็นร้อยละ 1 ของประชากรทั้งจังหวัด

ชาวลาวกลุ่มแรกๆ ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดศรีสะเกษเป็นข้าราชการบริพารของกษัตริย์เชื้อสายลาวพระนามว่าพระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร (พ.ศ. 2256-2281) มาตั้งเมืองบริเวณลุ่มแม่น้ำมูล-ชี ชาวลาวรุ่นนี้จากหลักฐานน่าจะเข้ามาตั้งบ้านเรือนตามหมู่บ้านใหญ่ๆ ในลุ่มแม่น้ำมูล เช่นที่ตั้งของเมืองศรีสะเกษในปัจจุบัน ปัจจุบันภาษาลาวจึงเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันส่วนใหญ่ในจังหวัดศรีสะเกษ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตร ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา มีความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกันเนื่องจากอยู่ในสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน มีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมจารีตประเพณี ตลอดจนทั้งภาษาที่แตกต่างกันบ้างตามกลุ่มชนเชื้อสายที่แตกต่างกัน มีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ประเพณี และ วัฒนธรรมตามหลักพุทธศาสนา จึงเหมือนกัน ภาษาที่ใช้พูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน จำแนกได้ 4 กลุ่ม คือกลุ่มภาษาเขมร ภาษาลาว ภาษาส่วยและภาษาเยอ กลุ่มที่ใช้ภาษาเขมรมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่ใช้ภาษาลาว กลุ่มภาษาส่วย และกลุ่มภาษาเยอ ตามลำดับ การที่ประชาชนมีภาษาพูดประจำกลุ่มของตนเองทำให้ชนบทรวมเนียมประเพณีของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันบ้าง แต่ทุกกลุ่มนับถือศาสนาพุทธเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ (จรัล พุ่มเพ็ชร. 2549: 11, อ้างอิงจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. 2546: 6)

จังหวัดสุรินทร์

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชา

หมายเหตุ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุรินทร์

1. การแบ่งการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดสุรินทร์มีพื้นที่ 8,124.056 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 1,375,560 คนมีจำนวนบ้าน 328,279 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) แบ่งการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองสุรินทร์ 2) ชุมพลบุรี 3) ท่าตูม 4) จอมพระ 5) ปราสาท 6) กาบเชิง 7) รัตนบุรี 8) สนม 9) ศีขรภูมิ 10) สังขะ 11) ลำดวน 12) บัวเขต 13) สำโรงทาบ 14) เขวาสินรินทร์ 15) พนมดงรัก 16) โนนนารายณ์ และ 17) ศรีณรงค์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 457 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุรินทร์เป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนหลายลูก มีป่าไม้บริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาในอำเภอ อำเภอบัวเขต อำเภอสังขะ อำเภอกาบเชิง และอำเภอพนมดงรัก ที่ราบลุ่มอยู่บริเวณตอนกลางและตอนเหนือของจังหวัด บริเวณอำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอลำดวน และอำเภอศรีณรงค์ (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 22-24)

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดสุรินทร์มีอาณาเขตทางด้านทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชา เป็นระยะทางยาวประมาณ 127 กิโลเมตร ช่องทางเข้าออกจังหวัดสุรินทร์ที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีทั้งเป็นช่องทางธรรมชาติและช่องทางที่สร้างขึ้นจำนวน 37 ช่องทาง จุดผ่านแดนสำคัญในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์ (Border Area Points of Entry) คือ ช่องจอมอำเภอกาบเชิงตรงข้ามกับตำบลโอรส์เสม็ด-อำเภอสำโรง จังหวัดอุดรมีชัย โดยการลงนามระหว่างนายจำนง เฉลิมฉัตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ และ นายจำเริญ เจียต ผู้ว่าราชการอุดรมีชัย ในขณะนั้น เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยเปิดจุดผ่อนปรนทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00-16.00 น. การเปิดจุดผ่อนปรนอนุญาตประชาชนทั้งสองประเทศสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและสัญจรผ่านไปมาได้ในระยะไม่เกิน 1500 เมตร ของแต่ละฝ่าย อย่างไรก็ตามการเปิดจุดผ่อนปรนการค้านี้ กลับเป็นช่องทางให้ประชาชนไทยเดินทางไปเล่นการพนันที่บ่อนการพนันในเขตกัมพูชา ตรงข้ามช่องจอม เพราะการพนันถือว่าผิดกฎหมายในประเทศไทย จึงมีผู้เดินทางไปเล่นการพนันในวันสุดสัปดาห์จำนวนมาก (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 30-32)

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารของโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2546) พบกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

ชาวลาวการตั้งถิ่นฐานของชาวลาว จ.สุรินทร์ สันนิษฐานว่าพวกที่อพยพเข้ามาจะลอกที่ 3 ในเขต จ.สุรินทร์ คือ กลุ่มลาวที่อพยพ

มาในช่วง พ.ศ. 2257-2261 ในสมัยอยุธยา ภาษาลาวใช้มากที่สุด ในจังหวัดสุรินทร์ที่อำเภอสนม อำเภอรัตนบุรี อำเภอชุมพลบุรี และ กิ่งอำเภอโนนารายณ์ ภาษาลาวมีตัวเขียนมาแต่โบราณ อีกทั้งยังสามารถใช้อักษรไทยเขียนแทนเสียงได้

ชาวเขมรได้อพยพเข้าสู่อีสานใต้ (บุรีรัมย์ สุรินทร์ และ ศรีสะเกษ) สมัยเขมรพระนคร การกระจายอำนาจทางการเมืองของเขมร ในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 (พ.ศ.1545-1593) พระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 (พ.ศ. 1656-1693) และพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ. 1724 -1761) เป็นสมัยที่ชาวเขมรได้เข้ามาอยู่ในเขตอีสานใต้ เพราะกษัตริย์เขมรได้เกณฑ์มาสร้างปราสาทและสร้างเมืองในอีสานใต้ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-17 ได้มีการสร้างปราสาทในเขตอีสานใต้เป็นจำนวนมาก ชาวเขมรที่ถูกเกณฑ์แรงงานจึงได้ตั้งหลักแหล่งอยู่รอบๆ บริเวณปราสาท และสร้างเมืองใกล้บริเวณที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้วัฒนธรรมเขมรขยายเข้าสู่อีสานใต้ ภาษาเขมรเป็นภาษาพูดที่กระจายอยู่ทุกอำเภอ ในจังหวัดสุรินทร์ เป็นภาษาที่ประชากรในจังหวัดสุรินทร์ใช้มาอย่างต่อเนื่อง แต่หนาแน่นที่สุดที่อำเภอเมือง อำเภอท่าตูม อำเภอลำดวน อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอศีขรภูมิ และอำเภอจอมพระ ภาษาเขมรมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทยมากกว่าความแตกต่าง เพราะภาษาเขมรมีลักษณะคำโดดเช่นเดียวกับภาษาไทย

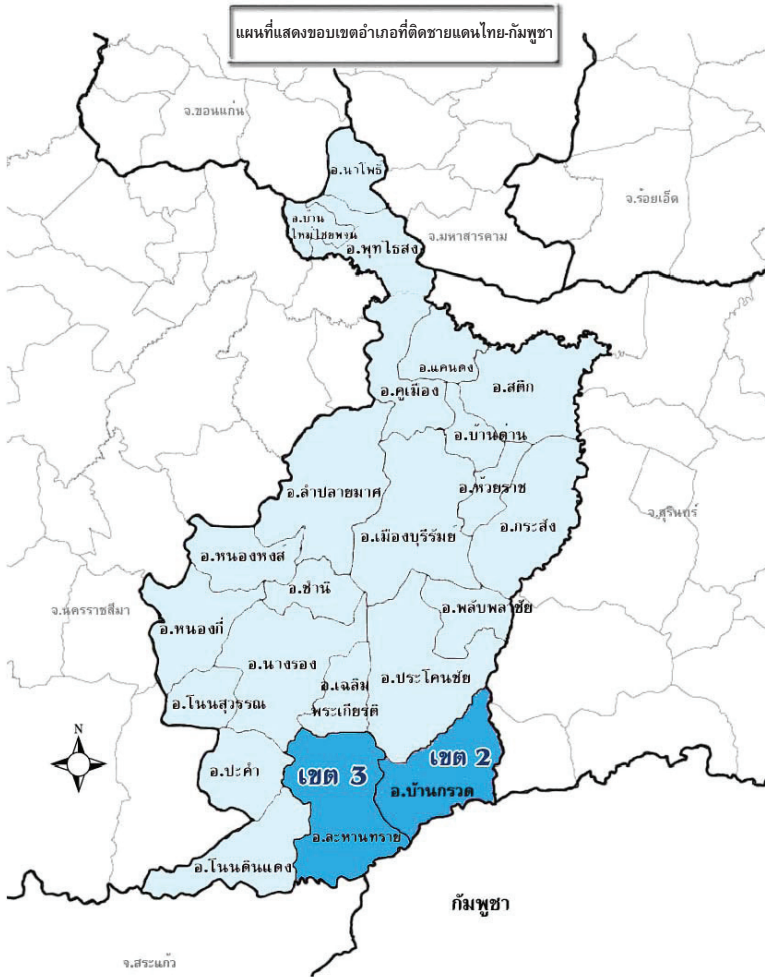
ชนชาวทวยหรือกวย ในภาษาไทยเรียกพวกนี้ว่า “ส่วย” (จิตร์ ภูมิศักดิ์. 2535: 474) ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทางตอนเหนือของ กัมพูชาและแขวงจำปาศักดิ์ สारวัน และอัตตะปือ พวกนี้ต่อเนื่องเข้ามาทางอีสานของไทย เขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ ส่วนมากอยู่ใต้แม่น้ำมูล สาเหตุที่ชาวทวย อพยพเข้าสู่ที่ราบสูง

โคราชหรือภาคอีสาน ของไทย มาจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ได้สถาปนาอาณาจักรจำปาศักดิ์ (แคว้นจำปาศักดิ์) ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 ชาวกวยที่อยู่ในเขตนครจำปาศักดิ์จึงได้อพยพหนีภัยทางการเมืองข้ามลำน้ำโขงสู่ภาคอีสานทางแก่งสะพือและแยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนตามสถานที่ต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันชาวกวยหรือส่วย กระจายกันอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่จังหวัดสุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครราชสีมาและบางส่วนของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้อพยพไปจากจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษอีกต่อหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวไทย-กวย เหล่านี้ ส่วนใหญ่มักจะตั้งหลักแหล่งอยู่ระหว่างแม่น้ำมูลกับเทือกเขาตงรัก เนื่องจากมีป่าและน้ำอุดมสมบูรณ์ซึ่งสะดวกในการเลี้ยงช้าง ในจังหวัดสุรินทร์ และศรีสะเกษจะมีอยู่หนาแน่นมากกว่าจังหวัดอื่นๆ คือมีอยู่ทุกอำเภอ กล่าวกันว่าในช่วงแรกก่อนที่กลุ่มไทย-ลาว และ ไทย-เขมร จะอพยพเข้ามาอยู่นั้นจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวกวยเกือบทั้งหมด แต่ปัจจุบันชาวกวยเหลืออยู่ประมาณ 10-20 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรในจังหวัดเท่านั้น และเนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสารคมนาคมกลุ่มต่างๆ จึงได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น และได้มีการยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมของตนโดยเฉพาะชาวกวย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในการยอมรับวัฒนธรรมอื่นสูงอยู่แล้ว จึงแทบจะกลายเป็นกวย-ลาว กวย-เขมร ไปเกือบหมด ภาษากวย (กวย) เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ ซึ่งต่างจากภาษาไทย ภาษากวยไม่มีภาษาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร กวยเป็นภาษาโบราณที่ใช้กันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ไม่มีตัวอักษร

ประชาชน มีภาษาพูดที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ใหญ่สุดเป็นกลุ่มที่พูดภาษาเขมร อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสงขลา อำเภอบึงเขต อำเภอจอมพระ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอท่าตูม อำเภอชุมพลบุรี อำเภอลำดวน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่พูดภาษาส่วย อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสำโรงทาบ อำเภอท่าตูม อำเภอสนม อำเภอจอมพระ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอรัตนบุรี และอำเภออื่นๆ อีกเล็กน้อย กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่พูดภาษาลาว อยู่ในเขตอำเภอสนม อำเภอรัตนบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอชุมพลบุรี และอำเภอศีขรภูมิ ประชาชน 3 กลุ่ม มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ ร่วมอย่างกลมกลืนกันได้ ยังไม่ปรากฏเป็นข่าวว่าเคยเกิดปัญหา ระหว่าง กลุ่มชนแต่อย่างใด (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 25-28)

จังหวัดบุรีรัมย์

หมายเหตุ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดบุรีรัมย์

1. การแบ่งการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ 10,322.885 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 1,541,650 คนมีจำนวนบ้าน 379,550 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) แบ่งการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองบุรีรัมย์ 2) ห้วยราช 3) คูเมือง 4) กระสัง 5) นางรอง 6) ชำนิ 7) โนนสุวรรณ 8) หนองกี่ 9) ละหานทราย 10) โนนดินแดง 11) ปะคำ 12) ประโคนชัย 13) พลับพลาชัย 14) บ้านกรวด 15) พุทไธสง 16) บ้านใหม่ไชยพจน์ 17) นาโพธิ์ 18) ลำปลายมาศ 19) หนองหงส์ 20) สตึก 21) เฉลิมพระเกียรติ 22) อำเภอบ้านด่าน และ 23) อำเภอแคนดง ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 410 กิโลเมตร

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ และมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ชายแดนติดกับกัมพูชาทางทิศใต้ในเขตพื้นที่ อ.บ้านกรวด และ อ.ละหานทราย เป็นระยะทางประมาณ 40 ก.ม. มีพื้นที่ติดกับ อ.บันเตียอัมปิล จังหวัดอุดรธานีของกัมพูชา

ภายหลังจากที่สถานการณ์ภายในกัมพูชาเริ่มสงบและคลี่คลายลง จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดอุดรเมียนเจยของกัมพูชามีนโยบายที่จะสนับสนุนให้เปิดจุดผ่อนปรนช่องสายตะกู่ ต.จันทบเพชร อ.บ้านกรวด - บ้านจู้บโก๊ก อ.บันเตียอ่ำป็ล เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนด้านอาหารของฝั่งกัมพูชา และเพื่อเปิดให้มีการค้าขายระหว่างกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา เทือกเขาพนมดงรักซึ่งเป็นแนวพรมแดนระหว่าง 2 ประเทศ มีช่องทางขึ้นลงได้สะดวกถึง 10 ช่องทาง ประชาชนเคยค้าขายติดต่อกันมาเป็นเวลานาน แต่การค้าขายนอกระบบทำให้เกิดการโกงกันซึ่งยากต่อการควบคุม สร้างปัญหาต่อความมั่นคงชายแดน (การลักลอบเข้าเมือง การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ การโจรกรรมต่างๆ) ดังนั้น หากเปิดให้มีจุดผ่อนปรนขึ้นปัญหาดังกล่าวย่อมบรรเทาลงไปได้แต่เนื่องจากพื้นที่ทั้งในฝั่งไทยและกัมพูชายังมีระเบิดฝังอยู่เป็นจำนวนมากนับแสนลูก ซึ่งต้องใช้เวลากู้อีกหลายปีจึงจะแล้วเสร็จ พื้นที่นี้จึงยังไม่มีความพร้อมในด้านความปลอดภัยล่าสุดหลังจากมีความพยายามที่จะเปิดจุดผ่อนปรนดังกล่าวเป็นเวลาหลายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมามีคณะกรรมการบริหารจุดผ่านแดนจ.บุรีรัมย์ ได้เห็นชอบในหลักการ ที่จะมีการเปิดจุดผ่อนปรนเป็นการชั่วคราวแล้ว แต่จะให้มีการเสนอต่อที่ประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา 7 จังหวัดต่อไป (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์, 2542: 67; วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547: 19-22; แนวหน้า 4 ก.พ. 2549 หน้า 10)

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารของโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2006) พอสรุปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ได้ดังนี้

ชาวเขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์มีประชากรที่พูดภาษาเขมรมากที่สุด ประมาณร้อยละ 40 ของประชากรในจังหวัด จะใช้พูดกันมากในแถบอำเภอเมืองบุรีรัมย์ อ.กระสัง อ.ประโคนชัย อ.ห้วยราช อ.สตึก อ.พลับพลาชัย อ.บ้านกรวด อ.ละหานทราย และบางส่วนของคูเมือง

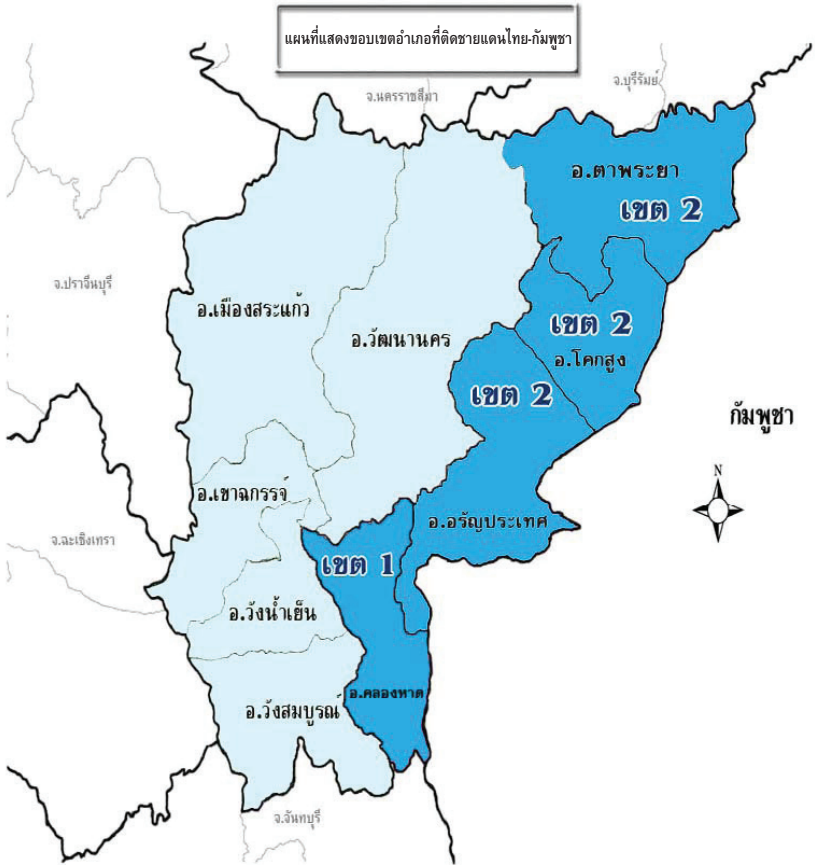
ชาวภูยเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง กลุ่มไทยภูยรุ่นแรกอพยพมาจากบ้านกระโพธิ์และบ้านตากกลาง อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ และบางส่วนมาจาก อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ สาเหตุเนื่องมาจากการเดินทางไปคล้องช้างที่กัมพูชา ขากลับเห็นชัยภูมิบ้านดงกระทิงเหมาะแก่การตั้งรกรากทำมาหากิน จึงได้ทยอยกันอพยพมาอยู่ที่นี้ บ้านดงกระทิงภายหลังได้แยกออกเป็นบ้านดงกระทิง ต.โนนขวาง กิ่งอำเภอบ้านด่าน บ้านหนองทับ ต.บ้านด่าน กิ่งอำเภอบ้านด่าน และบ้านโพธิ์งาม ชาวภูยชอบอยู่เป็นหมู่คณะ วิถีชีวิตของชาวภูย สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ คนเฒ่าคนแก่พ่อแม่ ปู่ย่าตายายจะพำนักลูกหลานของตนว่า พวกเราเป็นชนชาติที่ไม่มีประเทศเหมือนผู้อื่นเขาให้รู้จักเจียมตัว อย่ายโสโอหัง อย่านไปทะเลาะเบาะแว้งกับคนอื่น ภาษากวย (กวยหรือส่วย) มีส่วนใกล้เคียงกับภาษาเขมรในด้านคำศัพท์ บางคำก็ใช้ร่วมกันระหว่างภาษากวยและภาษาเขมร ภาษากวยในจังหวัดบุรีรัมย์มีพูดประมาณร้อยละ 2 ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่บางส่วนของ อ.สตึก กิ่งอำเภอบ้านด่าน อ.ห้วยราช อ.ประโคนชัย อ.หนองกี่และ อ.หนองหงส์ ชาวภูยโดยทั่วไปมักพูดได้หลายภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเขมร รวมทั้งภาษาของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง ชาวภูยจะพูดภาษากวยในชุมชนของตน แต่เมื่อติดต่อกับภายนอกก็สามารถพูดภาษาไทยกลางได้

ชาวลาวที่อพยพเข้ามาภายหลังช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มักตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่ อ.เมืองบุรีรัมย์ อ.บ้านกรวด อ.ลำปลายมาศ

อ.หนองกี่ อ.สตึก อ.หนองหงส์ อ.ประโคนชัย เป็นต้น จังหวัดบุรีรัมย์
ใช้ภาษาลาว ภาษาไทยอีสาน ประมาณร้อยละ 50 ใช้มากใน
อ.ลำปลายมาศ อ.พุทไธสง อ.บ้านใหม่ไชยพจน์ อ.นาโพธิ์ และ
บางส่วนของ อ.สตึก อ.โนนดินแดง อ.โนนสุวรรณ อ.คูเมือง อ.หนองหงส์
อ.ปะคำ และ อ.เมืองบุรีรัมย์

จังหวัดสระแก้ว

หมายเหตุ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสระแก้ว

1. การแบ่งการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดสระแก้ว เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปราจีนบุรี ได้รับการสถาปนาเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 7,195 ตารางกิโลเมตร (4,496,961 ไร่) มีจำนวนประชากร 541,425 คน มีจำนวนบ้าน 167,332 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จาก ระบบบริการข้อมูลประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองสระแก้ว 2) เขาฉกรรจ์ 3) คลองหาด 4) ตาพระยา 5) วังน้ำเย็น 6) วัฒนานคร 7) อรัญประเทศ 8) โคนสูง 9) วังสมบูรณ์ มีพรมแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชาทางทิศตะวันออกเฉียงยาวประมาณ 165 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ 245 กิโลเมตร จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศ (ทิศบูรพา) โดยมีอาณาเขต ดังนี้ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว. 2544: 1-2)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอกบินทร์บุรี , อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดสระแก้วมีพรมแดนติดกับกัมพูชาด้านทิศตะวันออก เป็นระยะทาง 165 กิโลเมตร ในพื้นที่ อ.ตาพระยา กิ่งอำเภอโคกสูง

อ.อรัญประเทศ และ อ.คลองหาด มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย ของกัมพูชา มีช่องทางผ่านพรมแดน 73 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุด ผ่านแดนถาวร 1 แห่ง และจุดผ่อนปรนอีก 3 แห่ง (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547: 56, 69-75) (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว. 2544: 3-4) ดังนี้

1. จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว ไปจังหวัดบันเตียเมียนเจย โดยผ่านจุดผ่านแดนถาวรรอยเปด อ.โอโจรวเดิมเป็นจุดผ่อนปรนเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2534 และพัฒนา เป็นจุดผ่านแดนถาวร เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นจุดผ่านแดน ถาวรเพื่อการค้าชายแดนไทยกัมพูชาที่ใหญ่ที่สุด การค้าที่ตลาด ชายแดนมีทั้งรายใหญ่และรายย่อย นอกจากนี้ยังเป็นจุดผ่านแดนเพื่อ การท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทาง ออกไปยังจังหวัดเสียมเรียบเพื่อไปชมปราสาทนครวัด-นครธม ที่ จุดผ่านแดนนี้มีตลาดการค้าอยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดโรงเกลือ และ ตลาด มิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา

2. จุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อ.ตาพระยา อยู่ตรงข้ามกับ บ้านบึงตะกวน อ.ทมิฬอวก จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประกาศเป็นจุดผ่อน ปรนเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2541 ทางฝ่ายกัมพูชาประกาศเปิดอย่าง เป็นทางการในปี 2542 เปิดเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ชาวกัมพูชาที่ต้องพึ่งพิงสินค้าอุปโภคบริโภคจากการดำรงชีวิตประจำ วันจากฝั่งไทย

3. จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ อ.อรัญประเทศ อยู่ตรงข้ามกับ บ้านมาลัย อ.พนมมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประกาศเป็นจุดผ่อน ปรนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2541 ทางฝ่ายกัมพูชาประกาศอย่างเป็นทางการในปี

2542 เปิดเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนชาวกัมพูชาที่ต้องพึ่งพิงสินค้าอุปโภคบริโภคจากการดำรงชีวิตประจำวันจากฝั่งไทย

4. จุดผ่อนปรนบ้านเขาดิน อ.คลองหาด อยู่ตรงข้ามกับบ้านพนมไต่ (บ้านกิโล 13) อ.สำเภาลูน จังหวัดพระตะบอง ประกาศเป็นจุดผ่อนปรนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 และทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2541 เป็นจุดขนส่งสินค้าออกจากไทยไปกัมพูชาที่มีปริมาณมากบรรทุกด้วยรถยนต์บรรทุก

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารในการจัดทำโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2546) ระหว่างสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด กระทรวงวัฒนธรรม พอสรุปได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์สำคัญๆ ในจังหวัดสระแก้วดังนี้

ชาวลาวในจังหวัดสระแก้ว เดิมอพยพมาจาก อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนที่จะมาตั้งหลักแหล่งที่ อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี ลาวใน จ. สระแก้วเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากประจันตคาม จ.ปราจีนบุรีเป็นส่วนใหญ่แล้วมาอาศัยอยู่แถบ อ.เมืองสระแก้ว อ.วัฒนานคร อ.เขาฉกรรจ์ ภาษาไทยลาวเป็นภาษาที่ใช้พูดกันมากในเขตชนบทของสระแก้ว เนื่องจากมีไทยลาวหรือไทยอีสานอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งประชาชนส่วนหนึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์และหัวเมืองอีสานสมัยสงครามไทย-ลาวเมื่อครั้งกรุงธนบุรี และอพยพเข้ามาสืบเนื่องจากกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์เมื่อครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลังจากนั้นก็อพยพเข้ามาเรื่อยๆ เพราะจังหวัดสระแก้วมีความอุดมสมบูรณ์

เขมรได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นเวลานานแล้ว ก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามอินโดจีน เนื่องจากมีพรมแดนติดกัน การอพยพย้ายถิ่นจึงเป็นไปได้สะดวก นอกจากนั้นใน พ.ศ. 2437 ระหว่างที่ไทยปกครองเขมรนั้น ได้จัดตั้งมณฑลเขมรหรือมณฑลบูรพาขึ้น ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสยึดกัมพูชาและมณฑลบูรพาได้ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์จึงได้อพยพชาวเขมรเข้ามาในฝั่งไทยและบางส่วนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน จ.สระแก้ว และเมื่อเกิดสงครามเวียดนามและสงครามในกัมพูชาขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2518-2524 ก็ได้มีการอพยพเข้ามาอยู่ในฝั่งไทยอยู่เรื่อยๆ แม้กระทั่งสภาวะปกติ ชนเหล่านี้ใช้ภาษาเขมรสื่อสารกันบริเวณพรมแดนที่มีเขตติดต่อกับกัมพูชา ใน อ.ตาพระยา อ.โคกสูง และบ้านตู่ บ้านหนองบัวเหนือ ต.บ้านด่าน อ.อรัญประเทศ บางตำบลของอ.คลองหาด กลุ่มคนที่พูดภาษานี้เป็นชนเชื้อชาติเดียวกับชาวกัมพูชาในปัจจุบัน แต่เป็นกลุ่มชนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยมานาน จนกระทั่งมีความรู้สึกเป็นคนไทย ภาษาเขมรที่ใช้พูดในจังหวัดสระแก้วจะไม่แตกต่างจากภาษาเขมรที่ใช้พูดในกัมพูชามากนัก

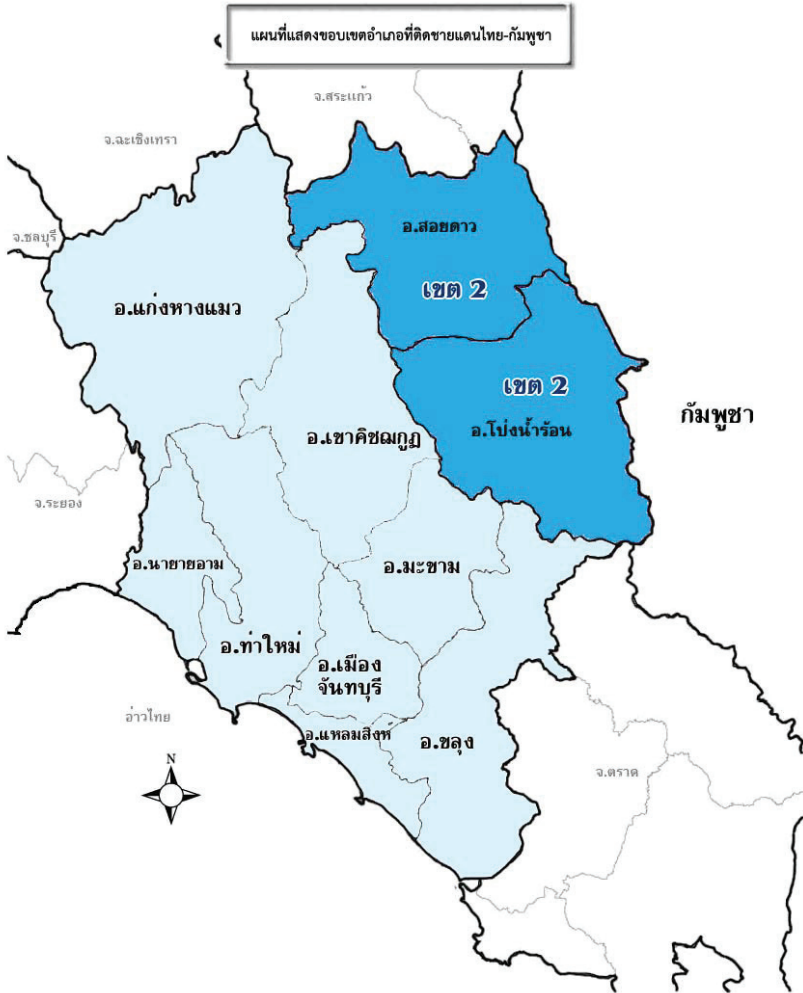
ชาวกูย อาศัยอยู่ที่บ้านฝักมีด ต.คลองหินปูน อ.วังน้ำเย็น หมู่ 6 และ หมู่ 10 ต.เขาสามสิบ อ.เขาฉกรรจ์ และบ้านน้อยละลมติม ต.โคกสูง อ.โคกสูง บ้านกุดเตย ต.ตาพระยา อ.ตาพระยา ชนพวกนี้เดิมอาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ แล้วอพยพเข้ามาอยู่ใน จ.สระแก้ว เป็นชนกลุ่มน้อยที่รักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้

ญวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของจังหวัดสระแก้ว อพยพเข้ามา 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2489 อพยพเข้ามาอยู่ที่ อ.อรัญประเทศ และครั้งที่สองระหว่างพ.ศ. 2518-2524 เพื่อหลบหนีภัยสงครามในเวียดนามเมื่อครั้งเวียดนามใต้แตก โดยเดินทางบกผ่านประเทศกัมพูชาเข้ามาทางชายแดน จังหวัดสระแก้ว

อีกกลุ่มหนึ่งคือชาวญ้อ จังหวัดสระแก้วมีชาวญ้อมากที่สุดในเขต อ.อรัญประเทศ ปัจจุบันได้กลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ชาวไทยญ้อที่ยังพูดภาษาญ้ออยู่ส่วนใหญ่อยู่ในเขต ต.คลองน้ำใส ต.เมืองไผ่ ต.ท่าข้าม ต.ผ่านศึกษา และในเขตเทศบาล ต.อรัญประเทศ ยกเว้นในตลาด อ.อรัญประเทศ ภาษาญ้อไม่มีภาษาเขียน ชาวญ้อเดิมตั้งรกรากอยู่ที่เมืองหงสา แขวงไชยบุรีของประเทศลาวในปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2373 ตรงกับรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนสินทร์ เจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ ได้กวาดต้อนชาวญ้อไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองบุลง เมืองคำเกิด เมืองคำม่วน ต่อมาได้ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนเข้ามาอยู่ที่เมืองท่าอุเทน จังหวัดนครพนม และได้อพยพมาอยู่ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม อุดรธานี และสกลนคร ชาวญ้อในอรัญประเทศ อพยพมาจากเวียงจันทน์และท่าอุเทน โดยช่วงแรกได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตประเทศกัมพูชา บริเวณภูเขาใหญ่ ภูเขาเล็ก เมื่อ พ.ศ. 2376 ในรัชกาลที่ 3 ต่อมาเกิดปัญหาชายแดน จึงอพยพเข้ามาอยู่ตามชายแดนไทย-กัมพูชา ในตำบลคลองน้ำใส เมืองไผ่ ท่าข้าม และในบริเวณเขตเทศบาลปัจจุบัน

จังหวัดจันทบุรี

หมายเหตุ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดจันทบุรี

1. การแบ่งเขตการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ 6,338 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 508,020 คนมีจำนวนบ้าน 187, 923 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากระบบบริการข้อมูลประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองจันทบุรี 2) ชลบุรี 3) ท่าใหม่ 4) นายายอาม 5) แก่งหางแมว 6) โป่งน้ำร้อน 7) สอยดาว 8) มะขาม 9) แหลมสิงห์ 10) เขาคิชฌกูฏ มีที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ทางชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 230 กิโลเมตร

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี ได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดตราด และประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดชลบุรี และระยอง

2. จุดผ่านแดน

จังหวัดจันทบุรี มีอาณาเขตด้านทิศตะวันออกติดต่อกับกัมพูชา เป็นระยะทางประมาณ 96 กิโลเมตร ในพื้นที่ อ.สอยดาวและอ.โป่งน้ำร้อน มีพื้นที่ติดกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของกัมพูชา แนวพรมแดนส่วนใหญ่เป็นคลองลำห้วยและสันปันน้ำของทิวเขาบรรทัด และหลักเขตจำนวน 17 หลัก ปัจจุบันที่จังหวัดได้เปิดจุดผ่อนปรนเพื่อการค้าชายแดนกับกัมพูชามีทั้งหมด 5 จุดนั้น ทางจังหวัดเห็น

ควรรให้มีการผลักดันจุดผ่อนปรนบ้านแหลม และบ้านผักกาด ให้ปรับฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศ ติดต่อเข้าออกได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และสามารถอยู่ได้หลายวัน รวมทั้งสามารถส่งออกและนำเข้าสินค้าได้อย่างถูกต้อง ตามระเบียบกฎหมายและพิธีการศุลกากร

จังหวัดจันทบุรีมีช่องทางผ่านพรมแดน 16 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่อนปรนทั้งหมด 5 จุด ดังนี้ (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547: 56, 78-83)

2.1 จุดผ่อนปรนบ้านผักกาด อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี อยู่ตรงข้ามกับบ้านโอร်สะกรอม กรุงไพลิน เป็นเส้นทางในการลำเลียงสินค้า และส่งออกนำเข้าที่สำคัญ นอกจากนี้ทางฟากกัมพูชายังมีบ่อนกาสิโน 3 บ่อน ทำให้มีคนไทยมากพอสมควรเข้าไปเล่นการพนัน

2.2 จุดผ่อนปรนบ้านแหลม ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน อยู่ตรงข้ามกับบ้านกร้อมเรียง อ.กร้อมเรียง จังหวัดพระตะบอง เป็นจุดส่งออกสินค้าจากไทยไปกัมพูชาที่สำคัญอีกเส้นทางหนึ่ง นอกจากนี้ที่บ้านกร้อมเรียงยังมีบ่อนกาสิโนอยู่ 1 บ่อน มีคนไทยข้ามแดนไปเล่นการพนันพอสมควร

2.3 จุดผ่อนปรนบ้านบึงชะง่าง ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน อยู่ตรงข้ามกับบ้านสวายเวง อ.กร้อมเรียง จังหวัดพระตะบอง จุดผ่อนปรนนี้ไม่ได้จุดทำการค้า แต่เปิดเพื่อให้แรงงานเขมรสามารถข้ามรับจ้างทำงานในไทยแบบเข้าไปเย็นกลับได้ เนื่องจากชาวบ้านแถบบึงชะง่างของไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีความต้องการแรงงานสำหรับทำไร่

2.4 จุดผ่อนปรนบ้านซั้ตารี ต.ทุ่งขนาน อ.สอยดาว อยู่ตรงข้ามกับบ้านโอร်ลำตวน อ.พนมปรีก จังหวัดพระตะบอง เป็นจุดผ่อนปรนที่มีขนาดใหญ่และเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่สำคัญอีกเส้นทางหนึ่ง

2.5 จุดผ่อนปรนบ้านสวนส้ม ต.สะตอน อ.สอยดาว อยู่ตรงข้ามกับบ้านสังกะสี อ.พนมปรีก จังหวัดพระตะบอง จุดผ่อนปรนนี้ไม่ใช่จุดติดต่อกำชายที่สำคัญ และไม่ใช้เส้นทางขนส่งสินค้า แต่เปิดเพื่อให้ประชาชนกัมพูชาสามารถเข้าออกซื้อสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันได้

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารในการจัดทำโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2546) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด กระทรวงวัฒนธรรม พอสรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยชาวกุหล่า ชาวเขมร ชาวญวน ชาวจีน และชาวของ

ชาวกุหล่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของจังหวัดจันทบุรี คำว่า กุหล่า สันนิษฐานว่ามาจาก คำว่า กาลา ในภาษาเขมรซึ่งเป็นชื่อที่ชาวเขมรเรียกชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่ง ชาวกุหล่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศพม่า ต่อมาเข้าอาศัยใน จ.จันทบุรี ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คนไทยเรียกชาวกุหล่าว่า “กาลา” แต่ชาวกุหล่าเรียกตนเองว่า “ไต” ชาวกุหล่าอพยพมา “ตามพลอย” โดยเริ่มเข้ามาทำพลอยที่ ต.บางกะจะ ต่อมาได้อพยพไปทำพลอยที่ บ่อไร่ ข้ามไปถึงบ่อไพลิน บ่อเวฬุ และได้กลับมาตั้งถิ่นฐานในจันทบุรี ในช่วงหลัง พ.ศ. 2498

ชาวเขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากจันทบุรีมีเขตแดนติดกับประเทศกัมพูชา จึงมีชาวเขมรออาศัยอยู่ตามแนว

ชายแดน ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น บ้านแหลม บ้านโหล่าเจียง และบ้าน ผักกาด อ.โป่งน้ำร้อน อีกกลุ่มหนึ่งคือ ชาวญวนซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดจันทบุรีตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ชุมชนชาวญวนเดิมอยู่แถบแม่น้ำจันทบุรี บริเวณตลาดล่าง ต่อมามีการขยายตัว ส่วนหนึ่งได้แยกไปตั้งในถิ่นอื่น เช่น อ.ขลุง อ.ท่าใหม่ และบ้านท่าแฉลบ ต.บางกะจะ อ.เมือง สำหรับชาวจีนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่ทำอาชีพประมงและค้าขาย ชาวจีนจังหวัดจันทบุรีกลุ่มแรกที่มาตั้งถิ่นฐานเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน เฉพาะที่จันทบุรีมีชุมชนชาวจีนดั้งเดิมอยู่ตามชายฝั่งทะเลหลายแห่ง

ชาวของเป็นชนอีกกลุ่มหนึ่งในจังหวัดจันทบุรีที่ออกมาจากป่าและมาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งของตนเอง ของ แปลว่า คน ปัจจุบันคำๆ นี้ใช้เป็นที่ชื่อเรียกกลุ่มชนชั้นดั้งเดิม และเป็นชื่อของภาษา แต่ในหมู่คนของเองนั้น ในเวลาที่ต้องการเน้นความเป็นคนของของตนกับคนอื่น มักจะเรียกตนเองว่า ซึมของ ซึ่งแปลว่า คนของ เชื่อกันว่าเป็นชนพื้นเมืองในดินแดนนี้ โดยอาศัยหนาแน่นในเขต อ.โป่งน้ำร้อน อ.มะขาม และอ.เขาคิชฌกูฏ โดยเฉพาะ 2 ตำบลทางตอนเหนือของอำเภอ คือ ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู และในตำบลทับไทรของอำเภอโป่งน้ำร้อนนั้นมีประชากรที่พูดภาษาของเหลืออยู่น้อยมาก ชาวของมีภาษาพูดและวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง ไม่มีภาษาเขียน และจังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีชาวของอาศัยอยู่มากกว่าจังหวัดอื่นๆ ชาวของจะเลี้ยงตัวด้วยการปลูกข้าวและพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าและธรรมชาติรอบตัว ทั้งการล่าสัตว์ เก็บของป่า ทำน้ำมันยาง ปัจจุบันชาวของประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และรับจ้าง

จังหวัดตราด

หมายเหตุ ■ คือ อำเภอที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดตราด

1. การแบ่งการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดตราดมีพื้นที่ 2,819 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 221,827 คน มีจำนวนบ้าน 86,925 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2551 จากระบบบริการข้อมูลประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ 1) เมืองตราด 2) คลองใหญ่ 3) เขาสมิง 4) บ่อไร่ 5) แหลมงอบ 6) เกาะช้าง 7) เกาะกูด ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 315 กิโลเมตร

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดตราด ได้แก่

ทิศเหนือ

ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี

ทิศใต้

ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศตะวันออก

ติดต่อกับประเทศกัมพูชา

โดยมีเทือกเขาบรรทัด

เป็นเส้นกั้นพรมแดนตามธรรมชาติ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี และอ่าวไทย

2. จุดผ่านแดน

ในส่วนของจังหวัดตราด มีชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาทางบกกว่า 160 ก.ม. และยังมีเขตติดต่อทางทะเล ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันกว่า 10 ช่องทางตามแนวชายแดน ยามใดที่เกิดความไม่สงบ ก็จะเป็นช่องทางการหลบหนีภัยของชาวกัมพูชา นอกจากนี้การแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลทำให้เกิดการรุกรล้ำเขตแดน เป็นประเด็นปัญหาชายแดนอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นมานาน และพร้อมที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา

จังหวัดตราดมีช่องทางผ่านพรมแดน 30 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่งที่บ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อ.มณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง เป็นจุดการค้าชายแดนและเป็นเส้นทางส่งออกนำเข้าสินค้าที่สำคัญ และจุดผ่อนปรนอีก 1 แห่งที่บ้านหมื่นด่าน หมู่ 8 ต.บ่อพลอย อ.บ่อไร่ ตรงข้ามกับบ้านศาลเจ้า อ.สำลุต จังหวัดพระตะบอง เส้นทางนี้ไม่ใช่เส้นทางการค้าที่สำคัญ เป็นเพียงเส้นทางจุดผ่อนปรน ที่พ่อค้าไทยขอผ่านแดนออกไปเพื่อไปทำเหมืองพลอย ซื่อห่วยจากฝั่งกัมพูชากลับมา การค้าชายแดนเป็นเพียงเพื่อบรรเทาความเดือนร้อน ด้านเครื่องอุปโภคบริโภคทางฝั่งกัมพูชาเท่านั้น (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547; 56, 84-88)

3. กลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสารในการจัดทำโครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (2546) พบกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดตราดดังนี้

ชาวกุหล่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในจังหวัดตราด อาศัยอยู่ตามแหล่งผลิตแร่พลอยต่างๆ เช่นบ้านนาง อ.เขาสมิง บ้านบ่อไร่ อ.บ่อไร่ กล่าวกันว่า ในสมัยรัชกาลที่ 2 มีการส่งพวกกุหล่าออกมาสำรวจและขุดค้นหาพลอยในท้องที่ อ.เขาสมิง และ อ.บ่อไร่ กลุ่มกุหล่าพวกสุดท้าย เล่ากันว่าได้คุมสมัครพรรคพวกมาอยู่บริเวณบ้านตากแว้ง อ.บ่อไร่ ในปัจจุบัน

ชาวเขากามเป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งใน จังหวัดตราด เข้ามาด้วยสาเหตุต่างๆ คือ 1) ถูกกวาดต้อนมาจากกัมพูชาในสมัยรัชกาลที่ 3 ช่วง ที่ญวนทำสงครามกับเขมรเข้ามาอยู่ครั้งแรกที่ ต.น้ำเชี่ยว

แห่งเดียวและ 2) อพยพหนีการบีบบังคับทางด้านศาสนาของฝรั่งเศส ที่ยึดเมืองเขมรในขณะนั้น

ชาวจีน ในจังหวัดตราด เข้ามาตั้งรกรากครั้งแรกในช่วง รัชกาลที่ 3 เพื่อค้าขายแกวปากแม่น้ำ ต่อมาอพยพเข้ามาอีกครั้ง เมื่อ ญวนเกิดความขัดแย้งกันภายในประเทศ กลุ่มนี้รัชกาลที่ 3 โปรดฯให้ นำไปที่กรุงเทพฯ เพื่อสอบถามสถานการณ์ภายในประเทศญวนขณะนั้น อีกพวกหนึ่ง ถูกกวาดต้อนมาไทยพร้อมกับคนญวนและคนเขมรหลัง สงครามได้ชัยชนะ

ชาวญวน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ใน จังหวัดตราด หลายช่วงหลายสมัย สมัยรัชกาลที่ 1 ส่วนหนึ่งอยู่ที่เกาะกูด อีกส่วนหนึ่ง อยู่ที่เชิงเขาวัดญวน ต.ซำรอก ในสมัยรัชกาลที่ 3 มาอยู่ที่ ต.อ่าวญวน (เมื่อก่อนเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองตราดปัจจุบัน คือ ต.อ่าวใหญ่ แต่ยังมีชื่อเรียกกันว่าบ้านแหลมญวน) รัชกาลที่ 5 และในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้เองที่ฝรั่งเศสต้องการจะยึดครองอินโดจีน และต้องการเกาะกระดาดของ ไทย จึงส่งคนญวนเข้าไปอาศัยเพื่อหาข้ออ้างในการยึดครอง รัชกาลที่ 5 จึงออกโฉนดที่ดินให้กับคนไทยที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว ชาวญวนจึงกระจาย ไปอยู่ส่วนอื่นๆ ของ จ.ตราด อาศัยอยู่มากแถบบ้านท่าเรือจ้าง นับถือ ศาสนาคริสต์ และได้ผสมผสานจนกลายเป็นคนไทยหมดแล้วในปัจจุบัน

อีกกลุ่มหนึ่งคือ ชาวซอง นักมานุษยวิทยาจัดชนกลุ่มนี้อยู่ใน กลุ่มมอญ-เขมร อาศัยอยู่ตามป่าเขา มีภาษาพูดของตนเอง ไม่มีภาษา เขียน หาเลี้ยงชีพโดยการหาของป่า เครื่องมือเครื่องใช้ทำจากวัสดุที่มี ในท้องถิ่น ซองใน จ.ตราด อาศัยอยู่แถบ อ.เมือง อ.บ่อไร่ อ.เขาสมิง มีหลายหมู่บ้านที่ใช้ภาษาของเป็นชื่อหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าเป็นถิ่นที่อยู่ของซองมาตั้งแต่ดั้งเดิม

สรุป

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก เฉพาะอำเภอที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชาใน 7 จังหวัด มีทั้งหมด 21 อำเภอ จังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วย 2 อำเภอ คือ อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอน้ำยืน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอกันทรลักษณ์ อำเภอขุนหาญ และอำเภอภูสิงห์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอบัวเขต อำเภอสังขะ อำเภอกาบเชิง และอำเภอพนมดงรัก จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 2 อำเภอ คือ อำเภอบ้านกรวด และอำเภอละหานทราย จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง อำเภออรัญประเทศ และอำเภอคลองหาด จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 2 อำเภอ คือ อำเภอสอยดาว และอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด อำเภอคลองใหญ่ และอำเภอเกาะกูด

ประเทศไทยมีชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาทั้งทางบกและทางน้ำ มีช่องทางตามแนวชายแดนที่ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันนับร้อยช่องทางตามแนวชายแดน เช่น ในจังหวัดจันทบุรี มี 16 ช่องทาง จังหวัดตราด มี 30 ช่องทาง จังหวัดสระแก้วมี 73 ช่องทาง ซึ่งยามใดที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศกัมพูชา ก็จะเป็นช่องทางหลบหนีภัยของชาวกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทย ช่องทางผ่านแดนดังกล่าวได้เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร และจุดผ่อนปรนมีเพียงไม่กี่ช่องทาง เช่น จังหวัดอุบลราชธานีมีจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง และจุดผ่อนปรน 5 แห่ง จังหวัดตราด มีการเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง และจุด

ผ่อนปรนอีก 1 แห่ง โดยส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้ประชาชน ทั้งสองประเทศสัญจรไปมา สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าที่มีความ จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่อาจมี บางแห่งที่เปิดเพื่อให้แรงงานชาวกัมพูชาสามารถข้ามมารับจ้างทำงานใน ไทยแบบเข้าไปเย็นกลับตามสภาพความต้องการของพื้นที่ เช่น จุดผ่อน ปรนบ้านบึงชะนังล่าง จ.จันทบุรี อย่างไรก็ตามการเปิดจุดผ่อนปรนได้นำ มาสู่ปัญหาทางสังคมประการหนึ่ง คือ กลับเป็นช่องทางให้ประชาชนเดินทาง เข้าไปเล่นการพนันที่บ่อนการพนันในประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะ บริเวณช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ บริเวณจุดผ่อนปรนบ้านผักกาด และ จุดผ่อนปรนบ้านแหลม จังหวัดจันทบุรี

ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชามาจาก หลากหลายชาติพันธุ์ แตกต่างกันตามภูมิภาค ชายแดนทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย ชาวเขมรชาวลาว ชาวกวย (กวย หรือส่วย) กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั้ง จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ แต่สำหรับจังหวัดศรีสะเกษปัจจุบันยังมีชาวเขมรอพยู่บ้าง ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ตลอดจนทั้งภาษาที่แตกต่างกันตามกลุ่มชนเชื้อสายที่แตก ต่างกัน เช่นเดียวกับพื้นที่ชายแดนทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกก็มาจากกลุ่มคนหลากหลาย ชาติพันธุ์เช่นกัน ซึ่งนอกจากจะประกอบด้วยชาวเขมรซึ่งมีอยู่ทั่วไปตาม พื้นที่ต่างๆ แล้ว ยังมีกลุ่มคนชาติพันธุ์อื่นๆ ที่เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งไม่พบ ในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น มีชาวกูหล่า ชาวซอง ชาวญวน อาศัยอยู่ในบางพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี ตราด และชาวยู้อ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีถิ่นที่อยู่ วิธีการดำรงชีวิต ที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน และบางกลุ่มได้ผสมผสานจนกลายเป็นคน ไทยเกือบหมดแล้วในปัจจุบัน

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศไทย – กัมพูชา

1. ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา

ประเทศไทยมีพรมแดน 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สระแก้ว จันทบุรี และตราด ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ส่วนใหญ่จะมีเทือกเขาและคลองเป็นแนวพรมแดน (ฉัตรिया วิสุทธิวิวัฒน์. 2546: 48) ไทยและกัมพูชาต่างมีขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมที่คล้ายกันและมีความผูกพันกันมาช้านาน ทั้งสองประเทศดำเนินความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ จึงทำให้มีทั้งความสัมพันธ์ด้านบวกและด้านลบสลับกันไปตามแต่สถานการณ์ในขณะนั้น

จากการศึกษาเอกสารพบว่าไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชาอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2493 โดยมีจุดผ่านแดนระหว่างกัน รวม 13 จุด แบ่งเป็น จุดผ่านแดนถาวร 2 จุด และจุดผ่อนปรน 11 จุด ปัจจัยพื้นฐานทางด้านภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมจึงเอื้ออำนวยต่อการติดต่อกัน และยังมีปัจจัยที่เกื้อหนุน

ด้านการลงทุนและการค้าระหว่างกัน โดยไทยมีนโยบายส่งเสริมการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และกัมพูชามีนโยบายเปิดประเทศให้เอื้อต่อการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 17-19)

ในอดีตยุคสงครามเย็น ไทยและกัมพูชามีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน ไทยปกครองระบบประชาธิปไตย ในขณะที่กัมพูชาปกครองประเทศแบบสังคมนิยม จึงทำให้ต่างฝ่ายต่างปิดพรมแดนไม่ติดต่อกัน รวมทั้งไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตด้วย เมื่อกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย (เจ้านโรดม สีหนุ นายซอนซาน นายเขี้ยว สัมพันธ์ นายเฮง สัมริน) ได้ร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส ทำให้กัมพูชาเริ่มมีสันติภาพ ส่งผลให้กัมพูชาเริ่มเปิดประเทศค้าขายกับไทยมากขึ้น (พิชิตพล แจ่มจำรัส. 2545: 32)

ความสัมพันธ์ทางการทูต การเมือง การค้าและวัฒนธรรมกับกัมพูชาพัฒนาขึ้นอีกระดับหนึ่งเมื่อประเทศไทยได้สนับสนุนประเทศกัมพูชาได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในการประชุมสุดยอดองค์การสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association South East Asian Nations: ASEAN) เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 โดยเป็นสมาชิกในลำดับที่ 10 ในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน อันประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam: CLMV) พร้อมกันนั้นไทยยังให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แก่กัมพูชา โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญ จัดฝึกอบรม จัดสัมมนาการฝึกอาชีพ ให้ทุนการศึกษาและดูงานแก่เจ้าหน้าที่ของกัมพูชา โครงการสำคัญที่ไทยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ โครงการส่งเสริมตลาดการค้า และการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (Cooperation

Program for New Member Countries on ASEAN Regional Integration : AFTA , AIA and Facilitation in Transport) การที่กัมพูชาได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างเป็นทางการจึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชามีความใกล้ชิดกันมากขึ้น (พิชิตพล แจ่มจำรัส. 2545: 34) (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 17-19)

ในปี พ.ศ. 2544 ความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ีระหว่างประเทศได้ดำเนินมาอย่างราบรื่น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงจำนวน 14 ครั้งซึ่งส่วนใหญ่ฝ่ายไทยไปเยือนกัมพูชา การประชุมระดับทวิภาคที่สำคัญรวม 13 ครั้ง มีเอกสารสำคัญ ความตกลง และสนธิสัญญาซึ่งทั้งสองฝ่ายลงนามร่วมกันและมีผลบังคับใช้ จำนวน 5 ฉบับทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับกัมพูชาในทุกๆ ด้าน (พิชิตพล แจ่มจำรัส. 2545: 35)

ความสัมพันธ์ด้านการเมือง

ไทยและกัมพูชาได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายด้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ในส่วนของความสัมพันธ์ด้านการเมือง ได้มีการจัดตั้งกรรมการระดับประเทศในลักษณะทวิภาคีไทย-กัมพูชาหลายคณะทางด้านการเมืองและการทหาร เช่น 1) คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-กัมพูชา (Joint Commission : JC) 2) คณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee : GBC) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศเป็นประธานร่วม ทำหน้าที่ดูแลส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ 3) คณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน (Border Peace Keeping Committee:

BPKC) 4) คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Committee: JBC) ที่ปรึกษาว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานฝ่ายไทย และเจ้าหน้าที่ระดับสูงตัวแทนนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นประธานฝ่ายกัมพูชา ทำหน้าที่กำกับดูแลภารกิจ การสำรวจ ปักปัน และแก้ปัญหาเขตแดนทางบก (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. 2550: 17-19)

อย่างไรก็ตามจากความต้องการที่จะครอบครอง ปกป้องดินแดนของตนซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้เกิดความขัดแย้งซึ่งกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชา เรื่องเส้นเขตแดนในอดีตที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่ กรณีข้อพิพาทคดีเขาพระวิหารซึ่งศาลระหว่างประเทศได้ตัดสินไปแล้ว แต่ผลที่เกิดขึ้นตามมายังคงมีอยู่ถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ความขัดแย้งที่เกิดจากแนวพรมแดนไม่ชัดเจนจากปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ที่ทั้งสองฝ่ายใช้แผนที่ไม่ตรงกัน ฝ่ายกัมพูชาได้ใช้แผนที่ตามสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับปี พ.ศ.2447 และ พ.ศ. 2450 แผนที่กัมพูชาใช้อยู่นั้นไม่ได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบพิกัดภูมิศาสตร์และตำแหน่งหลักเขตแดนไว้ เนื่องจาก ช่วงเวลาดังกล่าวการสำรวจและจัดทำแผนที่ยังไม่ได้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ฝ่ายไทยจึงไม่ยอมรับแผนที่ดังกล่าว เนื่องจากการจัดทำของฝรั่งเศสเพียงฝ่ายเดียว โดยฝ่ายไทยมิได้ตรวจสอบความถูกต้อง และรายละเอียดของแผนที่ตามสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวได้กำหนดเส้นเขตแดนลากตามสันปันน้ำไม่ตรงตามสภาพภูมิประเทศจริง และคลาดเคลื่อนกับแผนที่ของไทยที่จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารกองบัญชาการทหารสูงสุด แม้ว่าแผนที่ที่ไทยได้จัดทำขึ้นจะมีเทคโนโลยีที่สูงกว่าและเส้นเขตแดนเป็นไปตามสันปันน้ำหรือลำน้ำตามสนธิสัญญา แต่ในแง่ของกฎหมายแล้วแผนที่ตาม

สนธิสัญญายังมีผลผูกพันกับไทย ซึ่งไทยก็ยอมรับและมีการนำแผนที่ดังกล่าวมาใช้ทางราชการมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาเส้นเขตแดนของประเทศทั้งสองยังไม่ชัดเจนจากการที่ทั้งสองฝ่ายถือแผนที่คนละฉบับ ทำให้การรุกร้าอธิปไตยของทหารทั้งสองฝ่ายแล้วเกิดการปะทะกันเพื่อรักษาอธิปไตยของตน ซึ่งแต่ละฝ่ายมักอ้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครองจนทำให้เกิดความสูญเสียกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ตลอดจน ทรัพย์สินของราษฎรตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก จากปัญหาเส้นเขตที่ยังไม่ชัดเจนนี้ ทั้งสองฝ่ายต่างมีความพยายามที่จะร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการเจรจาอย่างสันติวิธี อย่างไรก็ตามถึงแม้ทั้งสองฝ่ายจะมีคณะกรรมการขีดแดนร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นองค์กรที่จะดำเนินการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปก็ตามแต่ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและไม่สามารถตกลงกันได้ก็คือปัญหาของการตีความในสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส เพื่อให้ได้ประโยชน์ในหลายๆ พื้นที่ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นการใช้กำลังขึ้นได้ หากกรณีไม่ได้คำนึงถึงสันติภาพเป็นหลัก (พิชิตพล แจ่มจำรัส. 2545: 58-60)

ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ

สำหรับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยกับกัมพูชา มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถึงแม้ว่าในบางช่วงจะที่เกิดความไม่สงบขึ้นในกัมพูชาประเทศไทยและกัมพูชาจะไม่มี ความสัมพันธ์ทางการทูตแก่กันก็ตามแต่ภายหลังข้อตกลงปารีส (23 ตุลาคม ค.ศ.1991) ซึ่งไทยเป็นผู้ให้การสนับสนุนและรับรองรัฐบาลผสมที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปปี ค.ศ.1993 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทยกับกัมพูชาปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

ในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีของไทย ได้เปลี่ยนนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านใหม่ มุ่งเปิดประเทศกับเพื่อนบ้าน เพราะไทยมีความหวังว่าจะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภูมิภาค จึงให้ความสำคัญกับประเทศในอินโดจีน โดยมีนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าและเริ่มมีการผ่อนปรนทางการค้าชายแดนระหว่างประเทศมากขึ้น มีการเปิดจุดผ่อนปรนระหว่างกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี การดำเนินนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าเป็นผลทำให้ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับกัมพูชา มีการพัฒนาขึ้น (รวิวรรณ หิรัญสุข. 2544: 76-78) นายกรัฐมนตรีของไทยทุกคนที่ขึ้นดำรงตำแหน่งจะต้องไปเยือนกัมพูชาเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้เห็นถึงมิตรไมตรีต่อกัน เช่น การเยือนกัมพูชาของนายชวน หลีกภัย เมื่อมกราคม ค.ศ.1994 นายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 20-21 มิถุนายน ค.ศ.1996 และนายกรัฐมนตรีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ไปเยือนเมื่อวันที่ 22-23 มิถุนายน ค.ศ.1996 ฝ่ายนายกรัฐมนตรีของกัมพูชาก็มาเยือนไทยเช่นกันตลอดจนเชื้อพระวงศ์ของสองประเทศก็มีการเสด็จเยือนซึ่งกันและกันได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกระชับความสัมพันธ์และเป็นการเสริมสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกันระหว่างทั้งสองประเทศ ประเทศไทยกับกัมพูชามีความสัมพันธ์ทางการค้ากันมาโดยตลอดส่วนใหญ่เป็นการค้าชายแดน ถึงแม้ว่าบางช่วงจะมีการตัดความสัมพันธ์กันก็ตามเนื่องมาจากปัญหาทางการเมืองแต่ต่อมาประเทศไทยได้รื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการค้ากับกัมพูชา (รวิวรรณ หิรัญสุข. 2544: 76-78) อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทย-กัมพูชาที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. คณะกรรมการทวิภาคีด้านเศรษฐกิจคือ คณะกรรมการการค้าร่วม (Joint Trade Committee : JTC)

มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของทั้งสองประเทศเป็นประธานร่วม ทำหน้าที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการค้าระหว่างกัน โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับกัมพูชาที่สำคัญ คือ การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน (Economic Cooperation Strategy : ECS) ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา สหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาชนลาว) เพื่อสร้างความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านให้ดีขึ้นเป็นการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบชายแดนระหว่างประเทศส่วนแนวทางการดำเนินการกับประเทศกัมพูชา มีการส่งเสริมการปลูกพืช เพื่อขายให้เอกชนไทยให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร เป็นการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกทางการค้ากำหนดจุดตรวจสินค้าร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดนระหว่างกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจเอกชนคือหอการค้าประเทศไทยกับหอการค้ากรุงพนมเปญเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศ มีนักลงทุนไทยไปลงทุนในธุรกิจการเกษตร สิ่งทอ บริการ การท่องเที่ยวและโรงแรมในกัมพูชา และการลงทุนด้านการเงิน คือธนาคารกรุงไทยที่พนมเปญ และธนาคารกัมพูชาพาณิชย์ที่พนมเปญ และจังหวัดเสียมเรียบ (เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย.2550: 17-19)

2. แผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและกัมพูชา (Economic Cooperation Plan Between Thailand and Cambodia)

สืบเนื่องจากการที่นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีไทย

ในขณะนั้นได้เดินทางไปเยือนประเทศกัมพูชาระหว่างวันที่ 14-16 มิถุนายน 2543 และรัฐบาลของประเทศทั้งสองฯ ได้เห็นพ้องร่วมกันในการจัดทำแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาในรูปแบบแม่บทและแผนปฏิบัติการ ในการศึกษาเพื่อจัดทำแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา มีการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาครอบคลุม 7 จังหวัดชายแดนของประเทศไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกฯ ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด และประเทศกัมพูชาจะครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัดชายแดน ได้แก่ เขาพระวิหาร เสียมราฐ ออดาร์เมียนเจย บันเตียเมียนเจย พระตะบอง โพลิน โพรธิตี เกาะกง และสีหนุวิลล์ ซึ่งมีประชาชนประมาณ 10 ล้านคนเศษในพื้นที่ 133,000 ตารางกิโลเมตร แนวความคิดหลักของการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-กัมพูชา คือ การเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน (Partnership and Mutual Benefit) ตามหลักการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งกันและกัน (Complementarily) ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ของทั้งสองประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ การพัฒนาความร่วมมือรายสาขา (Sectoral Development) และการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Spatial Development) พร้อมทั้งการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆระหว่างกันให้สามารถสนับสนุนและส่งเสริมภาคเอกชนประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การผลิต และการท่องเที่ยวร่วมๆได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบเป็นรูปธรรมโดยเร็วอย่างแท้จริง โดยสาระสำคัญของแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา มีดังนี้ (ดำรงแสงกีเลิศ. 2544: 9-11)

1) การท่องเที่ยว : ท่องเที่ยวครั้งเดียวได้สองประเทศ

เป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย-กัมพูชาภายใต้ความอยู่ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศไทยที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวต่างๆ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยมีสนามบินนานาชาติที่ทันสมัยช่วยกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่กัมพูชาและกัมพูชามีแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก เช่น นครวัด นครธม โตนเลสาปและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ตามระบบนิเวศชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างกันโดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักที่น่าสนใจใน 2 ประเทศเข้าด้วยกัน ด้วยการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่เป็นข้อจำกัดให้อำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประเทศไทยและกัมพูชาอยู่ได้ในคราวเดียวตามสโลแกนที่ว่า “ท่องเที่ยวครั้งเดียวอยู่ได้ทั้งประเทศ” (Two Kingdom One Destination)

2) การเกษตร : พัฒนาระบบตลาดและพืชเศรษฐกิจเป้าหมาย

เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างเป็นประเทศเกษตรกรรมและมุ่งเน้นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรเพื่อการส่งออก ตลอดจนสินค้าทางการเกษตรที่มีศักยภาพของประเทศไทยและกัมพูชาต่างเป็นพืชประเภทเดียวกัน เช่น ข้าว ยางพารา และพืชไร่ต่างๆ รวมทั้งสินค้าประเภทประมงและผลิตภัณฑ์ไม้ เป็นต้น การพัฒนาความร่วมมือทางการเกษตรระหว่างไทย-กัมพูชาจึงมีโอกาสสูง เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบจากปัจจัยต่างๆระหว่างสองประเทศ กล่าวคือกัมพูชามีศักยภาพค่อนข้างมากในด้านพื้นที่ขนาดใหญ่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกโดยเฉพาะบริเวณรอบๆพื้นที่โตนเลสาปและที่ราบพรุ

ตะบอง ประกอบกับมีสภาพทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ทรัพยากรน้ำ ประมง และป่าไม้ เป็นต้น ในขณะที่ประเทศไทย มีประสบการณ์ด้านความรู้ ทางวิชาการและเทคโนโลยีมากกว่า ทำให้สามารถพัฒนาความร่วมมือ โดยการใช้ศักยภาพของความได้เปรียบ ที่แต่ละประเทศมีให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความ ยากจนและการขาดแคลนอาหารแก่ประชาชน กัมพูชาในระยะสั้นและ เป็นการเสริมสร้างการพัฒนาผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรเพื่อส่งเข้า มาแปรรูปในประเทศไทยในระยะกลาง

3) อุตสาหกรรม : เขตเศรษฐกิจการผลิตร่วม

ประเทศไทยมีภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยเป็นภาค การผลิตที่มีบทบาทมากขึ้นกว่าภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมหลักที่ช่วยเพิ่มรายได้และการจ้างงานได้เป็นอย่างดี คือ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งทอ ในขณะที่กัมพูชามีภาคอุตสาหกรรมมีขนาดค่อนข้างสูงโดย เฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอประกอบกับนโยบายรัฐบาลกัมพูชามีนโยบาย มุ่งเน้นการเพิ่มอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานและอุตสาหกรรมที่พึ่ง พึ่งธรรมชาติ

แนวความคิดพัฒนาความร่วมมือสาขาอุตสาหกรรม ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาในสาขาอุตสาหกรรมเป็นการร่วมใช้ประโยชน์ จากสภาพทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ และสิทธิประโยชน์ ในเรื่องของ GSP ค่าแรงงานต่ำ วัตถุดิบราคาถูกลงของประเทศกัมพูชา ให้สอดคล้องกับสภาพประสบการณ์ และความสามารถในด้านวิชาการ และเทคโนโลยีของประเทศประเทศไทยตลอดจนการใช้ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่ค่อนข้างพร้อมของไทย เช่น สนามบินดอนเมือง ท่าเรือที่แหลมฉบัง สัตหีบ มาบตาพุด เพื่อการส่งออก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนจะ

เป็นเขตการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการผลิตร่วมระหว่างกันโดยกำหนดพื้นที่การผลิตร่วมเป้าหมาย (Co-Production Area) ที่จะจัดตั้งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมคือ 1. เกาะกง 2. อรัญประเทศ-ปอยเปต และ 3. บ้านผักกาด-โพลิน ตามลำดับสภาพ ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

4) การค้าการลงทุน : เพิ่มปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

ประเทศไทยมีศักยภาพในด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และประสิทธิภาพทางด้านการค้าระหว่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันกับพม่ามีพื้นที่ที่ยังๆไม่ได้ใช้ประโยชน์จำนวนมาก ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แรงงานราคาต่ำจำนวนมาก ทำให้มีโอกาสในการด้านพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันให้ภาวะการค้า การลงทุนสามารถเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาหลัก คือ การรวมฐานการผลิตเพื่อตอบสนอง ความต้องการด้านการตลาด ในขณะเดียวกันก็ต้องการลงทุนในด้านปัจจัยสนับสนุนการค้า เช่น โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวรวมทั้งการส่งเสริมการค้าขายแบบแลกเปลี่ยน (Barter Trade) การค้าขายแบบตัดบัญชี (Account Trade) และ Triangular Trade โดยเฉพาะการนำระบบการค้าขายแบบตัดบัญชีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ ทั้งฝ่ายๆไทยและกัมพูชา การเพิ่มการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนสินค้าด้วยการจัดตั้งคณะผู้แทนทางการค้าและการลงทุนสำหรับการเจรจาและกำหนดทิศทางการดำเนินงานร่วมกัน

5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน : การพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างไทย

และกัมพูชานับเป็นสิ่งจำเป็นค่อนข้างมากโดยเฉพาะการเชื่อมโยงระบบโครงข่ายคมนาคม ระหว่างเมืองศูนย์กลางหลักและระหว่างพื้นที่พัฒนาเป้าหมายตามแนวชายแดน ให้สามารถกระจายความเจริญเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลควบคู่กับการอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบด้วยการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา คือ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบก เน้นการเชื่อมโยงระบบโครงข่ายถนนภายในแนวพื้นที่พัฒนาหลักโดยก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงภายในแนวพื้นที่เชื่อมโยงหลัก 3 เส้นทาง ให้ครบสมบูรณ์ในปี 2544 คือ แนวพื้นที่พัฒนาตอน นครราชสีมา-บุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ-อุบลราชธานี แนวพื้นที่พัฒนาตอนกลางเชื่อมโยง กรุงเทพฯ-อรัญประเทศ-ปอยเปต-ศรีโสภณ-เสียมราฐ/พระตะบอง-โพธิ์สัติ-พนมเปญ (Central Corridor) และแนวพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเล จันทบุรี-ตราด-เกาะกง-สีหนุวิลล์ (Cenastasi Corridor) ให้เป็นเส้นทางที่สมบูรณ์และในระยะต่อไป ดำเนินการเชื่อมโยงระหว่าง แนวพื้นที่พัฒนา(An Inter Corridor Linkage Upgrading) ทั้ง 13 เส้นทาง ให้เป็นถนนลาดยาง 2 ช่องจราจร เชื่อมโยงระหว่างแนวพื้นที่พัฒนาทั้งสามซึ่งเส้นทางที่สำคัญ คือ เส้นทางจันทบุรี-พระตะบอง-สุรินทร์-มุกดาหาร (Indochina Gateway Route) ให้แล้วเสร็จปี 2559

6) ทรัพยากรธรรมชาติ : มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

ความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติระหว่างไทย และกัมพูชาที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและโครงการทางด้านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การเกษตร และอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยั่งยืนในระยะยาว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดปัญหาหมอกพิษต่างๆ ตามมา จำเป็นต้องเน้นถึงกลไกการพัฒนา

แนวนโยบายหลักจากแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงการจัดการบริหาร ทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้ Soft Science จากทั้งระดับแผนหน่วย ปฏิบัติการและประชาชนด้วยการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจน ทบทวนการเก็บค่าธรรมเนียม หรือ ภาษีกรณีที่มีกิจกรรมที่มีความ เสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำเหมืองแร่ การท่องเที่ยว การล่าสัตว์ การทำไม้เป็นต้น และอาจดำเนินกิจกรรมหลักเพื่อช่วยเสริมการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการจัดตั้งหน่วยงาน ต่างๆ ดูแลด้าน Hard ware เช่น GIS การสำรวจเครื่องมือต่างๆ รวมทั้ง กำหนดบทบาทและขอบเขตความรับผิดชอบในการวางแผนและจัดการ ป่าและพื้นที่ชายฝั่ง สนับสนุนให้ชุมชนดูแลจัดการการใช้ทรัพยากรใน พื้นที่พัฒนารอบกบฏหมาย ที่บังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสนับสนุน การหาแหล่งเงินทุน และโอกาสใหม่ในการจ้างงาน การจัดการฐานข้อมูล และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาในพื้นที่ที่อ่อนไหว เช่น พื้นที่จ.ตราด และเกาะกง อุทยานแห่งชาติ

3.ความร่วมมือในกรอบหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ/ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

กรอบความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ได้ขยายความร่วมมือ ไปยังกัมพูชาและเวียดนาม ทำให้ระดับกรอบความร่วมมือในหก เหลี่ยมเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มอนุ ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion-GMS) ซึ่งประกอบ ไปด้วย 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว จีน กัมพูชา และเวียดนาม (ในส่วนของไทยขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น ดังนี้ ภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และตาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ นครพนม

เลย สกลนคร หนองคาย อุตรธานี อำนาจเจริญ อุบลราชธานี และ
มุกดาหาร และภาคตะวันออก 2 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี และสระแก้ว)
ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม
การเกษตร และบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็น
อยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทาง
เทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
ที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มขีดความ
สามารถรวมทั้งโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก โดยการร่วมมือ
ครอบคลุม 9 สาขา ได้แก่ 1) การคมนาคมขนส่ง 2) การโทรคมนาคม
3) การพลังงาน 4) การท่องเที่ยว 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
6) สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 7) การอำนวยความสะดวก
สะดวกการค้า 8) การลงทุน และ 9) การเกษตร

ทั้งนี้ภายใต้ความร่วมมือของ GMS ในช่วงที่ผ่านมา ได้เกิด
การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงทางคมนาคมตามแนว
ตะวันออก-ตะวันตก (พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม) ตามแนว
เหนือ-ใต้ (ไทย-ลาว-จีน) ตามแนวชายฝั่งทางใต้ (ไทย-กัมพูชา
เวียดนาม) การพัฒนาและซื้อขายไฟฟ้าพลังงานน้ำ การเชื่อมระบบ
โทรคมนาคมด้วยเครือข่ายใยแก้ว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว
จุดหมายเดียว (GMS single tourist destination) เป็นต้น นอกจากนี้
นี้รวมถึงข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาค
แม่น้ำโขง หรือ GMS Cross-Border Transport Agreement (GMS-
CBTA) เช่น เกี่ยวกับการตรวจปล่อยในบริเวณเดียวกันโดยหน่วยที่
เกี่ยวข้อง (Single Window Inspection-SWI) การตรวจแบบเบ็ดเสร็จ
จุดเดียว ซึ่งเจ้าหน้าที่ของประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันจะปฏิบัติงาน
ตรวจร่วมกัน (Single Stop Inspection-SSI) การกำหนดเวลาเปิด-ปิด

ด้านให้สอดคล้องกันระหว่างสองประเทศ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ล่วงหน้า ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ และการยอมรับเอกสารร่วมกัน โดยมีโครงการนำร่อง คือ ด้านมุกดาหาร-สะหวันนะเขต (ไทย-ลาว) (ดลยา เทียนทอง. 2551: 24-25)

2. สภาพและปัญหาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบสภาพและปัญหาชายแดน ไทย-กัมพูชาในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ดังนี้

สุวรรณี เจริญนาน (2543: 1 อ้างอิงจาก สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดจันทบุรี. 2542) และ ศักกพล สุขปาน (2538) ได้กล่าวถึง สภาพชายแดนไทย-กัมพูชา ไว้ดังนี้

พื้นที่ชายแดนไทยกับกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวกประชาชนในพื้นที่ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร สองภาษาตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น สภาพชายแดนไทย-กัมพูชา มีลักษณะดังนี้

1. สภาพการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นการค้าระดับ ท้องถิ่นโดยทางราชการอนุญาตเปิดจุดผ่อนปรนให้ประชาชนทั้งสอง ประเทศเดินทางเข้า-ออก เพื่อติดต่อซื้อขายสินค้าในเขตที่กำหนดไว้ และไป-กลับภายในเวลาที่กำหนด

2. สภาพปัญหากลุ่มโจรเขมรติดอาวุธปล้นสะดมราษฎรไทย ตามแนวชายแดน และอาชญากรรม การปล้นสะดมของโจรเขมรติดอาวุธ ได้ปรากฏอยู่เสมอ ทำให้ราษฎรไทยได้รับความเดือดร้อน นับว่าเป็น อาชญากรรมที่ร้ายแรงก่อให้เกิดการเสียชีวิต และกำลังใจแก่ราษฎรไทย ตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สิน ของราษฎร ซึ่งปัญหานี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ และความ สัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา

3. สภาพปัญหาการลักลอบขโมยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ออกไปขายในกัมพูชา ซึ่งมีการดำเนินการเป็นขบวนการมีข่ายงานโยงใยมากมายโดยคนไทยจะทำการขโมยรถยนต์หรือรถจักรยานจากประเทศไทยไปขายแก่ผู้รับซื้อในกัมพูชา ผ่านชายแดนไทย-กัมพูชา จำนวนรถที่ถูกขโมยในประเทศไทยนำเข้าไปขายในกัมพูชาเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหานี้เป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

4. สภาพปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงครามเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ การสู้รบตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ประกอบกับการสู้รบในกัมพูชาได้ส่งลงอาวุธสงครามมีแนวโน้มที่จะส่งมายังประเทศไทย และส่งผ่านประเทศไทยมากขึ้น

5. สภาพปัญหาการอพยพเข้าเมืองของชาวกัมพูชาอย่างผิดกฎหมาย ชาวกัมพูชาซึ่งในปัจจุบันจะอพยพเข้าประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องกฎหมาย ชาวกัมพูชาอพยพเข้าประเทศไทยด้วยเหตุผลหลายประการคือ เพื่อหางานทำ อยู่อาศัยในประเทศไทย ก่ออาชญากรรม ปล้นสะดม มาโจรกรรม คนไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย

6. สภาพปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรไทยในบริเวณชายแดนกัมพูชาเนื่องจากชายแดนเป็นพื้นที่ทุรกันดารยากแก่การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุที่ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ราษฎรไทยอาจสูญเสียและทรัพย์สินเสียหาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติด้วย

7. สภาพปัญหาการลักลอบค้าสิ่งเสพติดให้โทษเป็นปัญหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชนไทย ที่จะเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาทางสังคมที่รุนแรงและความมั่นคงในครอบครัว เนื่องจากพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ล่อแหลมและยากลำบากในการป้องกัน ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือดูแลสมาชิกในปกครองของตน

8. ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่รุกรานการคมนาคมไม่สะดวก การรักษาไม่ทันการณ์ คนชายแดนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพจากรัฐเท่ากับคนที่อาศัยอยู่ในเมือง

ปัญหาพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา กรณี จังหวัดจันทบุรี

สำหรับปัญหาพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา กรณี จังหวัดจันทบุรี พอสรุปได้ดังนี้ (โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา. 2006, อ้างอิงจากรายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์และปัญหาพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาโดยคณะกรรมการต่างประเทศ วุฒิสภา กองกรรมาธิการ สำนักเลขาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. หน้า 6-7)

1. ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานกัมพูชา เนื่องจากชายแดนไทย-กัมพูชา ด้าน จ.จันทบุรี เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารทะเล ซึ่งต้องใช้แรงงานจำนวนมาก จึงทำให้มีการลักลอบใช้แรงงานกัมพูชาที่ผิดกฎหมาย แต่ค่าธรรมเนียมในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ไม่คุ้มกับค่าจ้างในการทำงานระยะสั้นๆ จึงทำให้มีการลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีขบวนการลักลอบนำแรงงานกัมพูชาหลบหนีเข้าเมือง เพื่อเดินทางไปขายแรงงานยังจังหวัดอื่นๆ โดยผู้แทนภาคเอกชน เสนอขอให้รัฐบาลได้ปรับปรุงแก้ไข กฎระเบียบเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติ ในพื้นที่จังหวัดที่ยังมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างชาติให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ปัญหาการอาชญากรรมและปล้นสะดมของโจรกัมพูชา โดยมีการลักลอบนำอาวุธสงครามมาขายบริเวณชายแดนประเทศไทย

และการนำรถยนต์ที่โจรกรรมออกไปขายในประเทศกัมพูชา ปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวดีขึ้น ส่วนการปล้นสะดมโดยใช้อาวุธสงคราม ชายแดนด้านติดต่อกับเมืองพระตะบอง ปัจจุบันปัญหาดังกล่าวลดลงเป็นอันมากและสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย-กัมพูชา สามารถติดต่อกำขายกันได้ ปัญหาความอดอยากของราษฎรกัมพูชาลดลง และหันมาประกอบอาชีพสุจริตเพิ่มขึ้น

3. ปัญหาบ่อนการพนัน โดยมีกลุ่มคนไทยไปร่วมมือกับผู้ว่าราชการกรุงไพลินเปิดบ่อนการพนันในฝั่งกัมพูชา ปัจจุบันมีบ่อนการพนันด้าน จ.จันทบุรี 3 แห่ง ซึ่งมีปัญหาเช่นเดียวกันกับบริเวณชายแดน จ.สระแก้ว และสุรินทร์

4. ศักยภาพการค้าของ จ.ชายแดนจันทบุรี ควรเปิดเส้นทางบ้านแหลมหรือบ้านผักกาด-ไพลิน เนื่องจาก บ้านแหลมและบ้านผักกาด เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดตั้งพื้นที่เศรษฐกิจโดยบ้านผักกาดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับระบบโครงข่ายถนนในกัมพูชา ควรจะมีการสร้างถนนมาตรฐานจากบ้านผักกาด อ.โป่งน้ำร้อน-กรุงไพลินกัมพูชา ระยะทาง 2 กม. และถึงพระตะบอง ระยะทางประมาณ 140 กม. ซึ่งสามารถขยายการค้าไปสู่ จ.พระตะบองได้ง่าย

5. ควรมีการเปิดช่องทางความร่วมมือการค้าชายแดนด้าน จ.จันทบุรี ที่ช่องผักกาดและบ้านแหลม ให้เป็นด่านถาวร และควรเน้นเศรษฐกิจด้านการพัฒนาเกษตรกรรม โดยใช้พื้นที่ จ.จันทบุรีเพื่อส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ควรสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความสมานฉันท์ และพึ่งพากันระหว่างชุมชนชายแดน เพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชนของทั้ง 2 ประเทศ

ปัจจุบัน ราษฎรในพื้นที่ชายแดนมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนบ้านกันอยู่แล้ว แต่อาจจะเกิดปัญหาการใช้เส้นทึ่กลโกงในทางการค้า ซึ่งเป็นเรื่องในระดับบุคคล

7. ควรใช้มิติทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม โดยอาจมีการร่วมมือและการส่งเสริมพัฒนาในด้านการศึกษา วัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทั้ง 2 ประเทศ โดย จ.จันทบุรี มีความพร้อมในด้านสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

8. ในการสัมมนาปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชา ณ จ.จันทบุรี ทางฝ่ายไทยและผู้แทนฝ่ายกัมพูชาได้ร่วมลงนามในการแถลงการณ์ร่วมเพื่อแสดงเจตนาในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดี โดยจะร่วมกันส่งเสริมและผลักดันในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางบกทางน้ำ การเก็บกักน้ำระเบิดการส่งเสริมการค้าชายแดน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมด้านสาธารณสุข การแก้ไขปัญหาแรงงาน และการส่งเสริมพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

สำหรับสภาพการจัดการศึกษาในท้องที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดปราจีนบุรี ประสิทธิ์ นรากร (2543: 8) กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนจะมีพื้นเพต่างอำเภอและต่างจังหวัดเป็นส่วนมาก มีครูในพื้นที่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีอายุในวัยหนุ่มสาว บรรจุใหม่หรือย้ายมาจากต่างจังหวัด มีการโยกย้ายค่อนข้างมาก ดังนั้นการปฏิบัติการกิจ การบริหารงานในโรงเรียนจึงมักพบปัญหาเนื่องจากงานไม่ต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้อีกงานกันบ่อยเนื่องมาจากการโยกย้าย ในส่วนของนักเรียนในท้องที่มีนักเรียนแบ่งออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ 2 กลุ่ม ตามลักษณะของผู้ปกครองคือ กลุ่มที่มีเชื้อสายกัมพูชา จะมีลักษณะด้อยพัฒนา ความเป็นอยู่สงบเรียบง่าย ไม่กระตือรือร้น และกลุ่มที่อพยพมาจากที่อื่น คือ โยกย้ายมา

จากจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศมาบุกเบิกทำมาหากินในอำเภอโป่งน้ำร้อน ซึ่งจะมีความแตกต่างอย่างมากในด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่

ปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชากรณี จังหวัดตราด

สำหรับปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชากรณี จ.ตราด พอสรุปได้ ดังนี้ (โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา. 2006, อ้างอิงจากรายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ และปัญหาพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา กองกรรมาธิการ สำนักเลขาธิการ สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา: หน้า 7-8)

1. จากการศึกษาดูงานปัญหาชายแดน โดยพบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชายแดนระดับท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่หัวหน้าส่วนราชการระดับต่างๆ รวมทั้งหัวหน้าส่วนราชการของหน่วยงานที่ต้องสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นนักการทูต นักประชาสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านได้

2. ปัญหาแรงงานต่างด้าว เนื่องจากมีแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาทำงานอย่างไม่ถูกต้องโดยมีข้อพิพาทก็คือ การที่ชาว กัมพูชาเข้ามาทำงานในไทย เนื่องจากปัญหาความยากจน และบางคนมาทำครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่อง เด็กที่ติดตามพ่อแม่มาไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งคนเหล่านี้เมื่อโตขึ้น ก็อาจเป็นอาชญากรสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนไทยตามแนวชายแดนได้

3. ปัญหาเรื่องยาเสพติด ส่วนใหญ่จะเป็นพวกกัญชา ส่วนยาบ้าจับได้เป็นรายย่อยๆ พบข้อมูลว่า นายทุนในการผลิตยาบ้า ส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย และจ้างชาว กัมพูชาเป็นผู้ผลิต

ปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณี จังหวัดสุรินทร์

สำหรับประเด็นปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณี จ.สุรินทร์ โดยสรุป มีดังนี้ (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547: หน้า 189); (โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา. 2006, อ้างอิงจากรายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์และปัญหาพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา กองกรรมาธิการ สำนักเลขาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา: หน้า 5-11)

1. ปัญหาการใช้พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่สงวนหวงห้ามของกรมทางหลวงในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณด้านชายแดนช่องจอม

2. ปัญหาการลักลอบค้าโค-กระบือ การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง กลุ่มโจรติดอาวุธสร้างความเดือดร้อน การโจรกรรมรถยนต์/รถจักรยานยนต์ ข้ามแดน รวมทั้งการเปิดบ่อนการพนันบริเวณชายแดนช่องจอม ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การทหาร

3. ปัญหาการเข้าไปเล่นการพนันในบ่อนการพนันในกัมพูชา บริเวณช่องจอมตั้งอยู่ที่บ้านด่านพัฒนาตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง ที่จุดผ่อนปรนช่องจอม -โอร์เสม็ดมีบ่อนการพนันตั้งอยู่ 2 แห่งในฝั่งโอร์เสม็ด บ่อนแรกชื่อรอยัล ฮิลโอเต็ลบ่อนที่สองชื่อโอร์เสม็ดรีสอร์ท (ปัจจุบันเหลืออยู่แห่งเดียวคือ โอร์เสม็ดรีสอร์ท) เนื่องจากกฎหมายกัมพูชา ไม่มีการห้ามการลงทุนในธุรกิจการพนัน จึงมีนักเสี่ยงโชคจากทางฝั่งไทย ข้ามไปเล่นเป็นประจำ

นภาพร มนตร์ทอง (2546: 2-14) ได้นำเสนอประเด็นปัญหาในจังหวัดสุรินทร์ พอสรุปได้ดังนี้

1. ในชายแดน โดยเฉพาะชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัด สุรินทร์ เป็นช่องทางการแพร่ กระจายกระแสวิทยุนิยมข้ามประเทศไปยังประเทศกัมพูชาได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการเปิดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณช่องจอม อ.กาบเชิง ติดกับอำเภอ โอร์เสม็ด ประเทศกัมพูชาเพื่อถ่ายเทสินค้า จุดผ่อนปรนชายแดนไทย-กัมพูชา ช่องจอม อำเภอกาบเชิง มีบ่อนการพนันขนาดใหญ่ (คาสีโน) ตั้งอยู่ มีประชาชนทั้งในสุรินทร์และจังหวัดอื่นๆ เดินทางไปเล่นการพนันจำนวนมาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรม และทำให้วงจรทางเศรษฐกิจของชุมชนใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงไปจากวงเศรษฐกิจดั้งเดิม อย่างรวดเร็ว ชุมชนใกล้เคียงตั้งรับไม่ทัน ส่งผลกระทบต่อชุมชนชายแดนที่ปรับตัวไม่ทันกับการไหลผ่านของกระแสวิทยุบริโภคนิยม โดยเฉพาะผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

2. เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่กับญาติและความรู้ไม่เท่า ถึงการณ์ของเด็ก ถูกเพื่อนชักชวนไปในทางที่ผิด ปัญหาเด็กนักเรียน มั่วสุมยาเสพติดและอบายมุข ปัญหาเด็กเข้าสู่กระบวนการ คำเสพติด กล่าวคือ วิธีการบริโภคทำให้ค่านิยมของเยาวชนอีสานยึดถือวัตถุดิบ และความทันสมัย เกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อ เอชไอวี ประกอบกับปัญหาความยากจนของผู้ปกครอง ต้องออกไปขายแรงงานในเมือง เป็นแรมเดือน กระทบต่อการขัดเกลาในครอบครัว เยาวชนขาดแนวทางการดำเนินชีวิต การมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจด้านเดียวให้ความสำคัญเฉพาะผู้ที่สามารถเป็นแรงงานในการผลิตได้ ทำให้คนพิการไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง แม้สวัสดิการขั้นต่ำสำหรับแรงงานแต่ ไม่นับว่าเพียงพอ สำหรับการดูแลครอบครัว ต้องปล่อยลูกอยู่เพียงลำพังหรืออยู่กับคนแก่ในบ้านเปิดโอกาสให้มีการละเมิดสิทธิเด็ก

3. การจัดการศึกษาในระบบปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ของเด็กชายแดนใต้ จึงเกิดปัญหาเด็กออกจากโรงเรียน กลางคัน การอบรมทักษะอาชีพต่างๆ เข้าไม่ถึงกลุ่มเด็กชายแดน ทำให้ เยาวชนขาดทักษะการประกอบอาชีพ พื้นที่อยู่ห่างไกลจากบริการของรัฐ ประกอบกับระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นที่ดินในเขตป่าสงวน ไม่มี เอกสารสิทธิ์

4. ปัญหาวัยรุ่นขนาดแนวทาง เกิดจากผู้ปกครองขาดการอบรม แนะนำเด็กในการปฏิบัติตัวให้รู้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้เด็กขาด ทักษะในการดำเนินชีวิต ปัญหาค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ที่ได้รับจากสื่อ ต่างๆ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สภาพครอบครัวในบ้านสวน เป็นครอบครัวที่อยู่ไม่ครบหน้า เนื่องจากพ่อแม่ ต้องออกไปเป็นแรงงาน รับจ้างเป็นเวลานาน ดังที่กล่าวมา ไม่มีการรวมกลุ่มในตอนค่ำ ซึ่งเป็น วิธีการขัดเกลาทาสังคมของชุมชนชนบทวิธีหนึ่ง

5. ปัญหาจากภัยสงครามเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนในเขต ชายแดน โดนเฉพาะชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นชายแดนที่อยู่ในภาวะ สงครามอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ สงครามอินโดจีนฝั่งสงบลง จากนั้นมา ไม่นานเกิดสงคราม 3 ฝ่ายในประเทศกัมพูชาอย่างยาวนานมีผลกระทบ โดยตรงต่อเยาวชนและประชาชน คือ การเสียชีวิตจากระเบิดที่ผิดทิศทาง มาเข้าสู่ชุมชน และการเหยียบกับระเบิด และการอพยพ ไปอยู่ในศูนย์ รั้วผู้อพยพ ทำให้เยาวชนเสียโอกาสทางการศึกษา การใช้ชีวิตอย่าง มีความสุขในชุมชน การเรียนรู้จากปราชญ์ในชุมชนอย่างเป็นปกติสุข ผลทางอ้อม คือ การได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจจากภาวะ สงคราม การสูญเสียพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องในสงคราม เป็นต้น

ปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณี จังหวัดศรีสะเกษ

สำหรับประเด็นปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณี จังหวัดศรีสะเกษ พอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการกระทบกระทั่งกันของไทยและกัมพูชากรณีเขาพระวิหาร จากกรณีที่ฝ่ายกัมพูชา ได้ปิดประตูขึ้นเขาพระวิหารตั้งแต่วันที่ 18 พ.ค. 2548 เป็นต้นมา เนื่องจากไม่พอใจที่ฝ่ายไทยส่งทหารไทยตริ่งกำลังรอบเขาพระวิหาร อีกทั้งสร้างที่พักนักท่องเที่ยว ในขณะที่ไทยตอบโต้ว่าฝ่ายกัมพูชาที่มีการสร้างโรงแรมขนาดใหญ่ พร้อมทั้งบ้านพักเจ้าหน้าที่กัมพูชา สร้างถนน สร้างวัด อีกทั้งปล่อยน้ำเสียไหลเข้ามายังเขตแดนไทย จึงนำไปสู่การการประชุมร่วมกันในวันที่ 24 พ.ค.ศกนี้ ล่าสุดต่างฝ่ายต่างถอยคนละก้าว เพื่อแสดงความจริงใจ โดยฝ่ายไทยได้ถอนกำลังทหาร และสิ่งปลูกสร้างออก ส่วนฝ่ายกัมพูชายอมเปิดประตูเหล็กให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมเขาพระวิหาร และรื้อโรงแรมไม้ พร้อมทั้งที่พักของตำรวจป่าไม้กัมพูชาที่สร้างบ้านเข้ามาใกล้กับเขตแดนไทย โดยทางผู้ว่าราชการ จ.ศรีสะเกษ มีความเห็นว่าบริเวณเชิงเขาพระวิหารนี้น่าจะเป็นบริเวณที่ประชาชนทั้งสองประเทศจะใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การร่วมกันรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาผามออีแดงควบคู่กันไปด้วย (“2 ผู้ว่าฯไทย-กัมพูชาถกเขาพระวิหารชี้ถอยคนละก้าว” จากฐานเศรษฐกิจ จ.วันที่ 26 พ.ค. 2548 หน้า 51)

2. ปัญหาการค้าชายแดน อาทิ การซื้อขายโค คนไทยมักนิยมไปซื้อหาโคจากฝั่งกัมพูชาที่มีราคาถูก แล้วตอนกลับมายังฝั่งไทยซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องเท่าใดนัก เพราะมักเป็นการค่านอกระบบ การซื้อขายไม่แน่ใจว่ามีการจ่ายเงินกันถูกต้องหรือไม่ จึงเกรงว่าจะเกิดการหักหลังกัน และไม่แน่ใจว่าโคที่ซื้อมาจากพ่อค้ากัมพูชา จะไม่ใช่โคที่ปล้น

มา อีกประการ การนำโคจากกัมพูชาเข้ามายังฝั่งไทย ต้องผ่านเขตป่าสงวนและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งเกรงว่าจะเป็นการนำโรคระบาดเข้ามาแพร่ยังสัตว์ป่าได้ (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547 : หน้า 16-17)

ปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณี จังหวัดอุบลราชธานี

สำหรับประเด็นปัญหาในพื้นที่ชายแดน ในจังหวัดอุบลราชธานีที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. ปัญหาการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต เมื่อปีพุทธศักราช 2529 ได้เกิดเหตุการณ์สู้รบขึ้นที่ “ช่องบก” ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อสามประเทศ คือ ไทย, สปป.ลาว และกัมพูชา จนถึงปี พุทธศักราช 2531 เหตุการณ์จึงสงบลง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชดำริกับ เรือตรีदनัย เกตุสิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ในสมัยนั้น กับ พลตรี อิศระพงษ์ หนูนุกัถิ ผบ.พล.ร.6 (ยศขณะนั้น) และคุณปราจีน ชำนาญระเบียบกิจ ผอ.ชลประทานที่ 5 (สมัยนั้น) ให้จัดสร้างอ่างเก็บน้ำ “ห้วยพลาญเสือตอนบน” ขึ้น เพื่อเป็นสิ่งกีดขวางแนวทางเคลื่อนที่ของข้าศึก ซึ่งต่อมาได้สร้างเสร็จในปีพุทธศักราช 2531 โดยจุดก่อสร้างอยู่ใกล้กับพรมแดน 3 ประเทศ คือ (ไทย สปป.ลาว กัมพูชา) พร้อมทั้งได้ประโยชน์จากการกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรของราษฎรในพื้นที่ ลักษณะของน้ำในอ่างที่กักเก็บ จะมีลักษณะสีเขียวเข้ม ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสีของมรกตใส เป็นธรรมชาติมาก อีกทั้งป่าไม้บริเวณรอยต่อสามประเทศ ยังมีความเขียวชอุ่ม เป็นบริเวณกว้าง ดังนั้นจึงคิดว่าน่าจะเรียกชื่อว่า “สามเหลี่ยมมรกต” ซึ่งเป็นชื่อที่คุ้นเคยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากการศึกษาพบว่าจุดดังกล่าวมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ก็มีอุปสรรคในการพัฒนาถึง 5 ประเด็น คือ

1. ที่ดินจุดดังกล่าวในเขตของไทย เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งคงต้องขอเช่า จากกรมป่าไม้

2. การปักปันเขตแดน ซึ่งขณะนี้ยังเจรจาไม่เรียบร้อย แต่เบื้องต้นมีการตกลงจุดรวมของ 3 ประเทศได้แล้ว และสร้างศาลาจุดรวม ซึ่งด้านที่หันหน้ามาที่ประเทศ “ไทยเป็นรูปครุฑ” ด้านลาวเป็น “รูปกระทาย” และ ด้านเขมรเป็น “รูปนางอัปสร” ครอบคลุมเอาไว้ มีมิติเบื้องต้นว่า ในรัศมี 100 เมตรจากจุดดังกล่าว แต่ละประเทศจะต้องไม่มีการก่อสร้างใดๆ

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หากมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการสร้างสนามกอล์ฟ ต้องปลูกหญ้า ใช้น้ำ ซึ่งสารเคมี อาจทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน และยังคงตัดไม้ทำลายป่า ทำถนนขึ้นไป ซึ่งจะต้องไปดูแลสิ่งเหล่านี้

4. เรื่องความปลอดภัย เนื่องจากสมัยก่อนเป็นพื้นที่ที่มีผู้ก่อการร้าย ทั้งฝั่งไทยและเขมร จึงมีทุ่นระเบิดอยู่เป็นจำนวนมาก จึงต้องกักให้หมด ซึ่งทางทหารรับจะไปเคลียร์ให้ แต่ต้องใช้เวลา

5. รูปแบบดำเนินการในการพัฒนาว่าจะทำอย่างไร เพราะเท่าที่ดูเวลานี้กัมพูชามีท่าที่สนับสนุน แต่ลาวยังไม่มีท่าทีอะไร (ผู้จัดการออนไลน์ วันพฤหัสบดีที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2545)

ปัญหาในพื้นที่ชายแดน กรณีจังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาของ กู้เกียรติ ศรีนาคา (2546) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาตามแนวชายแดนที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ในพื้นที่กองกำลังบูรพาและจังหวัดสระแก้ว สรุปปัญหาหลักๆ ในบริเวณจังหวัดสระแก้วไว้ดังนี้

1. ปัญหาเขตแดนในพื้นที่
2. ปัญหาการปรับถมดินบริเวณแนวตลิ่งคลองลี้ก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
3. ปัญหาบ่อนการพนันตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
4. ปัญหาการลักลอบนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์ข้ามแดนไปยังประเทศกัมพูชาโดยผิดกฎหมาย
5. ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม
6. ปัญหาการปล้นจี้จับตัวราษฎร
7. ปัญหาเรียกค่าไถ่ และการรुकล้ำเขตแดน
8. ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
9. ปัญหายาเสพติด
10. ปัญหาทุ่นระเบิดและกับระเบิดตามแนวชายแดน

นอกจากนี้ยังพบปัญหาสำคัญๆ จากการศึกษาเอกสารอื่นๆ ในพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการสวมชื่อเป็นราษฎรไทย ปัญหาการสวมชื่อคนไทยที่เสียชีวิตนี้ได้รับการเปิดเผยจาก นายก อบต.บ้านด่าน นายนิ่ม แก่นจันทร์ว่ามีมาตั้งแต่สมัยประเทศกัมพูชาเกิดสงครามภายใน ชาว กัมพูชาจำนวนมากอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเข้าไปอยู่ตามศูนย์อพยพต่าง ๆ ตามแนวชายแดน ส่วนหนึ่งขอลี้ภัยไปอยู่ประเทศที่สาม และอีกส่วนหนึ่งพยายามสวมชื่อคนไทยที่เสียชีวิต โดยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายรายละเอียด 40,000-50,000 บาท ให้กับกลุ่มขบวนการสวมชื่อนี้ โดยกรรมวิธี ก็คือ เมื่อคนไทยเสียชีวิต กลุ่มขบวนการก็จะไปติดต่อกับชาว กัมพูชาที่มีอายุใกล้เคียงกับผู้ตาย จากนั้นจะให้ชาว กัมพูชาแจ้งว่า บัตรประชาชนหาย และนำใบแจ้งความไปทำบัตรประชาชนใหม่ซึ่งการสวมชื่อคนตายนี้ ญาติของคนตายมีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วย ซึ่งปัญหาดัง

กล่าวมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจและตรวจสอบด้วย (มติชน 25 ธ.ค. 2548 หน้า 10)

2. ปัญหาการปักปันเขตแดน กรณีพิพาทที่ดินชายแดนไทย-กัมพูชาปรากฏในหลายพื้นที่รวมถึง อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปักปันเขตแดนยังไม่มี ความชัดเจน ประเทศไทยยึดแผนที่ของอเมริกา ส่วนกัมพูชายึดแผนที่ของฝรั่งเศส กรณีพิพาทที่เกิดขึ้นหลายครั้งหลายครา อาทิ เมื่อครั้งมีการตั้งบ่อนกาสิโนในฝั่งปอยเปต มีการถมดินล้ำคลองลึกที่ไทยกับกัมพูชาได้เคยตกลงกันเป็นเขตแดน ทำให้ทิศทางการน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลง ไทยต้องเสียที่ดินไปโดยไม่รู้ตัว ล่าสุดเกิดจากกรณีที่ชาวบ้านดงงูและบ้านป่าไร่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ ลูกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิในที่ดินทำกินของตนเอง ซึ่งชาวบ้านมีเอกสารการถือครองที่ดินหรือที่ดินทำประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นใบจอง ตราจอง น.ส.2 น.ส.3 ส.ค.1 และ น.ส.ล. ซึ่งชาวบ้านซึ่งเป็นคนเผ่าคนแก่กล่าวว่า เดิมชาวบ้านดงงูนั้นอพยพมาจากบ้านน้อยป่าไร่ บ้านหนองดอ และบ้านสระยาง ตั้งแต่ปี 2490 แต่ละรายมีที่ดินทำกินเป็นเอกสารสิทธิรูปแบบต่าง ๆ 50-100 ไร่ แต่เมื่อกัมพูชาเกิดสงครามประมาณปี พ.ศ.2518 ได้มีทหารกัมพูชาไม่ทราบฝ่ายเข้ามายึดหมู่บ้านคนไทยทั้ง 3 หมู่บ้าน และฆ่าคนไทยที่บ้านน้อยป่าไร่ 32 คน ทำให้คนไทยต้องถอยร่นมาอยู่ที่บ้านดงงูในปัจจุบัน ทำให้เสียดินแดนส่วนนี้มาตั้งแต่บัดนั้น และการเกิดสงครามในกัมพูชา ทำให้ชาวกัมพูชาอพยพเข้ามาขอพักพิงตลอดแนวชายแดนไม่ต่ำกว่า 1 แสนคนราวปี พ.ศ.2532 ได้สร้างถนนศรีเพ็ญเลียบชายแดน เพื่อใช้ในการลาดตระเวนและป้องกันประเทศ แต่ภายหลังสร้างถนนเสร็จกลับห้ามคนไทยเข้าไปหากินในที่ดินของตนเอง ชาวกัมพูชากลับเข้าไปหากินในที่ดินของคนไทยและได้ทำลายหลักเขตแดนเสียสิ้น จึงเป็นการยากที่จะ

ทำการพิสูจน์โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งขึ้น แต่ในที่สุดเมื่อมีการหารือระหว่าง ทหารกองกำลังบูรพา เจ้าหน้าที่ป่าไม้ นายอำเภออรัญประเทศ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ป่าไร่ เจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดสระแก้ว และตัวแทนชาวบ้าน 10 คน ก็ได้ข้อยุติ สำหรับราษฎรที่มีเอกสารสิทธิต่าง ๆ ให้นำ ไปยื่นที่ฝ่ายทะเบียนอำเภออรัญประเทศเพื่อตรวจสอบเอกสารและที่ดิน ทำกินต่อไป แต่ทั้งนี้เป็นไปเพื่อการทำประโยชน์มิใช่การครอบครอง แต่ที่ดินที่ยังมีความเสี่ยงอย่างแนวถนนศรีเพ็ญด้านตะวันออกยังคงระงับ ไม่ให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากมีกัมบระเปิดอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2549 ไทยกับกัมพูชาได้ตกลงกันจะทำการ ปักปันเขตแดนให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี โดยจะร่วมกันกำหนดเขตแดน ทางบกให้แล้วเสร็จภายในปี 2549 ส่วนเขตแดนทางทะเลจะให้แล้วเสร็จ ภายในปี 2550 (www.manager.co.th/IndoChina ; ข่าวสด 3 ธ.ค. 2548 หน้า 30 ; มติชน 24 พ.ค. 2548 หน้า 9 ; บ้านเมือง 24 พ.ค. 2548 หน้า 14 ; มติชน 18 พ.ค. 2548 หน้า 9 ; มติชน 29 เม.ย. 2548 หน้า 9

3. ปัญหาการลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสร้างความหนักใจให้กับทั้งฝั่งไทยและกัมพูชา การลักลอบเข้ามาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเรื่อย ๆ มีทั้งการให้ชาว กัมพูชาลักลอบเข้าประเทศแล้วไปรวมตัวอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง โดยจะมีรถ บรรทุก 10 ล้อขับเข้าไปรับในป่าแล้วคลุมผ้าใบอย่างมิดชิด นอกจากนี้ยังพบวิธีการปลอมบอร์เดอร์พาสบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา จ.สระแก้วอย่างแพร่หลาย เป็นการ “ผ่าเล่ม” หนังสือผ่านแดนชั่วคราว หรือ บอร์เดอร์พาสที่หมดอายุ แล้วนำไปติดรูปใหม่ จากนั้นจึงแก้ไข เปลี่ยนแปลงข้อมูลภายในเล่มแล้วประทับตราปลอมของด่านตรวจคนเข้า เมือง (ต.ม.) ลงไป เพื่อใช้ตบตาเจ้าหน้าที่ไทยตามจุดตรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่

ส่วนใหญ่จะขาดความรู้และทักษะในการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านภาษาเขมรและภาษาอังกฤษที่ใช้ในบอร์ดอร์พาส บอร์ดอร์พาสดังกล่าวจะมีลักษณะไม่เรียบร้อย มีร่องรอยการแก้ไข บางครั้งไม่มีตราประทับ หรืออาจจะบุพศกับภาพถ่ายไม่ตรงกัน ขั้นตอนการลักลอบดังกล่าวจะให้ชาวเขมรที่ต้องการหลบหนีเข้าประเทศไทย เดินทางเข้าไปยังตลาดโรงเกลือ อ.อรัญประเทศก่อน จากนั้นจึงมอบบอร์ดอร์พาสปลอมที่ทำเตรียมไว้ให้ โดยเก็บค่าหัวคนละ 1,000-1,500 บาท แล้วจึงพาเดินทางต่อไปยังจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งตามข้อตกลงระหว่าง จ.สระแก้ว และ จ.บันเตียเมียนเจย ของ กัมพูชาแล้ว บอร์ดอร์พาสดังกล่าวจะมีอายุเพียง 7 วัน และสามารถเดินทางได้ภายใน จ.สระแก้ว และ จ.ปราจีนบุรีเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมกัมพูชาที่ผ่านแดนบริเวณจุดผ่านแดนถาวรคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละกว่า 100 คน จากเดิมประมาณวันละ 10-20 คน โดยถือหนังสือเดินทางและขอวีซ่าถูกต้องตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งทำให้สามารถอยู่เมืองไทยได้ 60 วัน แตกต่างจากการขอผ่านแดนธรรมดาที่จะอยู่ได้เพียง 30 วัน โดยให้เหตุผลในการผ่านแดนแตกต่างกันไป อาทิ เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาศาสนาทางภาคใต้ บ้างก็เข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย บ้างก็เป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศมาเลเซีย แต่ที่น่าสังเกต คือ ขั้นตอนตั้งแต่การทำหนังสือเดินทาง การขอวีซ่าจากกัมพูชาผ่านเข้ามาในประเทศไทยต้องใช้เงินคนละเกือบ 2 หมื่นบาท แต่คนเหล่านี้ล้วนมีเงินติดตัวคนละไม่กี่ร้อยบาท กอปรกับพบคนกัมพูชานับพันคนตามโรงเรียนสอนศาสนาต่าง ๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรณีการเข้าคั้นที่หลบซ่อนของหัวหน้ากลุ่มย่อยมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี (เจเอ็มไอพี) พบหลักฐานสำคัญ คือ หนังสือ

เดินทางของชาวกัมพูชา อายุระหว่าง 17-25 ปี กว่า 30 เล่ม ทุกเล่ม มีตราประทับการผ่านแดนของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองคลองลึก ทั้งสิ้น และหลายครั้งที่เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของไทยกับกลุ่ม ก่อการร้ายพบว่าผู้เสียชีวิตเป็นคนนอกพื้นที่ ด้วยเหตุนี้การผ่านแดน มากอย่างผิดสังเกตของคนกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นที่จับตามองของเจ้าหน้าที่ ไทย ล่าสุดทางการไทยกำหนดให้ชาวกัมพูชาที่จะเข้ามาท่องเที่ยวใน ประเทศไทยต้องมีเงินพกดติดตัวคนละ 2 หมื่นบาท และมีการขอความร่วมมือกับหัวหน้าวินรถตู้ให้ช่วยเก็บประวัติชาวมุสลิมกัมพูชาที่จะเดินทางไปขายแรงงานที่ภาคใต้และมาเลเซีย โดยให้ทำสัญญาเช่ารถ ระบุวัน เวลา รายละเอียดของรถ พนักงานขับรถ ระบุชื่อ นามสกุล เพศ เลขที่ หนังสือเดินทาง จำนวนผู้ใช้บริการ ตลอดจนจุดหมายปลายทางส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไป (คม ชัด ลึก 18 ธ.ค. 2548 หน้า 5 ; ไทยรัฐ 1 ก.ค. 2548 หน้า 1, 12 ; โปสตัดูเดย์ 20 พ.ค. 2548 หน้า A7

4. ปัญหาบ่อนการพนัน เนื่องจากด่านชายแดนอรัญประเทศ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว ตรงข้าม กับบ่อนกาสิโน 9 แห่งในฝั่งปอยเปต อ.โอโจรว จ.บันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา ทำให้ด่านชายแดนแห่งนี้คึกคักมากกว่าด่านชายแดนอื่นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือ นักชดถุกษ์ ซึ่งในช่วงตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาได้มีการเข้มงวดในการผ่านแดนมากขึ้น ทำให้นักพนันบางส่วนเลี้ยวไปผ่านแดนที่ช่องจอม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับ อ.สำโรง จ.อุดรรัมย์ชัยของ ประเทศกัมพูชา และได้เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร บ่อนที่อยู่ตรงข้าม กับฝั่งประเทศไทยบริเวณนี้มี 2 แห่ง คือ บ่อนกาสิโนโรยัลฮิลล์กับ โอรีเสมตรีสอร์ท แต่ละวันจะมีรถโดยสารของบ่อนมาจอดรอรับคนไทยที่ หน้าประตูทางออกของฝั่งกัมพูชาเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ักพนัน

นอกจากนี้ยังมีการเสี่ยงไปข้ามแดนที่ด่านบ้านแหลม จ.จันทบุรี และบ่อนเกาะกง ตรงข้ามชายแดน จ.ตราด เพื่อหลบเลี่ยงการคุมเข้มจากด่านอรัญประเทศ การข้ามแดนของนักพนันชาวไทยเหล่านี้สร้างความสูญเสียให้แก่เศรษฐกิจไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนไม่น้อย และบางครั้งบ่อนเหล่านี้ก็เป็นแหล่งอบายมุขชายแดนไทยที่สร้างปัญหามากมายตั้งแต่ระดับชาวบ้านถึงระดับประเทศ เป็นแหล่งรับรถที่โจรกรรมมาอย่างผิดกฎหมาย เป็นที่มั่วสุมยาเสพติดและส่งยาเสพติดให้นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ทำให้คนสิ้นเนื้อประดาตัวต้องเป็นโจรลักเล็กขโมยน้อย หรือแม้กระทั่งตัดสินใจจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายก็ตาม (www.komchadluek.net/news; ไทยโพสต์ 22 ธ.ค. 2548 หน้า 18 ; ไทยรัฐ 9 ธ.ค. 2548 หน้า 19)

สรุป

ประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาได้พัฒนาความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการมาประมาณเกือบ 60 ปี ตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าวทั้งสองประเทศ ดำเนินความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการรักษาความเป็นชาติรัฐ และผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ สถานการณ์ความสัมพันธ์จึงเป็นไปทั้งด้านบวกและด้านลบ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชามีทั้งด้านวัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ แต่ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจค่อนข้างเด่นชัดเนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนระหว่างกันด้านการลงทุนและการค้า ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือหลากหลายรูปแบบทั้งระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี

สภาพและปัญหาชายแดนไทยและกัมพูชามีความแตกต่างตามสภาพพื้นที่ โดยพื้นที่ที่ติดแนวชายแดนซึ่งมีบ่อนการพนันอยู่ในประเทศกัมพูชา เช่น จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และสุรินทร์ จะมีปัญหาสำคัญ

ด้านการเข้าไปเล่นการพนันในฝั่กัมพูชาซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่อเนื่องตามมาหลายประการ พื้นที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดศรีสะเกษมีปัญหาเรื่องการปักปันเขตแดนโดยเฉพาะศรีสะเกษมีปัญหาคะทบกระทั้งกันกรณีเขาพระวิหาร นอกจากนี้ในหลายพื้นที่ยังมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันคือปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดเนื่องจากเป็นพื้นที่ล่อแหลม ยากลำบากในการป้องกัน ปัญหาอาชญากรรม การปล้นสะดมของโจรเขมร การลักลอบค้าอาวุธสงคราม การโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ไปขายในประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวทั้งด้วยวิธีการปลอมบอร์เดอร์พาสและการสวมชื่อเป็นราษฎรไทย ก่อให้เกิดปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนไทยตามแนวชายแดน และปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเนื่องจากชายแดนเป็นพื้นที่กั้นดาร เมื่อเกิดเหตุหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ การขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปด้วยความลำบากประกอบกับบางพื้นที่ยังมีปัญหาทุ่นระเบิดและกับระเบิดตามแนวชายแดน

ปัญหาที่น่าเสนอไปในเบื้องต้นอาจกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหาใดเลยที่เกิดขึ้นเอกเทศโดยไม่มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ แหล่งบันเทิงและบ่อนกาสิโน เป็นแหล่งอบายมุขทั้งยาเสพติดและการขายประเวณี มีการล่อลวงค้ำมนุษย์ ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์บริเวณชายแดนอย่างหนัก ซึ่งทำให้มีการระบาดข้ามมายังเขตประเทศไทย และการแพร่ระบาดของโรคติดต่อชนิดอื่นที่มากับแรงงานผิดกฎหมายที่ลักลอบข้ามแดนมายังประเทศไทย บ่อนกาสิโนทำให้คนเป็นหนี้สิน เกิดการโจรกรรมและทำสิ่งผิดกฎหมายขึ้นสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน บางครอบครัวต้องแตกแยกล่มสลายเป็นภาระและสร้างปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

บทที่ ๕

การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

1. เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

จากข้อมูลจังหวัดที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ซึ่งประกอบด้วย 7 จังหวัด พบว่าเฉพาะเขตพื้นที่การศึกษาที่มีแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชามีทั้งหมด 10 เขต ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการปี 2546 กำหนดให้เขตพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยท้องที่/ อำเภอในความรับผิดชอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 เขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2546

เขตพื้นที่การศึกษา	ท้องที่/อำเภอ	ที่ตั้งสำนักงาน เขตฯ
เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2	อำเภอมะขาม อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอสอยดาว กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ	อำเภอมะขาม

ตาราง 1 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	ท้องที่/อำเภอ	ที่ตั้งสำนักงาน เขตฯ
เขตพื้นที่การศึกษาดรрад	ท้องที่ทุกอำเภอ	อำเภอเมืองตราด
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2	อำเภอประโคนชัย อำเภอกระสัง อำเภอห้วยราช อำเภอบ้านกรวด อำเภอพลับพลาชัย	อำเภอประโคนชัย
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3	อำเภอนางรอง อำเภอปะคำ อำเภอละหานทราย อำเภอหนองกี่ อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอหนองหงส์ อำเภอโนนดินแดง	อำเภอนางรอง
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4	อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ อำเภอศรีรัตนะ อำเภอเบญจลักษ์	อำเภอกันทรลักษ์
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1	อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอคลองหาด	อำเภอเมืองสระแก้ว

ตาราง 1 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	ท้องที่/อำเภอ	ที่ตั้งสำนักงาน เขตฯ
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1	อำเภอวังน้ำเย็น กิ่งอำเภอวังสมบูรณ์	อำเภอเมืองสระแก้ว
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2	อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา อำเภอวัฒนานคร กิ่งอำเภอโคกสูง	อำเภออรัญประเทศ
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3	อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอบัวเขต กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอศรีณรงค์	อำเภอปราสาท
เขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 5	อำเภอเดชอุดม อำเภอบุณฑริก อำเภอหน้าύν อำเภอนาจะหลวย อำเภอทุ่งศรีอุดม กิ่งอำเภอน้ำขุ่น	อำเภอเดชอุดม

ที่มา ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา.
(7 กรกฎาคม 2546). **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่ม 120 ตอนพิเศษ 73 ง. หน้า 1- 31.

2. อำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

จากเขตพื้นที่การศึกษา 10 เขต มี 21 อำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย -กัมพูชา รายละเอียดปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 อำเภอที่ติดแนวชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

จังหวัด	เขต	อำเภอที่ติดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
อุบลราชธานี	5	อ.น้ำขุ่น อ.น้ำยืน
	3	อ.ภูสิงห์
ศรีสะเกษ	4	อ.กันทรลักษณ์ อ.ขุนหาญ
	3	อ.กาบเชิง อ.พนมดงรัก อ.บัวเชด อ.สังขะ
บุรีรัมย์	2	อ.บ้านกรวด
	3	อ.ละหานทราย
สระแก้ว	1	อ.คลองหาด
	2	อ.โคกสูง อ.ตาพระยา อ.อรัญประเทศ

ตาราง 2 (ต่อ)

จังหวัด	เขต	อำเภอที่ติดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
จันทบุรี	2	อ.โป่งน้ำร้อน อ.สอยดาว
ตราด	-	อ.เมืองตราด อ.บ่อไร่ อ.คลองใหญ่ อ.เกาะกูด

3. ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

ข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชาประกอบด้วย จำนวนห้องเรียน นักเรียน และครู/พนักงานราชการของโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จากฐานข้อมูลของสพฐ. และข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู/พนักงานราชการในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจำแนกตามสังกัด จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด จำนวนนักเรียนจำแนกตามสัญชาติ จำนวนนักเรียนออกกลางคัน อัตราการศึกษาคือของนักเรียนปีการศึกษา 2551 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2550 และ 2551 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ NT ของนักเรียนชั้นม. 3 ปีการศึกษา 2550 และ 2551 ผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. และจำนวนครูที่ขอย้ายออกนอกพื้นที่ ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลจากเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ตามแนวชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม - 31 สิงหาคม 2552

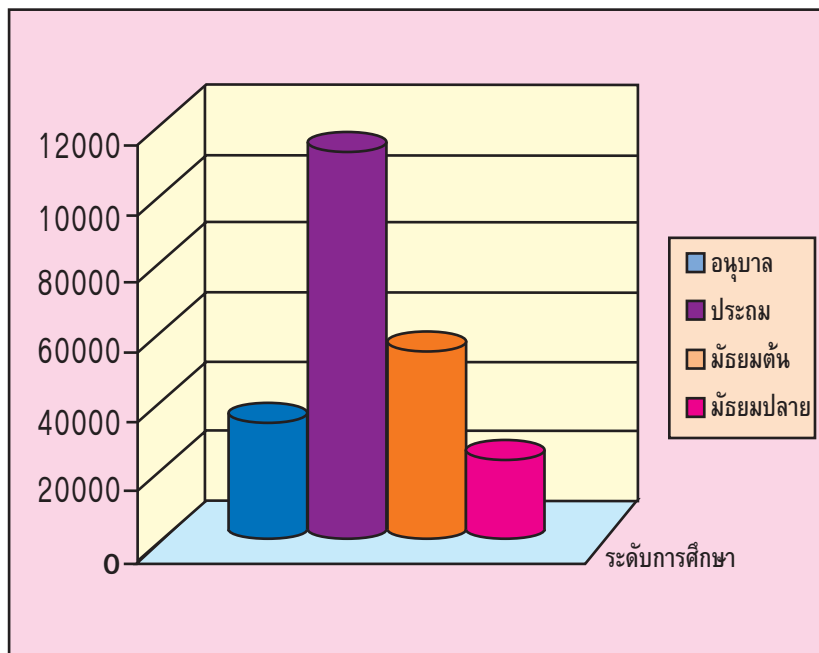
ตาราง 3 จำนวนห้องเรียน นักเรียนและครู / พนักงานราชการ ของโรงเรียนสังกัดสพฐ.
ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนห้องเรียน					จำนวนนักเรียน			จำนวนนักเรียนระดับมัธยม			รวมนักเรียนทั้งหมด	จำนวนครู / พนักงานราชการ
	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	รวมทั้งหมด	อนุบาล	ประถม	รวมทั้งหมด	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	รวมทั้งหมด		
เขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 5	102	371	79	3	555	2,188	7,914	10,101	2,124	139	2,263	12,364	565
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 3	259	790	249	72	1,370	5,137	16,720	21,857	8,048	2,828	10,876	32,733	1,492
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 4	376	1,199	258	71	1,904	7,244	24,651	31,895	8,816	3,173	11,989	43,884	2,045
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์เขต 3	308	942	395	146	1,791	6,502	20,992	27,494	12,532	5,084	17,616	45,110	1,974
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต 2	105	333	101	40	579	2,007	6,328	8,335	3,168	1,464	4,632	12,967	623

ตาราง 3 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนห้องเรียน					จำนวนนักเรียนระดับประถม			จำนวนนักเรียนระดับมัธยม				รวมทั้งสิ้น	จำนวนครู / พนักงานราชการ
	อเนกบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	รวมทั้งสิ้น	อเนกบาล	ประถม	รวมทั้งสิ้น	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	รวมทั้งสิ้น	รวมทั้งสิ้น		
เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 3	98	305	110	40	553	2,002	6,434	8,436	3,570	1,602	5,172	13,608	625	
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1	48	144	36	15	243	878	2,554	3,432	1,137	537	1,674	5,106	232	
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2	182	561	170	99	1,012	3,470	10,902	14,372	5,757	3,537	9,294	23,666	1,162	
เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2	115	338	94	30	577	2,422	7,332	9,754	3,273	1,004	4,277	14,031	622	
เขตพื้นที่การศึกษาตราด	142	452	176	90	860	2,730	9,048	11,778	6,390	3,055	9,445	21,223	980	
รวม	1,735	5,435	1,668	606	9,444	34,580	112,875	147,454	54,815	22,423	77,238	224,692	10,320	

ภาพประกอบ 1 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับ

ตาราง 4 (ต่อ)

เขตพื้นที่ การศึกษา	สังกัด													
	สพฐ.			สช.			ตชด.			อปท./เทศบาล			อื่นๆ	
	ร.ร.	น.ร.	ครู/พมผ. ราชการ	ร.ร.	น.ร.	ครู/พมผ. ราชการ	ร.ร.	น.ร.	ครู/พมผ. ราชการ	ร.ร.	น.ร.	ครู/พมผ. ราชการ	ร.ร.	น.ร.
ศรีสะเกษเขต 4														
อ.กันทรลักษ์	100	32,103	1,290	6	3,367	133	1	63	11	-	-	-	-	-
อ.อุทุมพรพิสัย	62	12,452	690	1	334	12	-	-	-	-	-	-	-	-
สุรินทร์ เขต 3														
อ.กาบัง	32	10,868	486	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ.พนมดงรัก	19	5,791	268	-	-	-	2	273	23	-	-	-	-	-
อ.บ้านเขวาสีอุบล	24	6,762	313	-	-	-	1	120	10	-	-	-	-	-
อ.สังขะ	71	30,867	1022	-	-	-	2	282	18	-	-	-	-	-

ตาราง 4 (ต่อ)

เขตพื้นที่ การศึกษา	สังกัด															
	สพฐ.			สช.			ตชด.			อปท./เทศบาล			อื่นๆ			
	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พ.นง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พ.นง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พ.นง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พ.นง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พ.นง. ราชการ	
บุรีรัมย์เขต 2																
อ. บ้านกรวด	49	18,889	611	1	331	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บุรีรัมย์เขต 3																
อ.ละหานทราย	39	13,570	602	2	810	36	1	295	14	-	-	-	-	-	-	-
สระแก้วเขต 1																
อ.คลองหาด	9	2,905	153	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สระแก้วเขต 2																
อ.โคกสูง	16	3,947	189	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
อ.ตาพระยา	30	10,028	474	1	217	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
อ.รัษฎาประเทศ	43	9,751	542	3	5,242	168	2	158	8	2	1,203	72	-	-	-	-

ตาราง 4 (ต่อ)

เขตพื้นที่ที่ การศึกษา	สังกัด															
	สพฐ.			สช.			ตชด.			อปท./เทศบาล			อื่นๆ			
	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พณง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พณง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พณง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พณง. ราชการ	ร.ร.	ผ.ร.	ครู/พณง. ราชการ	
จังหวัดบุรี เขต 2																
อ.โป่งน้ำร้อน	28	2,951	276	1	313	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ.สอยดาว	22	7,921	330	3	2,484	85	1	205	10	1	115	4	-	-	-	-
เขตพื้นที่ที่ การศึกษาดุสิต																
อ.บ่อไร่	22	5,220	249	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ.คลองใหญ่	12	4,269	160	2	423	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ.เกาะกูด	5	338	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อ.เมืองตราด	45	13,775	664	4	3,877	211	1	66	11	1	1,111	53	-	-	-	-
รวม	607	18,3318	8,106	25	15,242	673	13	1,551	106	4	3,553	154	-	-	-	-

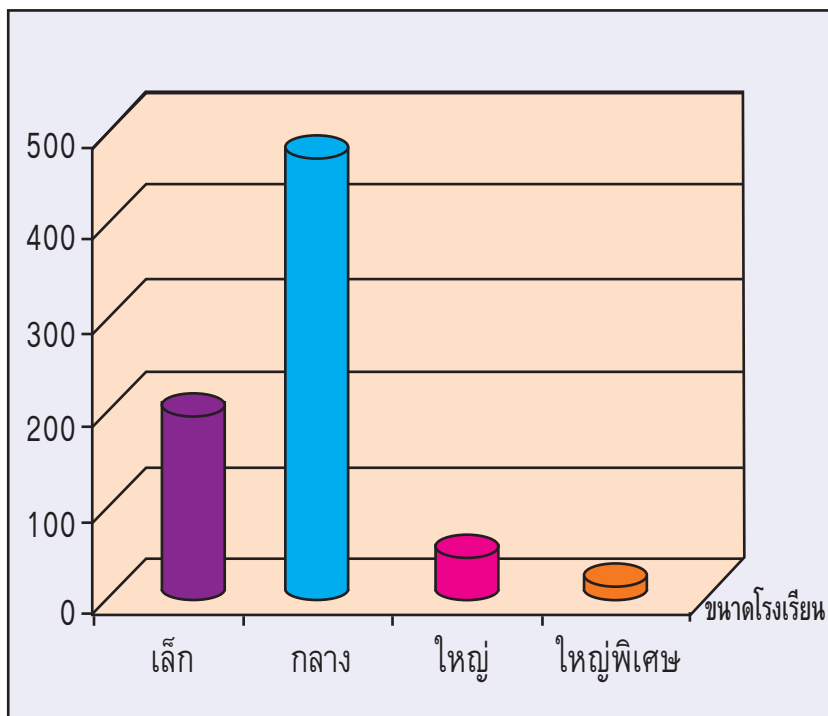
ตาราง 5 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาดเขตพื้นที่การศึกษา
จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
อุบลราชธานีเขต 5				
อ.น้ำขุ่น	7	13	-	-
อ.น้ำยี่น	10	21	5	-
ศรีสะเกษเขต 3				
อ.ภูสิงห์	3	24	1	-
อ.ขุขันธ์ (เฉพาะร.ร.ทับทิมสยาม และร.ร.บ้านโนนสมบูรณ)	-	2	-	-
ศรีสะเกษเขต 4				
อ.กันทรลักษณ์	25	71	1	1
อ.ขุนหาญ	26	33	3	-
สุรินทร์ เขต 3				
อ.กาบเชิง	5	24	3	-
อ.พนมดงรัก	5	11	3	-
อ.บัวเชด	7	16	1	-
อ.สังขะ	15	48	6	2
บุรีรัมย์เขต 2				
อ.บ้านกรวด	13	34	2	1

ตาราง 5 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
บุรีรัมย์เขต 3				
อ.ละหานทราย	6	29	3	1
สระแก้วเขต 1				
อ.คลองหาด	3	5	1	-
สระแก้วเขต 2				
อ.โคกสูง	3	12	1	-
อ.ตาพระยา	4	23	2	1
อ.อรัญประเทศ	21	20	1	1
จันทบุรี เขต 2				
อ.โป่งน้ำร้อน	6	22	-	-
อ.สอยดาว	3	13	6	-
เขตพื้นที่การศึกษาดตราด				
อ.บ่อไร่	6	15	1	-
อ.คลองใหญ่	5	5	2	-
อ.เกาะกูด	4	1	-	-
อ.เมืองตราด	15	26	1	3
รวม	192	468	43	10

ภาพประกอบ 2 จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด

ตาราง 6 จำนวนนักเรียนจำแนกตามสัญชาติ

เขตพื้นที่การศึกษา	สัญชาติ			
	ไทย	กัมพูชา	สัญชาติอื่นๆ	ไม่มีสัญชาติ
เขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 5				
อ.น้ำขุ่น	3,866	1	-	-
อ.น้ำยืน	8,641	-	3	5
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 3				
อ.ภูสิงห์	13,184	-	-	9
อ.ขุขันธ์ (เฉพาะร.ร.ทับทิมสยาม และร.ร.บ้านโนนสมบูรณ์)	267	-	-	-
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 4				
อ.กันทรลักษ์	32,093	-	-	10
อ.ขุนหาญ	12,450	-	-	2
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3				
อ.กาบเชิง	9,669	8	-	-
อ.พนมดงรัก	3,029	1	-	-
อ.บัวเชด	1,013	1	-	-
อ.สังขะ	4,149	1	1	1

ตาราง 6 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	สัญชาติ			
	ไทย	กัมพูชา	สัญชาติอื่น ๆ	ไม่มีสัญชาติ
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต 2				
อ.บ้านกรวด	12,839	-	-	21
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต 3				
อ.ละหานทราย	13,607	1	-	-
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้วเขต 1				
อ.คลองหาด	3,740	7	2	6
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2				
อ.โคกสูง	3,809	138	-	-
อ.ตาพระยา	9,908	120	-	-
อ.อรัญประเทศ	9,069	482	200	-

ตาราง 6 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	สัญชาติ			
	ไทย	กัมพูชา	สัญชาติอื่นๆ	ไม่มีสัญชาติ
เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2				
อ.โป่งน้ำร้อน	5,455	172	7	-
อ.สอยดาว	7,748	39	18	-
เขตพื้นที่การศึกษา ตราด				
อ.ปอไร่	4,614	69	33	-
อ.คลองใหญ่	3,097	1,164	7	-
อ.เกาะกูด	286	21	17	-
อ.เมืองตราด	12,722	619	123	-
รวม	175,255	2,844	411	54

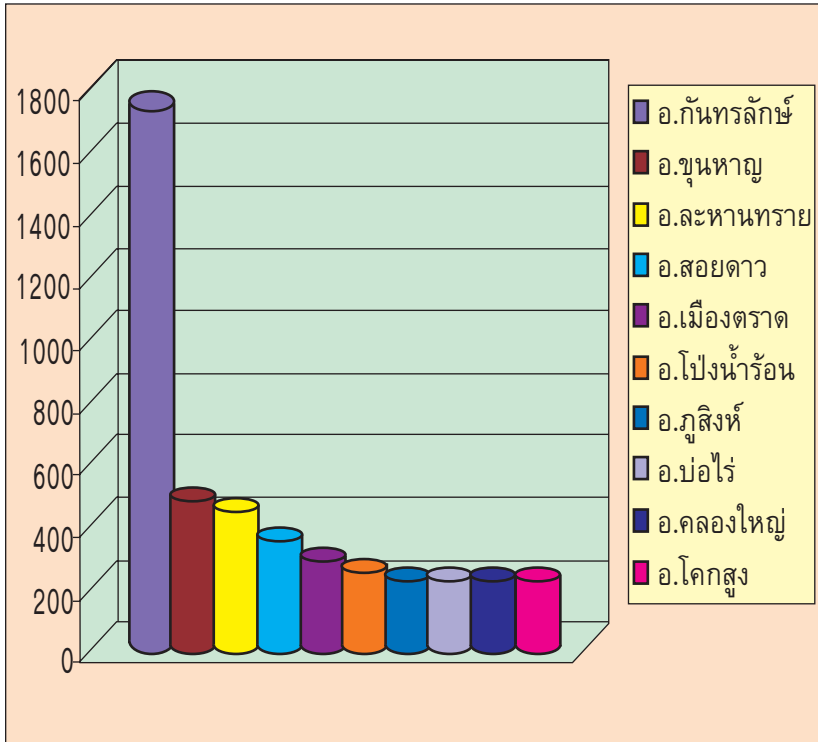
ตาราง 7 จำนวนนักเรียนออกกลางคัน

เขตพื้นที่การศึกษา	ข้อมูลนักเรียนออกกลางคัน	
	ปี 2550	ปี 2551
เขตพื้นที่ศึกษาอุบลราชธานีเขต 5		
อ.น้ำขุ่น	14	20
อ.น้ำยืน	131	33
เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3		
อ.ภูสิงห์	144	74
อ.ขุขันธ์ (เฉพาะร.ร.ทับทิมสยาม และร.ร.บ้านโนนสมบูรณ์)	9	0
เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 4		
อ.กันทรลักษ์	1,183	557
อ.ขุนหาญ	336	121
เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3		
อ.กาบเชิง	4	63
อ.พนมดงรัก	2	14
อ.บัวเชด	5	8
อ.สังขะ	15	50
เขตพื้นที่การศึกษบุรีรัมย์เขต 2		
อ.บ้านกรวด	27	19

ตาราง 7 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	ข้อมูลนักเรียนนอกกลางคัน	
	ปี 2550	ปี 2551
เขตพื้นที่การศึกษามุสลิมเขต 3		
อ.ละหานทราย	218	225
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1		
อ.คลองหาด	46	49
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2		
อ.โคกสูง	111	101
อ.ตาพระยา	103	96
อ.อรัญประเทศ	66	
เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2		
อ.โป่งน้ำร้อน	128	119
อ.สอยดาว	171	169
เขตพื้นที่การศึกษาดตราด		
อ.ปอไร่	67	150
อ.คลองใหญ่	132	85
อ.เกาะกูด	4	2
อ.เมืองตราด	66	207
รวม	2,982	2,216

ภาพประกอบ 3 จำนวนนักเรียนออกกลางคันมากที่สุด 10 อันดับแรก

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6
ปีการศึกษา 2550 และ 2551

เขตพื้นที่ การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ					
	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51
เขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 5						
อ.น้ำขุ่น	29.44	38.90	35.42	38.94	39.19	49.91
อ.น้ำยี่น	34.96	39.89	42.64	39.12	42.86	44.47
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3						
อ.ภูสิงห์	31.31	33.31	37.65	35.61	39.72	42.03
อ.ขุขันธ์ (จ.ร.ทับทิม สยามและบ้านโนน สมบูรณ์)	31.70	46.82	36.91	59.37	46.59	61.55
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4						
อ.กันทรลักษ์	32.64	39.04	41.51	39.73	42.98	48.28
อ.ขุนหาญ	34.61	40.26	47.44	44.2	47.05	49.92
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3						
อ.กาบเชิง	32.20	37.50	39.93	40.12	41.12	47.82
อ.พนมดงรัก	31.02	35.73	36.17	37.73	39.35	43.41

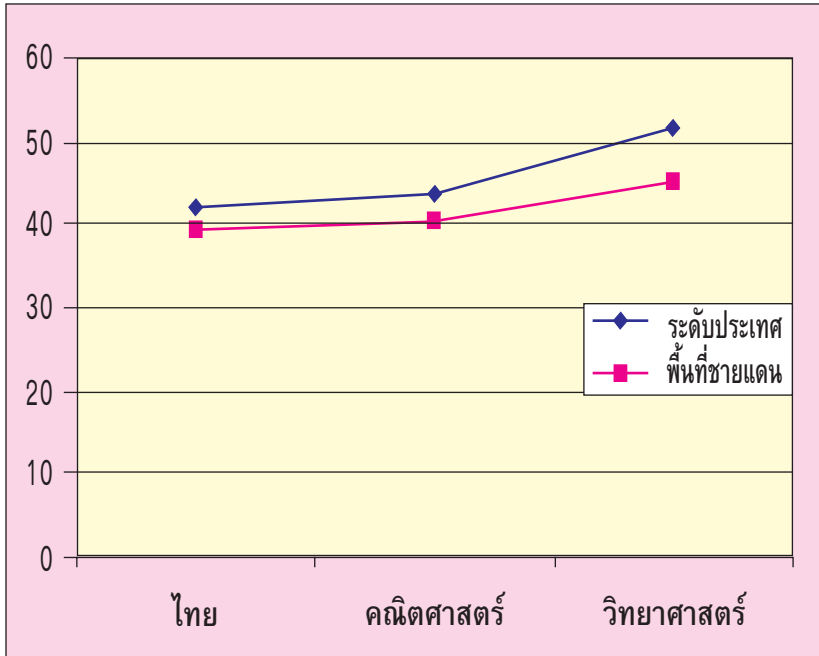
ตาราง 8 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ					
	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3						
อ.บัวเชด	34.30	38.31	46.68	41.70	46.14	50.08
อ.สังขะ	32.22	38.91	40.34	40.37	41.31	47.29
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2						
อ.บ้านกรวด	33.84	36.47	42.24	37.96	47.44	45.84
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3						
อ.ละหานทราย	33.81	37.85	41.61	38.84	45.10	47.36
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1						
อ.คลองหาด	41.49	41.85	45.69	44.40	48.29	48.98
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2						
อ.โคกสูง	33.75	39.58	40.53	39.73	32.05	34.10
อ.ตาพระยา	33.62	34.97	39.33	34.96	31.11	30.00
อ.อรัญประเทศ	34.01	37.81	42.66	38.50	36.65	35.00

ตาราง 8 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ					
	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51	ปี 50	ปี 51
เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2						
อ.โป่งน้ำร้อน	44.17	44.37	27.34	29.58	27.71	29.71
อ.สอยดาว	44.06	42.55	28.02	31.00	30.72	30.11
เขตพื้นที่การศึกษา ตราด						
อ.บ่อไร่	33.69	39.93	45.56	43.76	44.01	49.24
อ.คลองใหญ่	37.16	42.97	48.58	48.38	47.71	52.28
อ.เกาะกูด	31.97	34.96	47.65	40.00	44.07	47.71
อ.เมืองตราด	38.19	43.24	49.92	46.22	49.63	52.71
รวมเฉลี่ย	34.73	39.33	41.08	40.46	22.00	44.90
คะแนนเฉลี่ย ระดับประเทศ	36.58	42.02	47.57	43.76	49.57	51.68

ภาพประกอบ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6
ปีการศึกษา 2551

ตาราง 9 (ต่อ)

เขตพื้นที่ การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ												
	ไทย		คณิต		วิทย์		อังกฤษ		สังคม				
	50	51	50	51	50	51	50	51	50	51			
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 4													
อ.กันทรลักษ์	45.19	31.49	33.93	31.44	35.59	36.48	28.74	28.87	39.6	39.69			
อ.ขุนหาญ	44.34	36.31	30.19	29.47	32.35	34.92	25.8	27.59	37.67	36.08			
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3													
อ.กาบเชิง	41.63	35.88	28.45	37.32	30.78	27.78	23.23	35.53	36.19	32.55			
อ.พนมดงรัก	44.07	36.86	28.96	38.39	32.21	28.75	25.76	35.79	38.02	28.75			
อ.บัวเขต	46.80	37.90	31.86	39.93	37.76	29.23	29.21	41.12	36.55	34.40			
อ.สังขะ	45.15	37.90	31.80	39.02	33.50	29.55	27.95	35.69	39.98	30.11			

ตาราง 9 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ										
	ไทย		คณิต		วิทย์		อังกฤษ		สังคม		
	50	51	50	51	50	51	50	51	50	51	
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต 2	48.50	38.57	34.23	30.44	30.63	36.43	24.33	28.79	35.33	39.86	
อ.บ้านกรวด											
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต 3	45.82	-	32.11	-	33.60	-	26.91	-	40.52	-	
อ.ละหานทราย											
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้วเขต 1	44.43	54.72	31.34	44.58	33.98	57.64	24.94	-	37.41	-	
อ. คลองหาด											

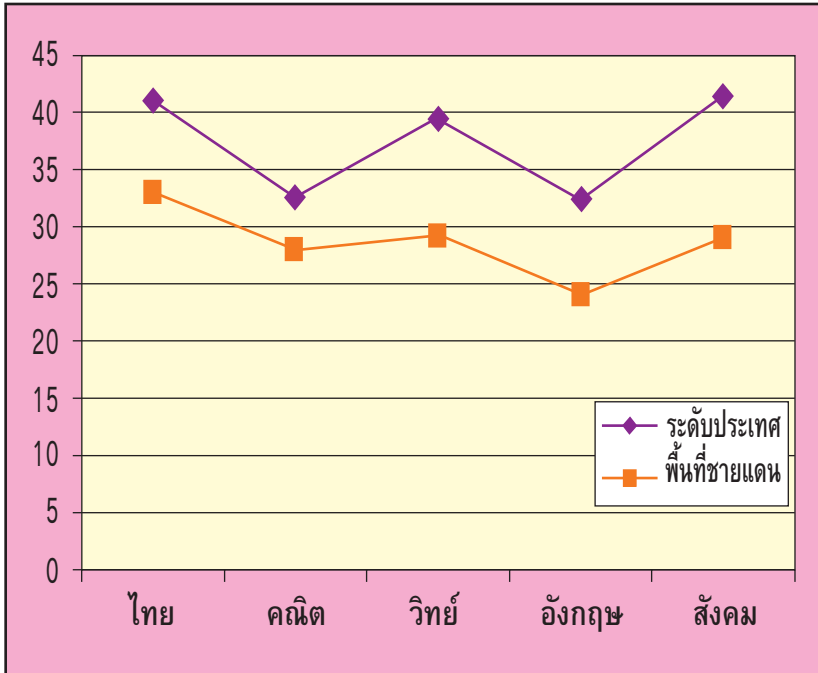
ตาราง 9 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ												
	ไทย		คณิต		วิทย์		อังกฤษ		สังคม				
	50	51	50	51	50	51	50	51	50	51			
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2													
อ.โคกสูง	43.01	41.00	31.00	32.00	32.34	31.58	25.00	24.01	38.00	38.50			
อ.ตาพระยา	44.58	44.78	32.50	32.00	33.00	32.30	25.31	25.02	38.48	37.98			
อ.อรัญประเทศ	48.71	47.98	31.82	31.50	31.98	32.00	26.30	25.45	38.99	38.88			
เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2													
อ.โป่งน้ำร้อน	49.86	-	40.48	-	42.18	-	31.50	-	43.70	-			
อ.สอยดาว	47.65	-	31.87	-	34.25	-	27.84	-	40.94	-			

ตาราง 9 (ต่อ)

เขตพื้นที่ การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ												
	ไทย		คณิต		วิทย์		อังกฤษ		สังคม				
	50	51	50	51	50	51	50	51	50	51			
เขตพื้นที่การศึกษา ตราด													
อ.บ่อไร่	46.89	40.24	32.86	31.96	30.07	35.25	25.01	29.78	39.01	40.20			
อ.คลองใหญ่	53.67	41.74	42.07	32.09	36.73	39.82	26.58	31.81	42.18	43.69			
อ.เกาะกูด	43.97	43.00	27.21	35.47	29.41	38.24	25.15	33.12	36.47	42.59			
อ.เมืองตราด	47.88	42.07	33.19	31.54	36.21	39.96	24.47	31.29	38.32	39.87			
รวมเฉลี่ย	43.59	33.02	31.17	27.98	32.20	29.24	25.73	24.05	36.93	29.07			
คะแนนเฉลี่ยระดับ ประเทศ	48.13	41.09	32.66	35.24	39.44	28.70	32.42	41.82	41.82	41.42			

ภาพประกอบ 5 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบ NT ของนักเรียนชั้น ม. 3
ปีการศึกษา 2551

ตาราง 10 ผลการประเมินภายนอกกรอบสองของสมศ.

เขตพื้นที่การศึกษา	ผลการประเมินภายนอกกรอบสอง		
	ผ่าน (จำนวนร.ร.)	ไม่ผ่าน (จำนวนร.ร.)	อยู่ระหว่างการประเมิน/ ยังไม่ทราบผล (จำนวนร.ร.)
เขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 5			
อ.น้ำขุ่น	-	2	16
อ.น้ำยี่น	6	10	15
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 3			
อ.ภูสิงห์	8	4	-
อ.ขุขันธ์ (เฉพาะ ร.ร.ทับทิมสยามและ บ้านโนนสมบูรณ์)	1	-	-
เขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 4			
อ.กันทรลักษ์	64	14	17
อ.ขุนหาญ	31	9	11
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3			
อ.กาบเชิง	12	1	3

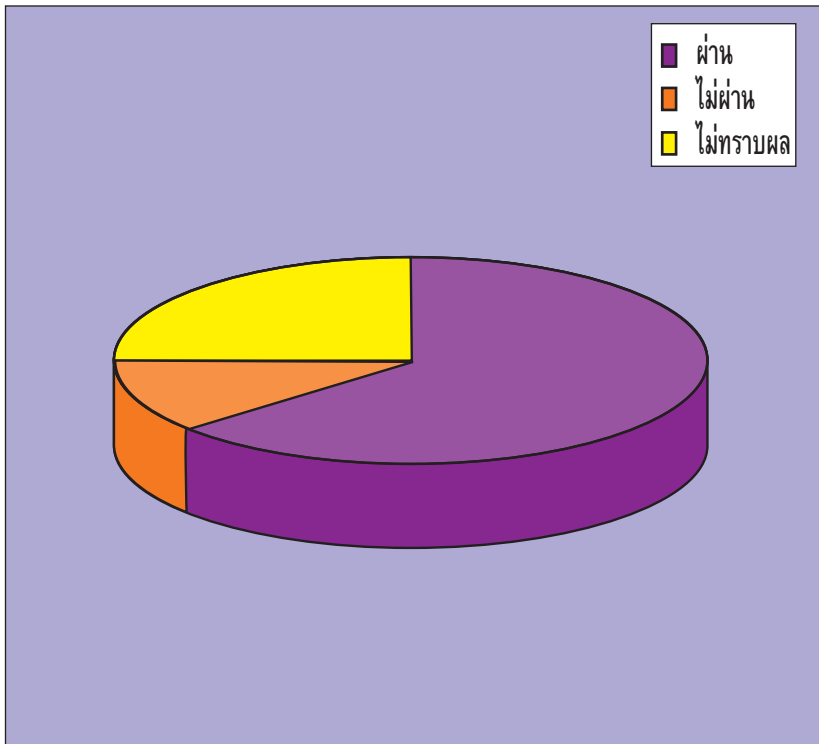
ตาราง 10 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	ผลการประเมินภายนอกทั้งสอง		
	ผ่าน (จำนวนร.ร.)	ไม่ผ่าน (จำนวนร.ร.)	อยู่ระหว่าง การประเมิน/ ยังไม่ทราบผล (จำนวนร.ร.)
เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ เขต 3			
อ.พนมดงรัก	1	2	6
อ.บัวเชด	5	1	4
อ.สังขะ	22	3	11
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2			
อ.บ้านกรวด	22	3	25
เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3			
อ.ละหานทราย	38	-	11
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1			
อ.คลองหาด	17	-	5
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2			
อ.โคกสูง	15	-	1

ตาราง 10 (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา	ผลการประเมินภายนอกทั้งสอง		
	ผ่าน (จำนวนร.ร.)	ไม่ผ่าน (จำนวนร.ร.)	อยู่ระหว่างการประเมิน/ ยังไม่ทราบผล (จำนวนร.ร.)
เขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 2			
อ.ตาพระยา	28	-	2
อ.อรัญประเทศ	39	2	2
เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2			
อ.โป่งน้ำร้อน	17	2	9
อ.สอยดาว	18	-	4
เขตพื้นที่การศึกษา ตราด			
อ.บ่อไร่	12	6	3
อ.คลองใหญ่	7	5	-
อ.เกาะกูด	2	-	3
อ.เมืองตราด	30	12	3
รวม	395 (63.50%)	76 (12.22%)	151 (24.28%)

ภาพประกอบ 6 ผลการประเมินภายนอกกรอบสองของสมศ.

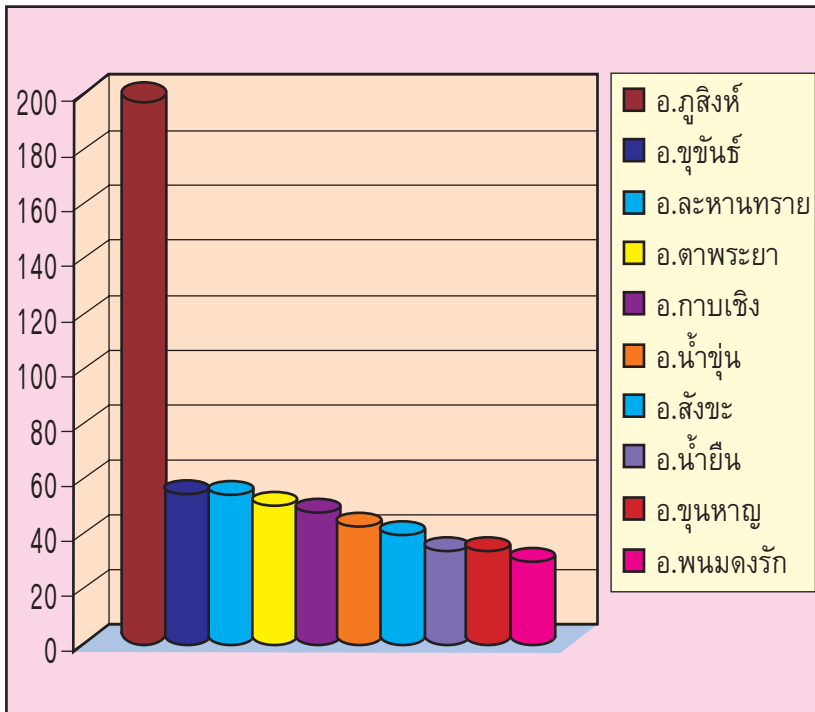
ตาราง 11 ข้อมูลการย้ายออกของครูในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

เขตพื้นที่การศึกษา	ข้อมูลการย้ายออกนอกพื้นที่	
	ปี 2550	ปี 2551
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5		
อ.น้ำขุ่น	18	25
อ.น้ำยี่น	16	19
เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3		
อ.ภูสิงห์	75	107
อ.ขุขันธ์ (เฉพาะร.ร.ทับทิมสยามและ ร.ร.บ้านโนนสมบูรณ์)	-	-
เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 4		
อ.กันทรลักษ์	17	38
อ. ขุนหาญ	15	20
เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3		
อ.กาบเชิง	29	19
อ.พนมดงรัก	18	12
อ.บัวเชด	22	8
อ.สังขะ	25	15
เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 2		
อ.บ้านกรวด	9	11
เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 3		
อ.ละหานทราย	28	27

ตาราง 11 (ต่อ)

เขตพื้นที่ การศึกษา	ข้อมูลการย้ายออกนอกพื้นที่	
	ปี 2550	ปี 2551
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1		
อ.คลองหาด	12	16
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2		
อ.โคกสูง	2	9
อ.ตาพระยา	16	34
อ.อรัญประเทศ	4	8
เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2		
อ.โป่งน้ำร้อน	3	11
อ.สอยดาว	6	10
เขตพื้นที่การศึกษาดตราด		
อ.บ่อไร่	3	8
อ.คลองใหญ่	6	15
อ.เกาะกูด	-	2
อ.เมืองตราด	1	-
รวม	325	414

ภาพประกอบ 7 ข้อมูลการย้ายออกของครูในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา
10 ลำดับแรก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยนภฏ เสี่ยมศักดิ์. (2539) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดบริการสังคมแก่ราษฎรตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ศึกษาเฉพาะกรณี : ตำบลตาเมียง กิ่งอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ สรุปว่าผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและความต้องการ มีดังนี้ ด้านการศึกษา คือ เรื่องไม่มีค่าเล่าเรียนของบุตรหลานมากที่สุด รองลงมา ปัญหาความไม่เพียงพอของทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน ด้านสาธารณสุข มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ที่น้อย ด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำมาหากินได้พบว่า มีปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องที่ดินทำกินไม่เพียงพอและสภาพดินไม่ดี ที่อยู่อาศัยคับแคบไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ ด้านรายได้ มีปัญหาเรื่องรายได้ไม่แน่นอน ปัญหาส่งเสริมอาชีพไม่ต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพจริงได้ ด้านการจ้างงาน มีปัญหาอัตราการจ้างงานในชุมชนต่ำ การสร้างงานที่รัฐบาลจัดทำในชุมชนยังไม่เพียงพอ ด้านบริการสังคมทั่วไป พบว่า คนพิการมีปัญหาการที่ครอบครัวประสบความยากลำบากในการดูแลคนพิการ เนื่องจากมีรายได้น้อย ด้านเด็กและเยาวชน มีปัญหาเรื่องความไม่เพียงพอของกิจกรรมสำหรับเด็ก

ชาญ สกลพอง. (2542) ได้ศึกษาเรื่อง กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนชายแดนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพกำลังขวัญ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียน

ชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 210 ชุด โดยอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 178 คิดเป็นร้อยละ 84.76 ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการครูในโรงเรียนชายแดน ในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.4 มีอายุอยู่ในช่วง 22-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.4 ระดับตำแหน่ง 3-4 คิดเป็นร้อยละ 61.2 มีรายได้สุทธิต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.4 มีจำนวนคาบสอนตั้งแต่ 21 คาบขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.2 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 57.3 มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การสอนปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.4 กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม พบว่า มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และในรายด้าน พบว่าด้านศักดิ์ศรีของอาชีพ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมาคือความตั้งใจและการอุทิศตนให้กับงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ด้านความสอดคล้องระหว่างงานกับความถนัด มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ด้านความยุติธรรมในการทำงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 ด้านสภาพการทำงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ด้านความมั่นคงปลอดภัย มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 และน้อยที่สุด คือ ด้านรายได้และสวัสดิการ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30

สุวรรณณี เจริญนาน. (2543) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้าง ความมั่นคงแก่ชุมชนชนแดนไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาหาแนวทางดำเนินงานการศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษา ในการสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว โดยศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโป่งเจริญชัย โรงเรียน ส.ไทยเสรีอุตสาหกรรม 2 โรงเรียนบ้านซันตารี โรงเรียนบ้านสวนส้ม และโรงเรียนสตรีวิทยาอุปลัมภ์ โดยศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความมั่นคงแก่สถาบันทางสังคมของชุมชนชายแดน 5 สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ด้านสถาบันครอบครัว ชุมชนชายแดนให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านและต้องการส่งเสริมการศึกษานอกระบบแก่ผู้ปกครอง

2. ในด้านสถาบันเศรษฐกิจ ชุมชนชายแดนมีความต้องการส่งเสริมเรื่องสหกรณ์ และมีความต้องการให้สาธิตงานโครงการส่งเสริมอาชีพประสานงานการใช้ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3. ในด้านสถาบันการเมือง การปกครอง ชุมชนชายแดนมีความต้องการให้ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย และส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

4. ในด้านสถาบันการศึกษา ชุมชนชายแดนมีความต้องการส่งเสริมเผยแพร่การให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพ และมีความต้องการการป้องกันตนเองและแก้ปัญหาภัยอันตรายบริเวณชายแดน

5. ในด้านสถาบันศาสนา ชุมชนชายแดนมีความต้องการที่จะเผยแพร่คำสอนพุทธศาสนาและการเผยแพร่ความรู้โดยกลุ่มบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ

ประสิทธิ์ นรการ. (2543) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีจำแนกตาม ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและของกัมพูชา และข้อเสนอแนะของผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย และกัมพูชา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า

1. ด้านเศรษฐกิจ โรงเรียนควรมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำด้านอาชีพ ด้านวิชาการ อบรมสัมมนา ประสานงาน สนับสนุนการซื้อขายสินค้าเกษตร ขยายตลาดและส่งเสริมการรวมกลุ่มกัน
2. ด้านสังคม โรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษา กีฬา และการรับเด็กชาวกัมพูชา เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย
3. ด้านการเมือง โรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และการเลือกตั้ง

ณัฐพงศ์ แก้วตาปี. (2543) ได้ศึกษาเรื่องปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของ

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว, ไทยลาว - ไทยเขมร, ไทยลาว - ไทยส่วย, ไทยลาว-ไทยเยอ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับปัญหาสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาคารปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดศรีสะเกษ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว, ไทยลาว-ไทยเขมร, ไทยลาว -ไทยส่วย, ไทยลาว-ไทยเยอ จำนวน 425 คน ซึ่งได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .89 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .51 ถึง .84 และใช้การสัมพัทธ์ การสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางและการพรรณนาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ชาติพันธุ์ไทยลาว, ไทยลาว - ไทยเขมร, ไทยลาว-ไทยส่วย มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว-ไทยเยอ มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาคารปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว,ไทยลาว-ไทยเขมร,ไทยลาว-ไทยส่วย,ไทยลาวและไทยเยอ

มีความคล้ายคลึงกันคือ ด้านการวางแผนงานขาดความชัดเจนและระบบสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนมีผลการปฏิบัติงานน้อยและนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ด้านการให้บริการชุมชนจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง ด้านการได้รับสนับสนุนจากชุมชน ยังได้รับความช่วยเหลือจำกัด และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่เป็นระบบและไม่นำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผน สาเหตุของปัญหาเนื่องจากโรงเรียนขาดบุคลากร ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ครูมีภาระกิจการสอนมาก ชุมชนมีฐานะยากจน ขาดการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานราชการในพื้นที่จัดทำแผนร่วมกัน แนวทางแก้ปัญหาคือ ร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดระบบข้อมูลชุมชน ใช้การประสานงานแบบไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผน จัดสรรงบประมาณให้สมดุล ใช้นักเรียนเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ผลงานโรงเรียนสู่ชุมชน ส่งเสริมให้มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาระบบการประเมินผลในรูปแบบกรรมการ เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาระบบการวางแผนให้ต่อเนื่องในปีต่อไป

รอด อินเงิน. (2545) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหาร จำนวน 105 คน และครูผู้สอน จำนวน 252 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้จากการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เพื่อถามความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคลากร ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านการสรรหาคูคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน มีจำนวน 58 ข้อ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อปัญหาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมแล้วทุกด้านมีปัญหาการบริหารงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการสรรหาคูบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร และด้านการพัฒนาบุคลากร ส่วนด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีต่อปัญหาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมพบว่าและรายด้าน มีระดับปัญหาการบริหารงานบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสรรหาคูบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร และด้านการพัฒนาบุคลากร มีระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

ศักดิ์สิทธิ์ สุขสร. (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 และเพื่อเปรียบเทียบ

เทียบสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตามตำแหน่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากร 304 คน ใน 66 โรงเรียน จำนวน 57 คน และครูผู้สอนจำนวน 147 คน รวม 204 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งมีความเชื่อมั่นด้านสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร เท่ากับ .89 และด้านปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารเท่ากับ .83 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ผลการวิจัย พบว่า 1) โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า 1.1) โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการพัฒนาครู และด้านการนิเทศติดตามผล ส่วนด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 1.2) โรงเรียนมีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในมีระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ และด้านการพัฒนาครู ส่วนที่เหลืออีก 2 ด้าน คือ ด้านการนิเทศติดตามผล และด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียน โดยภาพ

รวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า 2.1) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการจัดทำแผนคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการพัฒนาครู และด้านติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาครู และด้านการนิเทศการติดตามผล ข้าราชการครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่าง

ลลัทธิตรา วาปีทะ. (2549) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเด็กโอกาสในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเด็กด้อยโอกาส สภาพปัญหาสาเหตุของปัญหาความต้องการและเจตคติของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กเร่รอน เด็กถูกทอดทิ้งจำนวน 70 คน ที่กำลังเรียนอยู่มูลนิธิโรงเรียนรุ่งวิทยา วิธิดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ระหว่าง 2.01-3.00 ลักษณะเด็กด้อยโอกาสส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,000 บาท

2. สภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวแตกแยกและ

ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม สาเหตุของปัญหาเนื่องจากความยากจน ครอบครัวมีรายได้น้อยไม่เพียงพอแก่การใช้จ่าย และบิดามารดาขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

3. ด้านความต้องการความช่วยเหลือ ด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดหางานที่เหมาะสมให้แก่ครอบครัวและความต้องการศึกษาต้องการเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพของครอบครัว ด้านการศึกษาต้องการเงินทุนด้านการศึกษาและต้องการฝึกอบรมอาชีพเสริมด้านต่างๆ เพื่อหารายได้เสริมช่วยครอบครัว ด้านสังคมต้องการช่วยเหลือด้านการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้

4. ด้านเจตคติของเด็กต้อยโอกาสที่มีต่อครอบครัว ส่วนใหญ่มีความรักบิดามารดาเท่ากัน รักผู้ปกครองเท่ากัน และมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน อยากมาโรงเรียน มีความรักครู และเพื่อน และทุกคนมีความสามัคคีกัน

5. ด้านความพึงพอใจการบริการด้านอาหาร ส่วนใหญ่ได้รับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ด้านโภชนาการอาหารสะอาด ปริมาณอาหารเพียงพอ ข้อเสนอแนะในการบริการด้านอาหาร คือ ควรจัดอาหารที่มีคุณภาพมากขึ้น

จรัล พุ่มเพชร. (2549) ได้ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ ประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพ ประการที่สาม เพื่อเปรียบเทียบสภาพการประกันภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามขนาดสถานศึกษา ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยกำหนดวิธีวิจัย 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณนั้นใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 541 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 39 คน จำนวนโรงเรียน 424 โรงเรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 39 คน ผู้ปกครองของประธานนักเรียน 39 คนจำนวนโรงเรียน 142 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 106 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 36 โรงเรียน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอกันทรลักษ์ อำเภอบึงสามพัน อำเภอชุมพวง อำเภอชุมพลบุรี และอำเภอภูสิงห์ ที่รองรับการประเมินภายนอกช่วงปี พ.ศ. 2547- พ.ศ. 2548 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 73 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบ F (F-test) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเจาะจงเลือกชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนบ้านศาลาประปูน อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดศรีสะเกษ กำหนดบุคคลที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้สอน 6 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน และผู้ปกครองของประธานนักเรียน 1 คน โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมทั้งทำการบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบแบบข้อมูลสามเส้าและสรุปข้อมูลทำการวิเคราะห์เป็นแบบการพรรณนาข้อมูล

ผลสรุปของการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า บุคลากรที่สังกัดสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากร

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองของประธานนักเรียน ในกรอบมาตรฐาน 3 ด้าน โดยรวมทุกด้าน และเป็นรายด้านระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มไม่แตกต่างกัน และความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้านไม่แตกต่าง

ผลสรุปของวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองของประธานนักเรียน พบว่า ด้านสภาพผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ ตามระเบียบของสถานศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย ให้ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินและสิ่งของโรงเรียนอย่างประหยัด และรู้คุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี ว่างแจ่มใส ส่งเสริมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมีกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมทางด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ด้านสภาพกระบวนการ พบว่า มีการจัดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีและปฏิบัติตามแผน คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย ทิศทางและอนาคตของสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร และครูเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาสถานศึกษา เกี่ยวกับปัจจัย พบว่า ใน

เรื่องความร่วมมือของผู้บริหาร มีการบริหารงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความเสียสละเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนในด้านครูมีการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อจะได้นำมาวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ในด้านหลักสูตรสถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ในด้านอาคารสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักโรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน และเอื้อต่อการจัดการศึกษาส่วนในด้านชุมชนให้การสนับสนุนระดมทุนและจัดหาสื่อเทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอน

สรุป

จากการศึกษาเอกสารพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย – กัมพูชามีเพียงไม่กี่เรื่อง มีการศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน ข้อสรุปสำคัญที่ได้จากผลการวิจัยดังกล่าวมีดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน ทั้งด้านการสรรหา การบำรุงรักษา และการพัฒนา ส่วนการให้บุคลากรพ้นจากงานมีปัญหาในระดับน้อย

2. โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารอยู่ในระดับมาก เช่น ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาระบบสารสนเทศ และการพัฒนาครู

3. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดศรีสะเกษมีปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น การวางแผนงาน

ขาดความชัดเจนและระบบสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน การได้รับสนับสนุนจากชุมชนยังได้รับความช่วยเหลือจำกัด สาเหตุของปัญหาเนื่องจากโรงเรียนขาดบุคลากร ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ครูมีภาระกิจการสอนมาก ชุมชนมีฐานะยากจน ขาดการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานราชการในพื้นที่จัดทำแผนร่วมกัน

4. ปัญหาเด็กด้อยโอกาส เด็กเร่ร่อนในจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวแตกแยก ปัญหาเนื่องจากความยากจน ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่าย

5. ชุมชนชายแดนในพื้นที่อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ต้องการให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ส่งเสริม เผยแพร่การให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพ และมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง และการแก้ปัญหาอันตรายบริเวณชายแดน ส่วนในพื้นที่อำเภอโป่งน้ำร้อน โรงเรียนควรมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำด้านอาชีพ ด้านวิชาการ อบรมสัมมนา ประสานงาน สนับสนุนการซื้อขายสินค้าเกษตร ขยายตลาดและส่งเสริมการรวมกลุ่มกัน

6. กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนตามแนวชายแดนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมมีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีกำลังขวัญน้อยที่สุดคือด้านรายได้ และสวัสดิการและด้านความมั่นคงปลอดภัย

7. ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาใน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ คือ ไม่มีค่าเล่าเรียนของบุตรหลานมากที่สุด รองลงมาคือความไม่พอเพียงของทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน

บทที่ ๖

พหุกรณีศึกษาโรงเรียนชายขอบ และนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย

การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา มีโรงเรียนขนาดกระจายอยู่ตามชายแดนในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสภาพการจัดการศึกษาโดยทั่วไปมีปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกันในด้านงบประมาณบุคลากร อย่างไรก็ตามบางโรงเรียนมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ในเกณฑ์มาตรฐานรวมทั้งการให้โอกาสนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยได้ศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังตัวอย่างกรณีศึกษาจากโรงเรียน 5 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านด่าน	จ.สุรินทร์
2. โรงเรียนบ้านรุง	จ.ศรีสะเกษ
3. โรงเรียนบ้านหาดเล็ก	จ.ตราด
4. โรงเรียนอนุบรรพต	จ.สระแก้ว
5. โรงเรียนบ้านโคก	จ.สระแก้ว

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านด่าน จ.สุรินทร์

โรงเรียนบ้านด่าน ตั้งอยู่ หมู่ 1 ต.ด่าน อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ อยู่ห่างจากแนวชายแดนไทยกัมพูชาประมาณ 3 กิโลเมตร มีบุคลากรผู้บริหาร 1 คน ครู 26 คน เป็นครูในพื้นที่ 23 คน นอกพื้นที่ 4 คน มีนักเรียนทั้งหมด 519 คน นักเรียนไทย 512 คน นักเรียนกัมพูชา 7 คน นักเรียนได้รับสถานะทางทะเบียนทุกคน

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน คือ อาจารย์วิรัช มหามาตย์ ได้เข้ามาพัฒนาโรงเรียนบ้านด่าน ประมาณ 3 ปี ลักษณะโรงเรียนเป็นอาคารไม้ 1 หลัง อาคารปูน 2 หลัง ซึ่ง ณ ปัจจุบันอาคารไม้ ผุพังชำรุดจนไม่สามารถซ่อมแซมได้ เนื่องจากเมื่อปี 2551 โคนพายุพัดถล่มโรงเรียน และทางโรงเรียนได้ทำเรื่องของบประมาณซ่อมแซมไปแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้รับการตอบรับกลับมา ในเบื้องต้นโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขเองโดยรี้อเพื่อซ่อมแซมชั้นล่างของอาคารไม้ พบว่า อาคารชั้นบนจะทรุดลงมา จึงต้องหยุดดำเนินการ แต่ก็ยังคงต้องให้นักเรียนได้ใช้ชั้นล่างเป็นที่เรียนอยู่เนื่องจากห้องเรียนไม่เพียงพอ นอกจากนั้นโรงเรียนยังขาดห้องสมุด ห้องพยาบาล ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะห้องสมุดเป็นสิ่งที่โรงเรียนมีความต้องการมากเป็นอันดับแรก รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน อาจารย์ชรินทร์ หงส์ทอง ได้ให้ความเห็นว่าโรงเรียนบ้านด่านมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนได้ให้โอกาสเด็กทุกเชื้อชาติทุกสัญชาติ และสถานภาพ รวมถึงเด็กทุพพลภาพ ให้สามารถเข้าเรียนได้ โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการสนับสนุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และสายอาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนด้วยการจัด “สัปดาห์แนะแนว” โดยการเชิญสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาแนะแนวการ

ศึกษาให้เด็ก และผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลไปพร้อม ๆ กันเพื่อช่วยในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการให้เด็กสามารถเทียบโอนหน่วยกิต ด้านความสามารถพิเศษได้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องทุนการศึกษา ด้วยการจัดสรรทุนการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ทันที เนื่องจากทางโรงเรียนมีการเตรียมเอกสารและรายชื่อเด็กที่ต้องการทุนไว้พร้อมเสมอ สามารถส่งชื่อได้เลย

ประเด็นในเรื่องของการบริหารงานของโรงเรียนบ้านด่านที่พบว่า การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานตามปฏิทินการศึกษาได้ เนื่องจากงบประมาณที่ส่งมาจากกระทรวงมีความล่าช้ามาก การบริหารงานของโรงเรียนบางครั้งยังไม่มีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากการของบประมาณจากท้องถิ่น โรงเรียนไม่สามารถขอได้โดยตรง ต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของท้องถิ่น โดยมีการอ้างถึงรายได้ของท้องถิ่นในการพิจารณางบประมาณการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนไม่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากวิธีการดำเนินงานที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินงานเองทุกขั้นตอน ทางโรงเรียนมีหน้าที่ดำเนินงานเฉพาะเรื่องการเปิดซองประมูลเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาเบิกจ่ายงบประมาณกลับถูกโอนให้กับเขตพื้นที่ให้เป็นผู้เบิกจ่าย และถ้ามีงบประมาณเหลือ ทางเขตก็จะเก็บไว้โดยไม่ได้ให้ทางโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน กล่าวว่าโรงเรียนบ้านด่านมีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าเมื่ออุปสรรคสำคัญอยู่หลายประการที่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์ของสมศ.ได้ ทั้งประเด็นที่โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับสร้างห้องสมุด ซึ่งงบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับไม่ได้รับการพิจารณาจากข้อมูลที่แท้จริง อีกทั้งงบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับไม่สอดคล้องกับราคาที่เหมาะสม

ก่อสร้าง เนื่องจากปัจจุบันงบประมาณที่ได้รับมักจะสวนทางกันระหว่างผู้รับเหมา กับโรงเรียนเสมอ

ในประเด็นคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน ได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) ได้ผ่านการรับรองการประเมินแล้วในรอบแรก และในรอบสองคาดว่าจะได้รับการประเมินอีกครั้งในปีการศึกษานี้ คือ ปีการศึกษา 2552 และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน พบว่า มีปัญหาหลายประการที่ทำให้คุณภาพการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านด่าน ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเนื่องจาก โรงเรียนไม่สามารถคัดเลือกเด็กเก่งๆ ให้เข้ามาสู่โรงเรียนได้ โรงเรียนมีนักเรียนซ้ำชั้นมาก ทำให้มีงบประมาณนักเรียนในแต่ละปีคงที่ ไม่ลดลงเลย เนื่องจากเด็กไม่มีเวลาเรียนอย่างเต็มที่ ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำให้เรียนไม่ทัน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนก็ไม่สามารถจัดในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ได้ เนื่องจากผู้ปกครองขอให้เป็นเวลาสำหรับเด็กไปหารายได้ ผลการเรียนของเด็กจึงไม่สามารถประเมินตามสภาพได้ ดังนั้นสิ่งที่ สมศ. ประเมินนั้นจึงไม่ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัวแตกแยกจำนวนมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมการอพยพย้ายถิ่น โรงเรียนต้องรับเด็กกำพร้าเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากด้านช่องจร ที่เปิดอย่างถาวร ทำให้มีประชากรเข้า-ออก ข้ามฝั่งมามาก และนักเรียนกำพร้าส่วนใหญ่จะขาดเรียนบ่อย เพราะต้องช่วยผู้ปกครองหารายได้ ส่งผลให้เรียนไม่ทันเพื่อน และซ้ำชั้น ในบางกรณีนักเรียนกำพร้าหายไปจากระบบของโรงเรียนเลยก็มีสถานะภาพเรียนไม่จบ เนื่องจากย้ายกลับไปยังประเทศกำพร้าตามผู้ปกครองโดยไม่ได้แจ้งทางโรงเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมที่อยู่บริเวณรอบๆ โรงเรียนทั้งสิ้น

การพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนในภาพรวมทั้งหมด ท่านรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน เห็นว่าควรมีหน่วยงานที่ทำวิจัยในเรื่องปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดนโดยเฉพาะ และนำมาเผยแพร่ให้สังคมส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อเท็จจริง เพื่อนำมาพัฒนา และแก้ไขปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดนได้อย่างแท้จริง

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านรุง จ.ศรีสะเกษ

โรงเรียนบ้านรุง ตั้งอยู่ หมู่ 1 ต.รุง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ มีบุคลากรทั้งสิ้นจำนวน 13 คน เป็นพนักงานราชการ 2 คน และมีครูที่เป็นคนในพื้นที่จำนวน 2 คน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 270 คน นักเรียนไทย 263 คน นักเรียนกัมพูชา 7 คน นักเรียนได้รับสถานะทางทะเบียนทุกคน

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรุง คือ อาจารย์ประดิษฐ์ วันดี ซึ่งได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมาเป็นเวลากว่า 10 ปี ได้กล่าวถึงสภาพที่ตั้งโดยรอบของโรงเรียนว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีอาคารเรียนจำนวนทั้งสิ้น 3 อาคาร เป็นอาคารไม้ 1 หลังอายุประมาณ 30 ปี ซึ่งอาคารหลังนี้ได้สร้างมาตั้งแต่โรงเรียนอยู่ในสังกัดของ สปช. ในปี 2551 ได้รับงบประมาณการสร้างอาคารเรียนเป็นตึกเรียนชั้นเดียวจำนวน 2 อาคารแต่ทางโรงเรียนไม่สามารถที่จะปรับปรุงหรือต่อเติมอาคารเรียนได้มากเท่าที่ควร เนื่องจากการต่อเติมอาคารเรียนจะต้องต่อเติมตามแบบของทางราชการที่กำหนดให้ทำให้ใช้ประโยชน์จากอาคารเรียนได้ไม่มากเท่าที่ควร โรงเรียนอยู่ห่างจากแนวชายแดนประเทศเขมรระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร แต่โรงเรียนก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยมากเนื่องจากตัวโรงเรียนอยู่ในวิถีกระสุนปืนใหญ่ และบริเวณใกล้กับโรงเรียนก็จะเป็นที่ตั้งของฐานปืนใหญ่ซึ่งมีระยะห่างกันเพียง 1 กิโลเมตร

ซึ่งขณะนี้ทางทหารจะมาสร้างหลุมหลบภัยให้กับทางโรงเรียน ผู้อำนวยการได้กล่าวถึงปัญหาที่ทางโรงเรียนได้ประสบอยู่ในขณะนี้ คือ เรื่อง การขาดแคลนบุคลากรซึ่งมีจำนวนที่ไม่เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งถ้าหากจะให้เป็นไปได้ตามเกณฑ์ทางโรงเรียนจะต้องมีครูมาเพิ่มอีกถึง 4 คน ปัญหาที่ตามมาอีกข้อหนึ่งก็คือการขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของงบประมาณการจ้างหรือการพัฒนาบุคลากร, งบประมาณด้านการพัฒนาห้องเรียนเพื่อให้เป็นห้องเรียนคุณภาพตามนโยบายของทางรัฐบาล ต่อมาก็คือเรื่องของระบบคอมพิวเตอร์ ทางโรงเรียนได้จัดให้มีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนแต่คอมพิวเตอร์ที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันเป็นเครื่องรุ่นเก่ามีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการและไม่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ประกอบกับระบบ Internet ที่โรงเรียนมีก็ใช้งานได้สมบูรณ์ดีบ้างไม่ดีบ้าง ในส่วนของห้องสมุดทางโรงเรียนก็ยังขาดแคลนหนังสือที่จำเป็นต่อความต้องการของนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก

ในประเด็นคุณภาพทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรุ้ง ได้กล่าวว่าในส่วนของการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ผ่านการรับรองการประเมินทั้ง 2 รอบและในทุกกระดับชั้น ยกเว้นในช่วงชั้นปฐมวัยที่เพิ่งทำการประเมินในครั้งแรกและผลการประเมินออกมาในระดับที่พอใช้

การพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนในภาพรวมทั้งหมด ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรุ้ง เห็นว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน ควรได้รับมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของเบี้ยเลี้ยงภัย หรือในเรื่องของความก้าวหน้าของบุคลากรในพื้นที่เขตชายแดน

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหาดเล็ก จ.ตราด

โรงเรียนบ้านหาดเล็ก ตั้งอยู่ ต.หาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด มีบุคลากร ผู้บริหาร 1 คน ครู 5 คน นักการภารโรง 1 คน มีนักเรียนทั้งหมด 82 คน นักเรียนไทย 22 คน นักเรียนจากประเทศกัมพูชา 40 คน นักเรียนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน 20 คน

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาดเล็ก คือ อาจารย์สุนารี ช้างงาม ได้เข้ามาพัฒนาโรงเรียนบ้านหาดเล็กประมาณ 6 ปี ในปีแรกๆ นั้น อาคารเรียนเก่ามาก จึงได้ทำการของบประมาณช่วยในการก่อสร้างอาคารเรียนจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (TOT) เป็นอาคารเรียน 2 ชั้น 4 ห้องเรียน งบประมาณ 1,800,000 บาท และได้งบประมาณเพิ่มจากเจ้าของธุรกิจจาลิโน จากประเทศกัมพูชา 200,000 บาท ได้รับการสนับสนุนคอมพิวเตอร์จากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (TOT) งบประมาณ 300,000 บาท แต่ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ล้าสมัย ไม่มีงบประมาณซ่อมแซม รวมถึงห้องสมุดยังไม่มี ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป แต่มีอุปสรรคสำคัญ 2 ประการในการพัฒนาโรงเรียน คือ ปัญหางบประมาณและปัญหาการย้ายถิ่นของบุคลากร งบประมาณในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก นับว่าน้อยมากต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ในอดีตองค์กรในท้องถิ่นได้เคยช่วยเหลือมากกว่าปัจจุบัน ปัจจุบันการช่วยเหลือจากท้องถิ่นน้อยลง เพราะผู้นำท้องถิ่นมีความขัดแย้งกัน ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือ การระดมทุนในการพัฒนาโรงเรียนจึงน้อยลง ปัญหาบุคลากรของโรงเรียนบ้านหาดเล็กที่มีปัญหามากคือการย้ายออกของบุคลากร เนื่องจากเป็นโรงเรียนชายแดนขนาดเล็ก จึงทำให้เมื่อถึงเวลา 2 ปี ครูก็ขอย้ายออกและได้ย้ายออกทุกคน ซึ่งปัญหานี้มีทุกปีโดยเฉพาะในปีการศึกษา

2550 มีการย้ายออกถึง 3 คน ทำให้มีปัญหาคาดครวญทดแทนล่าช้า ต้องขอตำแหน่งที่ว่างถึง 2-3 ครั้ง ปัญหาคาดครวญต่อเนื่อง การที่ครูใหม่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ของโรงเรียนเป็นอุปสรรค เนื่องจากมีนักเรียนต่างชาติ คือประเทศกัมพูชาหลายคน ทำให้มีปัญหาในการปรับตัวของอาจารย์ใหม่เรื่องการสื่อสาร ที่จะต้องสอนปรับพื้นฐานนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความเห็นว่า บุคลากรที่จะมาเป็นครูในโรงเรียนชายแดนขนาดเล็กควรเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่น อดทนและมีความทุ่มเท

ในประเด็นคุณภาพทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาดเล็กได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ผ่านรับรองการประเมินทั้ง 2 ครั้ง และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ถ้าการแก้ปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรได้ ก็น่าจะส่งผลให้การบริหารโรงเรียนมีทิศทางในการพัฒนาที่ดีขึ้น จึงเสนอให้มีการพิจารณางบประมาณพัฒนาพิเศษสำหรับโรงเรียนชายแดน ขนาดเล็ก และให้มีหน่วยงานดูแลเป็นพิเศษเฉพาะโรงเรียนชายแดนขนาดเล็ก รวมทั้งควรมีเบี้ยพิเศษเพิ่มให้บุคลากรครูเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน และโครงการเพชรในตม โดยให้โอกาส คนในพื้นที่ศึกษาต่อวิชาชีพครูและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด

ประเด็นการมีนักเรียนชาวกัมพูชาเดินข้ามชายแดนมาเรียนที่โรงเรียนบ้านหาดเล็ก จำนวน 40 คน ทุกวันนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความเห็นว่า จากการได้พบปะผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ทราบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพ่อ หรือแม่เป็นคนไทยแต่เกิดที่เกาะกงประเทศกัมพูชา แต่ไม่ได้แจ้งเกิดทำให้ไม่มีสถานะเป็นคนไทย หรือ คนกัมพูชา ดังนั้น ทางโรงเรียนบ้านหาด

เล็กจึงสนับสนุนให้เด็กนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้รับการศึกษาที่ตีรวมถึง การเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีไทย

กรณีศึกษา : โรงเรียนอนุบรรพต จ.สระแก้ว

โรงเรียนอนุบรรพต ตั้งอยู่ หมู่ 7 ต.บ้านใหม่หนองไทร อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว อยู่ห่างจากแนวชายแดนไทยกัมพูชาประมาณ 6 กิโลเมตร มีบุคลากร ผู้บริหาร 1 คน ครู 3 คน เป็นครูในพื้นที่ทั้งหมด มีนักเรียนทั้งหมด 64 คน นักเรียนไทย 46 คน นักเรียนกัมพูชา 18 คน นักเรียนได้รับสถานะทางทะเบียนทุกคน

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบรรพต คือ อาจารย์พิทักษ์ เรืองนุ่น สภากาชาดบริเวณชุมชนโดยรอบบริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง การศึกษาส่วนใหญ่ ประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กส่วนใหญ่มีสภาพขาดแคลน โรงเรียนอนุบรรพต ถือว่าเป็นเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 100 คน ทำให้ได้รับการจัดสรรจำนวนครูน้อยตามไปด้วย สิ่งที่โรงเรียนต้องการคือขอครูเพิ่ม 1 อัตราและนักการ 1 อัตรา เนื่องจากโรงเรียนไม่มีนักการงานทุกอย่างจึงตกเป็นภาระของครู ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบรรพต กล่าวว่า ภาระงานของครู ปริมาณงานของครูปัจจุบันก็มีมากเกินไปอยู่แล้ว เนื่องจากปริมาณงานที่กระทรวงมอบหมายให้แต่ละโรงเรียนมีประมาณเท่ากัน แต่จำนวนครูไม่เท่ากัน จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูน้อยต้องแบกรับภาระงานในปริมาณที่มาก นอกจากนั้นหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ยังมีการมอบหมายงานเพิ่มให้กับโรงเรียน ซึ่งภาระงานบางอย่างสามารถมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้าน ทำนั้นได้อีกทั้งครูยังได้รับการประเมินอย่างไม่เป็นธรรม เนื่องจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ทำการประเมินผลงานของครู มีมุมมองที่แตกต่าง คือมองว่าครูไม่มีความสามารถในการเขียนรายงานทางวิชาการ รายงานที่

เขียนส่งไม่เป็นสาขาวิชาการ ประเมินครูต่ำ ซึ่งความจริงแล้วครูทำงานหนักมาก อยู่กับเด็กสอนเด็กตลอด ไม่มีเวลามาอ่านเอกสาร หรือศึกษาเอกสารทางวิชาการ ทำให้ไม่มีทักษะความชำนาญด้านนี้ ดังนั้นปัญหาเรื่องภาระงานของครูที่มีมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ดีเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียน โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพเด็ก นโยบายของโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาเป็นไปตามแผนนโยบายของกระทรวง และพิจารณาบริบทของชุมชนให้สอดคล้องกัน แต่ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาโรงเรียนที่สำคัญคือเรื่องของงบประมาณ ระบบการจัดสรรงบประมาณเป็นรายหัวของนักเรียนที่มีเพียง 64 คน ทำให้ไม่สามารถนำมาพัฒนาโรงเรียนได้ เนื่องจากการจัดซื้อสินค้าราคาไม่ได้คิดเป็นรายหัว การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ ที่ทางกระทรวงออกนโยบายมา ล้วนแต่เน้นให้โรงเรียนหาเองทั้งสิ้น ทั้งๆ ที่เป็นนโยบายของรัฐบาล เช่น การพัฒนาให้เด็กมีความสามารถด้าน IT แต่รัฐบาลไม่มีงบประมาณให้ทางโรงเรียนก็ไม่สามารถหาได้ จะขอบริจาคก็ไม่ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนชุมชนก็มีความขาดแคลน

ในประเด็นคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบรรพต ได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) ได้ผ่านการรับรองการประเมินทั้งรอบแรก และรอบสอง สำหรับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน พบว่ายังมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของการที่ส่วนกลางมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรบ่อยมากจนครูผู้สอนไม่สามารถเขียนแผนการสอนและปรับรูปแบบการสอนได้ทัน ส่งผลให้เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง ดังนั้นทางโรงเรียนจึงต้องการให้มีการส่งเสริมปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเด็ก จริง ๆ ไม่ควรทำเพื่อผลงานของใคร และต้องการงบประมาณ

ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยต้องการให้จัดงบประมาณพัฒนาโรงเรียน แยกต่างหากจากงบประมาณสนับสนุนรายหัวเด็ก

การพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนในภาพรวมทั้งหมด ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบูรพต เห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ). ควรทบทวนนโยบายที่ดำเนินการอยู่นั้น ส่งผลอะไรต่อเด็กบ้าง กระทรวงศึกษา และมหาวิทยาลัย ควรคิดว่า “จะให้อะไรดี ๆ กับทางโรงเรียนได้บ้าง” มากกว่าที่จะคิดว่า “ควรให้งานอะไรโรงเรียนทำอีกดี” อีกทั้งบทบาทของมหาวิทยาลัยที่ควรสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคมมากกว่าที่จะหวังให้โรงเรียนสร้างเด็กที่มีคุณธรรมเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัย และขวัญกำลังใจของครูที่ควรได้รับ ซึ่งหมายถึงสวัสดิการอะไรที่ครูควรได้ก็ไม่ควรให้ล่าช้ามากนัก

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโคก จ.สระแก้ว

โรงเรียนบ้านโคก ตั้งอยู่ หมู่ 1 ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว มีบุคลากร ผู้บริหารจำนวน 1 คน ครู 5 คน มีนักเรียนทั้งหมด 108 คน นักเรียนไทย 99 คน นักเรียนจากประเทศกัมพูชา 9 คน นักเรียนได้รับสถานะทางทะเบียนทุกคน

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคก คือ อาจารย์ประชุม เจริญมาก ได้เข้ามาพัฒนาโรงเรียนบ้านโคกประมาณ 5 ปี โรงเรียนตั้งอยู่ห่างจากชายแดนไทย-กัมพูชาประมาณ 5 กิโลเมตร สภาพบริเวณโรงเรียนมีลักษณะกึ่งเมือง กึ่งชนบท เป็นสังคมเกษตรของ ชาวไทย-เขมร ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ในพื้นที่มีสภาพขาดแคลน โรงเรียนจึงไม่สามารถขอการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการพัฒนาโรงเรียนได้ ในปี 2550 โรงเรียนได้รับงบประมาณในการสร้าง

อาคารเรียนหลังใหม่ แทนอาคารเก่า แต่ปัญหาที่พบต่อมาคือในอาคารเรียนไม่มีห้องน้ำ เมื่อนักเรียนต้องการเข้าห้องน้ำต้องเดินไปไกลจากตัวอาคารเรียนซึ่งลำบากมาก ทางโรงเรียนจึงต้องการงบประมาณในการก่อสร้าง ประมาณ 100,000 บาท สำหรับสร้างห้องน้ำให้อยู่ใกล้ ๆ อาคารเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรคือนักการ เมื่อต้องมีการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน หรือทำสวน ครูและนักเรียนทุกคนต้องช่วยกัน ถ้าไม่สามารถทำได้จริง ๆ ก็ต้องจ้างชาวบ้านมาทำให้ โรงเรียนเองก็ไม่มียกงบประมาณเพียงพอ ซึ่งปัญหาเรื่องงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้ทางโรงเรียนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้อำนวยการโรงเรียนก็มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนโดยเน้นคุณภาพการเรียนการสอนให้เด็กได้รับความรู้มากที่สุดถึงแม้ทางโรงเรียนจะขาดแคลนครูในสาขาวิชาเฉพาะ และงบประมาณในการพัฒนา แต่ได้แก้ปัญหาด้วยการลงทุนซื้อจานดาวเทียมเพื่อประโยชน์ในการเรียนของนักเรียน ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบดาวเทียม ส่งสัญญาณมาจาก วงโคจรกัวงวล จ.ประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนทางไกลประมาณ 6 ชั่วโมงต่อวัน ในวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งในชั่วโมงเรียนจะมีครูคอยดูแลอยู่ตลอดเวลา ปัญหาการขาดแคลนครูสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ตามแนวชายแดนถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมาก เนื่องจากหน้าที่การสอนของครูที่มีอยู่ก็มากอยู่แล้วยังมีงานจากส่วนกลาง ที่เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้ครูมากขึ้นไปอีกซึ่งปัญหาการขาดแคลนครูทางโรงเรียนได้มีการแก้ไขโดยได้ดำเนินการขอให้เขตพื้นที่การศึกษาส่งครูเกษียณอายุมาช่วยสอน 1 อัตรา เพราะเข้าใจในระบบการดำเนินงานของรัฐบาลที่มีความล่าช้า ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงถือว่าการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างสุดความสามารถก่อน แล้วจึงร้องขอไปยังส่วนกลาง

ในประเด็นคุณภาพทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ผ่านรับรองการประเมินทั้ง 2 ครั้ง และผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ เห็นได้จากผลการสอบ NT ของนักเรียนในภาพรวมที่อยู่ประมาณ 40% แต่ก็ยังไม่น่าพอใจในความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเพราะคาดหวังว่าน่าจะได้เกิน 50% ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนไม่มีครูในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ถ้าสามารถแก้ปัญหาโดยมีครูครบทุกสาขาวิชาที่โรงเรียนเปิดสอนได้ จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนดีขึ้น

การพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนในภาพรวมทั้งหมด ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคก เห็นว่าควรมีหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชา แทรกในหลักสูตรบ้าง เนื่องจากโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดนมีเด็กกัมพูชาและเด็กไทยที่เรียนร่วมกัน จึงควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กไม่รู้สึกแปลกแยก ซึ่งปัจจุบันทางโรงเรียนมีการดำเนินการสอนวิชากัมพูชาอยู่ด้วย นอกจากนี้ในเรื่องของงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ถือเป็นเรื่องสำคัญ จึงควรมีงบประมาณช่วยเหลือโรงเรียนตามแนวชายแดนในกรณีพิเศษบ้าง นอกจากงบประมาณสนับสนุนปกติ

สรุป

สภาพโรงเรียนทั้ง 5 แห่งจากกรณีศึกษามีสภาพเก่า ทрудโทรม เนื่องจากขาดงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา รวมทั้งขาดอุปกรณ์การศึกษา สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ รวมทั้งในบางโรงเรียนขาดห้องสนับสนุนต่อการจัดการศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล เป็นต้น สำหรับความช่วยเหลือจากชุมชน หรือหน่วยงานจากองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความช่วยเหลือตามสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนมากนัก ปัญหาด้านงบประมาณและปัญหาด้านบุคลากร นับเป็นปัญหาหลักของโรงเรียนชายขอบ เนื่องจากการได้งบประมาณรายหัว ซึ่งไม่สามารถนำงบประมาณมาพัฒนาโรงเรียนได้ตามที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องการ ปัญหาบุคลากรคือปัญหาการย้ายออกของครู ทำให้เกิดการขาดแคลนตำแหน่งโดยเฉพาะวิชาเฉพาะทาง ผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไปในทิศทางเดียวกันต่อแนวคิด การให้โอกาส คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสศึกษาในระดับสูงเพื่อกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

โรงเรียนชายขอบทั้ง 5 โรงเรียนในกรณีศึกษานี้มีนักเรียนที่มีฐานะยากจน เป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีนักเรียนไร้สัญชาติเข้าศึกษา แต่นโยบายโรงเรียนต่างๆ ได้ให้โอกาสนักเรียนไร้สัญชาติได้เข้าศึกษาในโรงเรียนทุกแห่งตามข้อมูลที่ได้ศึกษามา เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี ทำให้นักเรียนหลายคนไม่สามารถมาเรียนได้เต็มเวลา ต้องช่วยพ่อแม่หาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้งหลายครอบครัวได้ย้ายถิ่นฐานออกนอกพื้นที่ หรือให้ลูกหลานอยู่กับผู้สูงอายุ ให้มีปัญหาทางสังคมตามมา และในพื้นที่ชายขอบหลายแห่ง สุ่มเสี่ยงต่อปัญหาการพนันและยาเสพติด อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนชายขอบ จากผลการประเมินจาก สมศ. ชี้ให้เห็นว่าทุกโรงเรียนผ่านการประเมินของ สมศ. ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษายังคาดหวังและต้องการให้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทที่ ๗

ผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่

จากการสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบ ในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ จังหวัด อุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัด สระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด รวมทั้งหมด 21 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอน้ำขุ่น อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอ ภูสิงห์ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ และบางส่วนของอำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอกาบเชิง อำเภอพนมดงรัก อำเภอบัวเขต อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อำเภอบ้านกรวด และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอคลองหาด อำเภอโคกสูง อำเภอตาพระยา อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอสอยดาว จังหวัด จันทบุรี และอำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ อำเภอคลองใหญ่ อำเภอ เกาะกูด จังหวัดตราด ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม 2552 โดยการสุ่มแจกแบบสำรวจผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 300 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 276 ฉบับ สรุปผลได้ ดังนี้

ตาราง 12 จำนวน และร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน	จำนวน (n = 276)	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่การศึกษา		
- จังหวัดอุบลราชธานี เขต 5	45	16.30
- จังหวัดศรีสะเกษ เขต 3	8	2.90
- จังหวัดศรีสะเกษ เขต 4	47	17.03
- จังหวัดสุรินทร์ เขต 3	49	17.75
- จังหวัดบุรีรัมย์ เขต 2	14	5.07
- จังหวัดบุรีรัมย์ เขต 3	11	4.00
- จังหวัดจันทบุรี เขต 2	14	5.07
- จังหวัดสระแก้ว เขต 1	4	1.45
- จังหวัดสระแก้ว เขต 2	39	14.13
- จังหวัดตราด	45	16.30
2. ขนาดโรงเรียน		
- ขนาดเล็ก (1 - 120 คน)	77	27.90
- ขนาดกลาง (120 - 600 คน)	171	61.96
- ขนาดใหญ่ (600 - 1,500 คน)	28	10.14
3. ระยะทางจากโรงเรียนถึงเส้นแบ่งเขตแดนไทย-กัมพูชา		
- 0 - 5 กิโลเมตร	29	10.51
- 6 - 10 กิโลเมตร	37	13.40
- 11 - 15 กิโลเมตร	68	24.64
- มากกว่า 15 กิโลเมตร	142	51.45

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน	จำนวน (n = 276)	ร้อยละ
4. ค่าตอบแทนพื้นที่พิเศษ		
- ใต้รับ	26	9.42
- ไม่ได้รับ	250	90.58
5. ร้อยละของนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย		
- น้อยกว่าร้อยละ 11	234	84.78
- ร้อยละ 11 - 20	17	6.16
- ร้อยละ 21 - 30	6	2.17
- ร้อยละ 31 - 40	1	0.36
- ร้อยละ 41 - 50	3	1.09
- มากกว่าร้อยละ 50	13	4.71
- ไม่มี	2	0.73
6. ความจำเป็นต้องเปิดสอนภาษาเขมร		
- จำเป็นมากที่สุด	26	9.42
- จำเป็นมาก	68	24.64
- จำเป็นน้อย	111	40.22
- ไม่มีความจำเป็น	71	25.72

จากตาราง 12 พบว่าในกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมาจาก โรงเรียนขนาดกลาง (ร้อยละ 61.96) ระยะทางจากโรงเรียนถึงเส้นแบ่ง เขตแดนไทย – กัมพูชามากกว่า 15 กิโลเมตร (ร้อยละ 51.45) ส่วน ใหญ่เป็นโรงเรียนที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนพื้นที่พิเศษ (ร้อยละ 90.58) ส่วนใหญ่ในโรงเรียนมีนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยน้อยกว่าร้อยละ 11 (ร้อยละ 84.78) และมีโรงเรียนที่มีนักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 13 โรงเรียน (ร้อยละ 4.71) และส่วนใหญ่เห็นว่าการเปิดสอนภาษา เขมรมีความจำเป็นน้อย (ร้อยละ 40.22)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเห็นด้วย เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัด การศึกษาในพื้นที่ชายแดนของไทย ที่ติดกับประเทศกัมพูชา (ภาพรวมทั้งหมด n = 276)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
1.ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน	4.08	0.81	มาก
2.ผู้ปกครองมีกรอพยพย้ายถิ่นน้อย เพื่อไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น	3.73	0.95	มาก
3.นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ ควรเพราะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับผู้อื่นที่มีใช้ บิดามารดา	3.93	0.96	มาก
4.นักเรียนอพยพย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง ขาดเรียนบ่อย การเรียนไม่ต่อเนื่อง	3.24	0.99	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
5.นักเรียนมาจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์	2.68	1.12	ปานกลาง
6.ภาษาถิ่นของนักเรียนแต่ละชาติพันธุ์มี อิทธิพลต่อการเรียนรู้	3.26	1.21	ปานกลาง
7.ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย	3.01	1.35	ปานกลาง
8.ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออก นอกพื้นที่บ่อย	2.61	1.28	ปานกลาง
9.ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่	3.28	1.29	ปานกลาง
10.ครูมีภาระงานสอน และภาระงานแฝงมาก	4.20	0.87	มาก
11.สวัสดิการที่ครูได้รับในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะ จูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่	4.08	1.06	มาก
12.ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.20	1.13	ปานกลาง
13. สภาพปัจจุบันของโรงเรียนไม่เอื้อต่อ การจัดทำผลงานของครูเพื่อขอเลื่อน วิทยฐานะ	3.37	1.14	ปานกลาง
14. การประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ พิจารณาที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป	3.91	1.25	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
15.โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น	3.25	1.44	ปานกลาง
16.นักเรียนประสบปัญหาในการเดินทาง มาเรียน	2.79	1.11	ปานกลาง
17.การเดินทางมาทิศจากเขตพื้นที่การ ศึกษามีข้อจำกัด เพราะระยะทางและสภาพ ภูมิประเทศ	2.96	1.32	ปานกลาง
18.วิธีการจัดสรรงบประมาณที่ใช้อยู่ทำ ให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่ เพียงพอในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	4.07	1.00	มาก
19.รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษ สำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย- กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น	4.47	0.82	มาก
20.การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน	4.29	0.98	มาก
21.การประเมินภายนอกควรมีเกณฑ์ มาตรฐานต่างจากโรงเรียนทั่วไป	4.17	1.03	มาก
22.การบรรจุแต่งตั้งครู ลำช้าส่งผลต่อการ จัดการเรียนการสอน	3.99	1.12	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
23.โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.21	0.86	มาก
24.ยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนและ ลูกหลานเข้าถึงในโรงเรียน	2.70	1.24	ปานกลาง
25.บ่อนการพนันตามแนวชายแดนเป็น ปัญหาต่อการพัฒนานักเรียน	2.93	1.25	ปานกลาง
26.รัฐควรมีนโยบายเฉพาะสำหรับโรงเรียน ตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา	4.25	0.91	มาก
27.สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนท่านดีขึ้น เมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.93	0.77	มาก
28.สภาพโดยทั่วไปของนักเรียนดีขึ้นเมื่อ เทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.73	0.77	มาก
29.สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในบริเวณ พื้นที่โรงเรียนของท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.16	0.88	ปานกลาง
30.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดีกว่าเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.34	0.84	ปานกลาง
รวม	3.56	0.54	มาก

จากตาราง 13 พบว่าในภาพรวมผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีระดับการเห็นด้วยเฉลี่ยอยู่ระหว่างระดับปานกลาง-มากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง สำหรับรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยการเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกมีดังนี้ 1) รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น ($\bar{X}=4.47$) 2) การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน ($\bar{X}=4.29$) และ 3) รัฐควรมีนโยบายเฉพาะสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ($\bar{X}=4.25$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา (n = 174)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน	4.14	0.77	มาก
2. ผู้ปกครองมีการอพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อ ไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น	3.83	0.91	มาก
3. นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ ควรเพราะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับผู้อื่นที่มีใช้ บิดามารดา	4.00	0.89	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
4.นักเรียนอพยพย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง ขาดเรียนบ่อย การเรียนไม่ต่อเนื่อง	3.24	0.98	ปานกลาง
5.นักเรียนมาจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์	2.68	1.14	ปานกลาง
6.ภาษาถิ่นของนักเรียนแต่ละชาติพันธุ์ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้	3.46	1.15	ปานกลาง
7.ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย	3.09	1.30	ปานกลาง
8.ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออกนอกพื้นที่ ที่บ่อย	2.79	1.31	ปานกลาง
9.ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่	3.36	1.25	ปานกลาง
10.ครูมีภาระงานสอน และภาระงานแฝง มาก	4.25	0.81	มาก
11.สวัสดิการที่ครูได้รับในปัจจุบันไม่เพียงพอ ที่จะจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่	4.24	0.98	มาก
12.ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.30	1.08	ปานกลาง
13.สภาพปัจจุบันของโรงเรียนไม่เอื้อต่อ การจัดทำผลงานของครูเพื่อขอ เลื่อนวิทยฐานะ	3.41	1.12	ปานกลาง
14.การประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ พิจารณาที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป	3.99	1.26	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
15.โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น	3.20	1.41	ปานกลาง
16.นักเรียนประสบปัญหาในการเดินทาง มาเรียน	2.76	1.14	ปานกลาง
17.การเดินทางมาเทคจากเขตพื้นที่การ ศึกษามีข้อจำกัด เพราะระยะทางและสภาพ ภูมิประเทศ	3.13	1.33	ปานกลาง
18.วิธีการจัดสรรงบประมาณที่ใช้อยู่ทำให้ โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่ เพียงพอในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	4.15	0.94	มาก
19.รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษ สำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย- กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น	4.55	0.80	มากที่สุด
20.การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน	4.36	0.92	มาก
21.การประเมินภายนอกควรมีเกณฑ์ มาตรฐานต่างจากโรงเรียนทั่วไป	4.23	1.02	มาก
22.การบรรจุแต่งตั้งครู ลำช้าส่งผลต่อการ จัดการเรียนการสอน	4.08	1.09	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
23.โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.33	0.75	มาก
24.ยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชน และลูกหลานเข้าถึงในโรงเรียน	2.80	1.29	ปานกลาง
25.บ่อนการพนันตามแนวชายแดนเป็น ปัญหาต่อการพัฒนานักเรียน	2.87	1.28	ปานกลาง
26.รัฐควรมีนโยบายเฉพาะสำหรับ โรงเรียนตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา	4.30	0.90	มาก
27.สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนท่าน ดีขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.95	0.72	มาก
28.สภาพโดยทั่วไปของนักเรียนดีขึ้นเมื่อ เทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.81	0.71	มาก
29.สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในบริเวณ พื้นที่โรงเรียนของท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.26	0.85	ปานกลาง
30.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดีกว่าเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.40	0.82	ปานกลาง
รวม	3.63	0.50	มาก

จากตาราง 14 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชามีระดับความเห็นด้วยเฉลี่ยอยู่ระหว่างปานกลาง-มากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง สำหรับรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ 1) รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น ($\bar{X}=4.55$) 2) การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน ($\bar{X}=4.36$) และ 3) โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.33$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา (n = 102)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
1.ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน	3.98	0.86	มาก
2.ผู้ปกครองมีการอพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น	3.56	0.98	มาก
3.นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควรเพราะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับผู้อื่นที่มีใช้บิดามารดา	3.82	1.05	มาก
4.นักเรียนอพยพย้ายถิ่นตามผู้ปกครองขาดเรียนบ่อย การเรียนไม่ต่อเนื่อง	3.24	1.02	ปานกลาง

ตาราง 15 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
5.นักเรียนมาจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์	2.68	1.10	ปานกลาง
6.ภาษาถิ่นของนักเรียนแต่ละชาติพันธุ์ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้	2.93	1.24	ปานกลาง
7.ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย	2.87	1.43	ปานกลาง
8.ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออกนอกพื้นที่ ที่บ่อย	2.30	1.17	น้อย
9.ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่	3.16	1.36	ปานกลาง
10.ครูมีภาระงานสอน และภาระงาน แฝงมาก	4.12	0.96	มาก
11.สวัสดิการที่ครูได้รับในปัจจุบันไม่ เพียงพอที่จะจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่	3.80	1.15	มาก
12.ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.04	1.19	ปานกลาง
13.สภาพปัจจุบันของโรงเรียนไม่เอื้อต่อ การจัดทำผลงานของครูเพื่อขอเลื่อน วิทยฐานะ	3.30	1.17	ปานกลาง
14.การประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะควรมี การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการพิจารณา ที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป	3.77	1.23	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
15.โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น	3.33	1.50	ปานกลาง
16.นักเรียนประสบปัญหาในการเดินทาง มาเรียน	2.83	1.05	ปานกลาง
17.การเดินทางมาในเทศจากเขตพื้นที่ การศึกษามีข้อจำกัด เพราะระยะทางและ สภาพภูมิประเทศ	2.67	1.25	ปานกลาง
18.วิธีการจัดสรรงบประมาณที่ใช้อยู่ทำให้ โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่ เพียงพอในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	3.93	1.08	มาก
19.รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการ พิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น	4.34	0.83	มาก
20.การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน	4.18	1.08	มาก
21.การประเมินภายนอกควรมีเกณฑ์ มาตรฐานต่างจากโรงเรียนทั่วไป	4.07	1.05	มาก
22.การบรรจุแต่งตั้งครู ลำช้าส่งผลกระทบต่อ การจัดการเรียนการสอน	3.83	1.16	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับ ประเทศกัมพูชา	\bar{X}	SD	ระดับ การเห็นด้วย
23.โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.00	1.00	มาก
24.ยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนและ ลูกหลานเข้าถึงในโรงเรียน	2.54	1.11	ปานกลาง
25.บ่อนการพนันตามแนวชายแดนเป็น ปัญหาต่อการพัฒนานักเรียน	3.03	1.18	ปานกลาง
26.รัฐควรมีนโยบายเฉพาะสำหรับ โรงเรียนตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา	4.16	0.92	มาก
27.สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนท่าน ดีขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.90	0.85	มาก
28.สภาพโดยทั่วไปของนักเรียนดีขึ้น เมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว	3.59	0.85	มาก
29.สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในบริเวณ พื้นที่โรงเรียนของท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	2.97	0.90	ปานกลาง
30.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดีกว่าเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.25	0.87	ปานกลาง
รวม	3.44	0.59	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีระดับการเห็นด้วยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ระดับน้อย 3 มากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ข้อคือ รัฐควรถัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น ($\bar{X}=4.34$) ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการเห็นด้วยในระดับน้อย มี 2 ข้อ คือ 1) ยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนและลูกหลานเข้าถึงในโรงเรียน ($\bar{X}=2.54$) และ 2) ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย ($\bar{X}=2.30$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t สำหรับการทดสอบเปรียบเทียบระดับการเห็นด้วยของผู้ว่าการสถานศึกษาต่อสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระหว่างพื้นที่ชายแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออกเฉียง เหนือ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1.ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัวนักเรียน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน	4.14	0.77	3.98	0.86	1.57	0.117

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เจียงเหอ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
2. ผู้ปกครองมีการ อพยพย้ายถิ่นบ่อย เพื่อไปประกอบอาชีพ ในพื้นที่อื่น	3.83	0.91	3.56	0.98	2.29*	0.023
3. นักเรียนไม่ได้รับ การดูแลเอาใจใส่เท่าที่ ควรเพราะถูกทอดทิ้ง ให้อยู่กับผู้อื่นที่มีไข้ บิดามารดา	4.00	0.89	3.82	1.05	1.43	0.156
4. นักเรียนอพยพย้าย ถิ่นตามผู้ปกครอง ขาดเรียนบ่อย การ เรียนไม่ต่อเนื่อง	3.24	0.98	3.24	1.02	0.00	0.998
5. นักเรียนมาจาก หลายกลุ่มชาติพันธุ์	2.68	1.14	2.68	1.10	0.05	0.958
6. ภาษาถิ่นของนักเรียน แต่ละชาติพันธุ์มีอิทธิพล ต่อการเรียนรู้	3.46	1.15	2.93	1.24	3.59***	0.000

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เฉิงเหนือ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
7.ครูขอย้ายออกนอก พื้นที่บ่อย	3.09	1.30	2.87	1.43	1.267	0.206
8.ผู้บริหารโรงเรียนขอ ย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย	2.79	1.31	2.30	1.17	3.08**	0.002
9.ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่ คนในพื้นที่	3.36	1.25	3.16	1.36	1.24	0.216
10.ครูมีภาระงานสอน และภาระงานแฝงมาก	4.25	0.81	4.12	0.96	1.25	0.212
11.สวัสดิการที่ครูได้ รับในปัจจุบันไม่เพียงพอ ที่จะจูงใจให้ครูอยู่ ในพื้นที่	4.24	0.98	3.80	1.15	3.17**	0.002
12.ครูมีความวิตกกังวล เกี่ยวกับความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน	3.30	1.08	3.04	1.19	1.85	0.065
13.สภาพปัจจุบันของ โรงเรียนไม่เอื้อต่อการ จัดทำผลงานของครู เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ	3.41	1.12	3.30	1.17	0.77	0.439

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
14.การประเมินเพื่อ เลื่อนวิทยฐานะควรมี การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการพิจารณาที่ แตกต่างจากโรงเรียน ทั่วไป	3.99	1.26	3.77	1.23	1.41	0.158
15.โรงเรียนมีครู ไม่ครบชั้น	3.20	1.41	3.33	1.50	0.736	0.462
16.นักเรียนประสบ ปัญหาในการเดินทาง มาเรียน	2.76	1.14	2.83	1.05	0.54	0.589
17.การเดินทางมา นิเทศจากเขตพื้นที่ การศึกษามีข้อจำกัด เพราะระยะทางและ สภาพภูมิประเทศ	3.13	1.33	2.67	1.25	2.87**	0.004
18.วิธีการจัดสรรงบประมาณที่ ใช้อยู่ทำให้ โรงเรียนขนาดเล็กได้ รับงบประมาณไม่เพียงพอ ในการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ	4.15	0.94	3.93	1.08	1.75	0.081

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เฉิงเหนือ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
19. รัฐควรวางจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น	4.55	0.80	4.34	0.83	2.06*	0.040
20. การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน	4.36	0.92	4.18	1.08	1.47	0.142
21. การประเมินภายนอกควรมีเกณฑ์มาตรฐานต่างจากโรงเรียนทั่วไป	4.23	1.02	4.07	1.05	1.25	0.211
22. การบรรจุแต่งตั้งครู ล่าช้าส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน	4.08	1.09	3.83	1.16	1.77	0.078

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เชียงใหม่ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
23.โรงเรียนยังขาด ความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการ จัดการเรียนการสอน	4.33	0.75	4.00	1.00	3.09**	0.002
24.ยาเสพติดแพร่ ระบาดในชุมชน และลูกกลามเข้าถึงใน โรงเรียน	2.80	1.29	2.54	1.11	1.69	0.092
25.บ่อนการพนันตาม แนวชายแดนเป็น ปัญหาต่อการพัฒนา นักเรียน	2.87	1.28	2.83	1.18	1.00	0.317
26.รัฐควรมีนโยบาย เฉพาะสำหรับโรงเรียน ตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา	4.30	0.90	4.16	0.92	1.30	0.194
27.สภาพโดยทั่วไป ของโรงเรียนทำนดีขึ้น เมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปี ที่แล้ว	3.95	0.72	3.90	0.85	0.48	0.629

ตาราง 16 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของ ไทยที่ติดกับประเทศ กัมพูชา	ชายแดนภาค ตะวันออก เจียงเหอ (n = 174)		ชายแดนภาค ตะวันออก (n = 102)		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
28.สภาพโดยทั่วไป ของนักเรียนดีขึ้นเมื่อ เทียบกับเมื่อ 5 ปี ที่แล้ว	3.81	0.71	3.59	0.85	2.23*	0.027
29.สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชนในบริเวณ พื้นที่โรงเรียนของท่าน ดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปี ที่แล้ว	3.26	0.85	2.97	0.90	2.71**	0.007
30.ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนเป็น ที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ดีกว่าเมื่อ เทียบกับ 5 ปีที่แล้ว	3.40	0.82	3.25	0.87	1.44	0.151
รวม	3.63	0.50	3.44	0.59	2.75**	0.007

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชามีระดับการเห็นด้วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 9 รายข้อและเป็นความแตกต่างที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับการเห็นด้วยสูงกว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกทุกรายข้อ สำหรับรายข้อที่มีระดับการเห็นด้วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 มีจำนวน 6 รายข้อตามลำดับดังนี้ 1) ภาษาถิ่นของนักเรียนแต่ละชาติพันธุ์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ 2) โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย 4) สวัสดิการที่ครูได้รับในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่ 5) การเดินทางมาในเทศจากเขตพื้นที่การศึกษาที่มีข้อจำกัด เพราะระยะทางและสภาพภูมิประเทศ และ 6) สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในบริเวณพื้นที่โรงเรียนของท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว ส่วนรายข้อที่มีระดับการเห็นด้วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 รายข้อ ตามลำดับดังนี้ 1) ผู้ปกครองมีการอพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น 2) สภาพโดยทั่วไปของนักเรียนดีขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว และ 3) รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น

สรุป

จากผลสำรวจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสภาพบริบทของพื้นที่ชายแดนที่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออก โดยเฉพาะในด้านของสภาพภูมิประเทศ สภาพทางเศรษฐกิจ และความหลากหลายของวัฒนธรรม

ของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ทุรกันดาร เป็นที่สูง ภูเขาสลับซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้การเดินทางไปนิเทศโรงเรียนจากเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความยากลำบากมากกว่าชายแดนภาคตะวันออก และด้วยสภาพภูมิประเทศดังกล่าวส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ซึ่งอาจมีน้อยกว่าภาคตะวันออก ประกอบกับประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจนกว่าต่างจากชายแดนภาคตะวันออกที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ และมีปัจจัยเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งให้ผู้ปกครองตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนืออพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่น และด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนขนาดเล็ก ทำให้การช่วยสนับสนุน ส่งเสริมด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนอาจทำได้ไม่เต็มที่ ประกอบกับโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งงบประมาณที่ได้รับตามรายหัวอาจเพียงพอใน การบริหารจัดการหรือแก้ปัญหาเพื่อการปฏิบัติการกิจที่เป็นภาระงานประจำ แต่อาจไม่เพียงพอในการจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดความพร้อมทางด้านสื่อเทคโนโลยีมากกว่าโรงเรียนตามแนวชายแดนภาคตะวันออก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากประชาชนจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาอยู่ในพื้นที่ โดยในชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าพื้นที่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออก ประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหลากหลายกลุ่ม เช่นกลุ่มชาวเขมร ชาวลาว ชาวส่วย (กวยหรือกวย) และชาวเยอ ซึ่งแต่ละกลุ่ม

จะมีภาษาถิ่นของกลุ่มตนเองเพื่อสะท้อนและรักษาวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มของตนเรื่อยมานับจากอดีตถึงปัจจุบัน ถึงแม้ประชาชนบางกลุ่มจะสามารถใช้ภาษาไทยได้ในการติดต่อราชการ หรือการสื่อสารกับบุคคลภายนอก แต่ภาษาถิ่นเฉพาะกลุ่มที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาพูด และมีการใช้วรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาไทยอาจมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้

บทที่ ๘

สภาพและปัญหาจากแหล่งข้อมูลอื่น

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

คณะผู้วิจัยได้จัดสนทนาเพื่อหาข้อมูลเชิงลึกประกอบการวิจัยโดยได้จัดจัดกลุ่มสนทนาจำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 จัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3 จังหวัดศรีสะเกษ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ครูและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดศรีสะเกษ บุริรัมย์ และสุรินทร์ จำนวน 12 คน ครั้งที่ 2 จัดที่โรงแรมลายทอง จ.อุบลราชธานี ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ครูและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษ จำนวน 11 คน ครั้งที่ 3 จัดที่ชาญชลรีส์อร์ท จังหวัดตราด ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาอื่น จำนวน 14 คน ครั้งที่ 4 จัดที่ชาญชลรีส์อร์ท จังหวัดตราดผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมในการ

จัดสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ครูและผูปฏิบัติงานในหน่วยงานที่จัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นผู้แทนจากภาครัฐและภาคเอกชนจาก ทุกประเภทการศึกษา จำนวน 11 คน ข้อมูลโดยสรุปจากการจัดสนทนากลุ่มแต่ละครั้งมีดังนี้

1. การจัดสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เมื่อวันอังคารที่ 19 พฤษภาคม 2552 เวลา 9.00 - 17.00 น. ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ เขต 3

ที่ประชุมได้อภิปรายกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่อยู่ชายแดนประเทศกัมพูชา ในประเด็น สภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะ ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน

1. ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น เช่น ภาษาส่วย ภาษาเขมร ภาษาลาวและส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ทางฝั่งกัมพูชา
2. ในพื้นที่ประกอบด้วยประชากรหลายชาติพันธุ์ เช่น เขมร ลาว ส่วย เยอ
3. สภาพครอบครัวส่วนใหญ่ ผู้ปกครองของเด็กมีฐานะยากจน มีอาชีพทำนา และรับจ้าง เมื่อหมดฤดูทำนามักอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ เช่น ไปรับจ้างตัดอ้อย ทำงานก่อสร้าง ฯลฯ เมื่อถึงฤดูทำนาจึงจะกลับภูมิลำเนา โดยบางส่วนได้เอาลูกที่พอจะใช้แรงงานได้ไปด้วย บางส่วนทิ้งลูกไว้ให้ปู่ย่า ตายายเลี้ยงที่บ้าน
4. สภาพชายแดนโดยเฉพาะบริเวณจุดผ่านแดน มีบ่อนการพนัน เช่น บริเวณช่องจอม จ.สุรินทร์ เปิดให้เข้าโดยไม่จำกัดอายุ

5. หลังจากกรณีพิพาทเรื่องการปักปันเขตแดน ทำให้ความหวาดระแวงเรื่องความปลอดภัยระหว่างคนไทย และกัมพูชามีมากขึ้น ความเป็นพี่เป็นน้อง และความไว้นื้อเชื่อใจกันลดลง

6. สังคมเมืองเข้าสู่ชายขอบมากขึ้น ความแตกแยกของครอบครัวมีมากขึ้น และเด็กอยู่กับคนเฒ่าคนแก่มีมากขึ้น

ปัญหา

1. การที่เด็กนักเรียนถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าตายายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เด็กไม่มีการเรียนรู้ที่บ้าน เด็กขาดความอบอุ่น

2. อัตราเด็กนักเรียนออกกลางคันสูง เนื่องจากต้องอพยพตามผู้ปกครองไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้เด็กขาดความต่อเนื่องในการเรียน

3. การที่ผู้ปกครองอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน เด็กไม่มีโอกาสได้เห็นแบบอย่างที่ดี และส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เช่น ครอบครัวแตกแยก ปัญหาย่ำร้าง

4. เนื่องจากการคมนาคมค่อนข้างสะดวก ผู้ปกครองที่มีฐานะจะส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในตัวเมือง เด็กที่เหลืออยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงมาจากครอบครัวที่ขาดความพร้อม

5. นักเรียนใช้ภาษาช่วยในการพูดซึ่งภาษาช่วยไม่มีภาษาเขียน เมื่อเขียนภาษาไทยจึงมักมีปัญหาเรื่องการผันวรรณยุกต์

6. บ่อนการพนันในพื้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหายาเสพติด เด็กเห็นแบบอย่างที่ไม่ดีด้านการพนัน เด็กบางส่วนติดการพนัน

7. ภาษาถิ่นส่งผลต่อระบบการคิดของนักเรียน

8. เขตพื้นที่การศึกษาทำโครงการเดียวใช้ทั้งเขต ไม่มีการจัดทำโครงการพิเศษเฉพาะสำหรับโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนต่างๆ ที่มีสภาพและปัญหาต่างจากพื้นที่อื่นๆ

9. นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการ นักเรียนไม่สนใจการเรียน บางครอบครัวอยู่กับตามลำพัง พี่กับน้องดูแลกันเอง นักเรียนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

10. โรงเรียนที่ได้รับผลกระทบมักอยู่บนภูเขา มีปัญหาเรื่องการเดินทางมาเรียน

11. เด็กนักเรียนบางส่วนไม่เรียนหนังสือ เข้าไปอยู่ในป่าที่อุดมสมบูรณ์กับพ่อ-แม่

12. โรงเรียนตามแนวชายแดน ไม่มีสวัสดิการการเดินทาง ประกอบกับบางพื้นที่อยู่บนภูเขา นักเรียนจึงมีปัญหาเรื่องการเดินทางมาเรียน

13. การขยายตัวของสังคมเมือง เข้าถึงชายขอบเร็ว เด็กซึมซับค่านิยมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม

14. โรงเรียนตามแนวชายแดนเป็นโรงเรียนทดลองครูใหม่ เพราะครูที่มาบรรจุใหม่มักเป็นครูที่มาจากต่างพื้นที่ เมื่อครบกำหนดการทดลองปฏิบัติราชการก็ขอย้ายกลับภูมิลำเนา ย้ายเข้าโรงเรียนในตัวเมือง หรือไม่ก็วิ่งเต้นเพื่อขอเข้าไปช่วยราชการในโรงเรียนในตัวเมือง คนในพื้นที่ไม่ได้เรียนครู

15. โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนครู ครูขอย้ายบ่อย บางโรงเรียนมีครูได้พิจารณาให้ย้ายรอบเดียวถึง 12 คน

16. ครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

17. ระบบการเลื่อนวิทยฐานะเป็นตัวแปรทำให้คุณภาพเด็กต่ำ เพราะครูมักทิ้งเด็กเพื่อทำผลงาน

18. เครือข่ายความร่วมมือในเชิงนโยบายดี แต่สภาพจริง ๆ เป็นปัญหากับท้องถิ่นที่อยู่ชายขอบเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน การให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงมีน้อย

19. โรงเรียนขาดความพร้อมทั้งครูและอุปกรณ์การเรียน
20. ศรีสะเกษเขต 3 และ 4 ซึ่งติดเขตชายแดนมีปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์

21. ความเสมอภาคด้านงบประมาณยังเป็นปัญหา การใช้งบประมาณตามรายหัวเหมือนกันหมดทุกพื้นที่ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาค ควรเพิ่มสัดส่วนให้มากขึ้นสำหรับโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น โรงเรียนชายแดน โรงเรียนขนาดเล็ก ควรใช้อัตราก้าวหน้า

22. การบริหารงานบุคคลโดยใช้เกณฑ์ ก.ค.ศ. เดียวกันทั้งประเทศในการจัดสรรอัตราส่วนระหว่างครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กเพราะถึงแม้เด็กน้อยแต่ต้องจัดการเรียนการสอนครบหมดทุกชั้นและภาระงานอื่นๆ ก็มีเหมือนๆ กันกับโรงเรียนขนาดใหญ่

23. ความไม่เป็นธรรมจากการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียวกันทั้งประเทศ เช่น การประเมินของ สมศ. เช่น เกณฑ์การประเมินบางข้อที่ระบุว่าโรงเรียนต้องมีครูครบชั้น ทำให้โรงเรียนบางส่วนที่ขาดแคลนครูไม่ผ่านการประเมิน

24. ปัญหาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ไม่สามารถทำได้สมบูรณ์

25. ปัญหายาเสพติดซึ่งไม่สามารถเข้าถึงได้ ส่งผลต่อการศึกษาเป็นอันมากโดยเฉพาะการเฝ้าระวังเด็ก

26. การบริหารจัดการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทำงานโดยขาดการบูรณาการกัน

27. สวัสดิการ ขวัญกำลังใจของครูชายแดน สำหรับโรงเรียนที่อยู่ติดชายขอบบางโรงเรียนได้รับเงินตอบแทนพิเศษ ในขณะที่บางโรงเรียนอยู่ติดกันมีเพียงคลองเล็กๆ กันระหว่างโรงเรียน กลับไม่ได้รับ

การพิจารณาให้เงินตอบแทนพิเศษขึ้นอยู่กับประกาศของทางทหาร จึง
ไม่มีความเท่าเทียมกัน โรงเรียนชายแดนน่าจะได้รับสวัสดิการในส่วน
ดังกล่าวเหมือนๆ กัน

28. ครูทำหน้าที่มากเกินไปเนื่องจากต้องทำงานพิเศษต่างๆ
ที่นอกเหนือจากการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. นโยบายการสอนควรให้ความสำคัญกับชาติพันธุ์ของเด็ก
2. โรงเรียนชายขอบครูส่วนใหญ่เป็นครูหนุ่ม - สาว มีความ
กระตือรือร้นค่อนข้างสูงดูจากผลการแข่งขันในกิจกรรมต่างๆ หากฝ่าย
นโยบายสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นน่าจะส่งเสริมหรือพัฒนาให้เป็น
จุดแข็งได้
3. ควรส่งเสริม สนับสนุนวัฒนธรรม ประเพณีซึ่งแตกต่างจาก
ท้องถิ่นอื่นๆ
4. ควรส่งเสริมอาชีพ เพราะหากเศรษฐกิจดีน่าจะทำให้คุณภาพ
การศึกษาดีขึ้น
5. รัฐน่าจะมึนโยบายเฉพาะที่เกี่ยวกับโรงเรียนชายแดน ให้
ครอบคลุมทั้งสวัสดิการของครูและนักเรียน
6. ควรเพิ่มเงินตอบแทนพิเศษให้ครูในพื้นที่
7. เนื่องจากครูขาดเยอะ เพราะย้ายออกนอกพื้นที่ ครูที่เหลือ
อยู่ต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ควรมีหลัก
เกณฑ์การพิจารณาเฉพาะสำหรับการเลื่อนวิทยฐานะของครูชายแดน

**2. การจัดสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เมื่อวันพุธ ที่ 20 พฤษภาคม
2552 เวลา 8.30-17.00 น. ณ ห้องประชุมดุสิตา โรงแรมลาย
ทอง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี**

ที่ประชุมได้อภิปรายกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่อยู่ชายแดนประเทศกัมพูชา ในประเด็น สภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะ ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน

1. โรงเรียนขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ตามชายขอบทั้งหมด ตั้งอยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก คนที่จะมาสนับสนุนโรงเรียนมีน้อย ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจำนวนนักเรียนส่งผลต่อการได้มาซึ่งงบประมาณและจำนวนครู ทำให้ประสบปัญหาการบริหารจัดการ เพราะปริมาณงานเท่าๆ กันกับโรงเรียนขนาดใหญ่

2. สภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

3. ค่านิยมของคนตามแนวชายแดน ซึ่งมีหลายชาติพันธุ์ เช่น ส่วย เขมร ลาว เยอ ซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเพณีเฉพาะ ประกอบกับเศรษฐกิจที่ตกต่ำ มีค่านิยมส่งลูกหลานเข้าเมืองทำงาน เพื่อพุงฐานะของครอบครัว ไม่ให้ลูกเรียนหนังสือ

4. ค่านิยมของคนจากชาติพันธุ์ต่างๆ มีอิทธิพลต่อการศึกษาในศรีสะเกษ เขต 4 มีชนหลายเผ่าพันธุ์ทั้งลาว เขมร ส่วย เยอ โดยเฉพาะชาวส่วย รักสนุก ฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การเห็นแบบอย่างของเด็ก

5. พื้นที่ชายแดนเป็นสังคมหลากหลายวัฒนธรรม อพยพมาอยู่ด้วยกัน

6. โรงเรียนตามแนวชายแดนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จะเจริญในตัวเมือง

7. เด็กนักเรียนในพื้นที่มีหลายสัญชาติ

8. ช่องว่างทางสังคมยังมีมาก ผู้ปกครองยังต้องการใช้แรงงานเด็ก

ปัญหา

1. บางพื้นที่นักเรียนเข้าเรียนไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ตามการศึกษาภาคบังคับ
2. ปัญหาด้านคุณภาพของครู ครูที่บรรจุเข้ามาใหม่ อยู่ไม่นาน พ้นทดลองราชการ มักวิ่งเต้นย้ายเข้าในเมือง นอกจากนี้ครูที่อยู่ยังไม่ค่อยพัฒนาตนเอง
3. เมื่อก่อนครูมีสิ่งจูงใจในการทำงานในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากมีเบี้ยกนดรา เบี้ยเลี้ยงภัย ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมี มีเฉพาะเงินตอบแทนพิเศษซึ่งมีเฉพาะบางพื้นที่ บางโรงเรียนเท่านั้น ไม่ทั่วถึงโรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ตามแนวชายแดน
4. การกระจายตัวของครูในโรงเรียนต่างๆ ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดครู ในขณะที่บางโรงเรียนมีจำนวนครูเกินกว่าที่กำหนดทั้งจากการย้ายเข้าและการเข้ามาช่วยราชการ
5. ครูยิ่งอยู่นาน คุณภาพยิ่งลด ครูพัฒนาแล้วไม่นำเอาความรู้ไปใช้
6. ครูต้องต่อสู้กับความไม่เพียงพอ ในเรื่องของการกระจายรางวัลความดีความชอบ
7. นักเรียนออกกลางคันเป็นจำนวนมากเนื่องจากต้องอพยพตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่นด้วยความยากจน เด็กส่วนหนึ่งจึงต้องไปช่วยพ่อแม่ทำงานในไร่อ้อย
8. ปัญหาวัยรุ่น สิ่งแวดล้อม สื่อ มีอิทธิพลต่อเด็กวัยเรียนมาก เด็กทำตัวให้ทันสมัยทุกอย่าง ที่พ่อแม่ลำบาก หาเข้ากินค่า
9. สาเหตุของคุณภาพการศึกษาต่ำเกิดจากหลายปัจจัย
 - ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการ

- การประยุกต์ใช้ความรู้ของครูยังมีอยู่จำกัด
- ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา มี

การทำเป็นมหรหรรรมเฉพาะช่วงก่อนการประเมิน

10. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต การดำรงชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ ส่งผลต่อเด็ก โดยเฉพาะการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เด็กส่วนใหญ่ขาดระเบียบวินัย เอาแต่ใจตนเอง

11. ความเชื่อที่ว่าส่งลูกไปเรียนทำไมเพราะเมื่อจบออกมาแล้วไม่มีงานทำเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองบางส่วนไม่ส่งลูกหลานเรียนต่อ

12. ครูซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ขาดองค์ความรู้ ขาดความอดทน ไม่สู้งาน ความทู่แท้ในการทำงานสู่ครูรุ่นเก่าไม่ได้

13. การส่งเสริมการอ่านยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะบางครอบครัวพ่อแม่ไม่ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน

14. องค์กรประกอบต่างๆ ของโรงเรียน เช่น วัสดุอุปกรณ์ มีมาตรฐานแตกต่างกันมากระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในตัวเมืองและโรงเรียนชายแดนซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากงบที่ได้รับการจัดสรรมาในโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อย นำไปใช้ในงานที่เป็นภารกิจประจำวัน ไม่เพียงพอที่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้ เหมือนโรงเรียนอื่นๆ ประกอบผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจน การเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมโรงเรียนจึงมีน้อย

15. ครูหรือผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความสามารถ เก่ง มักถูกดึงเข้ามาอยู่ในตัวเมือง

16. ความห่างไกลของการคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้การกำกับติดตาม นิเทศ จากสำนัก

งานเขตฯ ขาดความถี่ ความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของคุณ

17. การพิจารณาความดีความชอบของคุณตามแนวชายแดนครั้งแรกได้คนละชั้นทั้งๆ ที่ทำงานหนักกว่าครูในเมือง เพราะมีครูน้อยกว่า ประกอบกับต้องสอนหลายวิชา หลายชั้นต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวมากกว่าหลายเท่าตัว

18. ความขยันขันแข็ง ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของเด็กไม่ค่อยมี

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ผลิต ผู้ใช้ ผู้จัดหาครูต้องคุยกันเพื่อให้การประสานนโยบายมีความสอดคล้องกัน

2. ผู้บริหารต้องดูแลงานวิชาการได้ สอนงานได้

3. หน่วยส่งเสริมฯ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเป็นพี่เลี้ยงจริงๆ ต้องเป็นองค์กรที่มีองค์ความรู้ให้กับโรงเรียน

4. การปฏิรูปการศึกษาควรปฏิรูปที่หน่วยคุณภาพ นั่นคือการปฏิรูปโรงเรียนไม่ใช่ปฏิรูปโครงสร้าง

5. การสรรหาผู้บริหารมาอยู่ในพื้นที่ ควรเลือกบุคคลที่มีอุดมการณ์

6. การพัฒนาหลักสูตรใหม่ อาจไม่ทำให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น หากไม่พัฒนาส่วนที่เกี่ยวข้องเช่น ครู ผู้บริหาร

7. อย่่ามองการจัดการศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียว ควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย

8. ควรมีอาสาสมัครการศึกษาเหมือน อสม.ของกระทรวงสาธารณสุข ช่วยดูแลด้านการศึกษาคนละประมาณ 10 ครอบครัว

9. ควรจัดให้มีครูตำบล แสวงหาเด็กเก่ง หัวกะทิของหมู่บ้าน

ตำบลละ 4- 5 คน ให้ทุนไปเรียนและกลับไปพัฒนาท้องถิ่น น่าจะแก้ ปัญหาการย้ายกลับภูมิลำเนาของครูที่มาจากต่างพื้นที่ได้ และการได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นน่าจะเป็น role model ให้กับเด็ก ๆ ในท้องถิ่นได้

10. ควรมีการกระจายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยย่อยไปสู่อำเภอ

11. การให้เงินตอบแทนพิเศษอย่างทั่วถึง อาจทำให้ครูอยู่ในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันได้เฉพาะบางพื้นที่ตามประกาศกระทรวงการคลัง

12. ควรมีการกำหนดให้โรงเรียนชายขอบเป็นวาระแห่งชาติ

13. ควรปรับวิธีจัดสรรงบประมาณ เกณฑ์การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์รายหัว น่าจะทบทุนได้แล้ว เพราะโรงเรียนชายขอบส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนครูนักเรียนมีน้อย ไม่น่าจะใช้เกณฑ์รายหัว ควรใช้เกณฑ์พิเศษ เป็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม

14. ควรเห็นความสำคัญของการศึกษา ควรส่งเสริมให้โรงเรียนชายขอบมีรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะ เช่น ไม่แยกอาชีพ กับการศึกษา แทนที่จะเรียนวิชาการในหลักสูตรเพียงอย่างเดียว ควรจัดให้มีการเรียนวิชาการกับวิชาชีพเพื่อไปสู่การมีงานทำในพื้นที่

15. ส่งเสริมเด็กเก่งให้เรียนครูเพื่อกลับมาพัฒนาพื้นที่

16. ควรมีเกณฑ์การพิจารณาสวัสดิการเป็นพิเศษสำหรับครูและผู้บริหารในพื้นที่

17. ปรับวิธีพิจารณาความดีความชอบ

18. ปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของครูชายขอบเพื่อครุภาระงานมากไม่ค่อยมีเวลาทำผลงาน

19. การประเมินของสมศ.ควรปรับให้เหมาะกับบริบท

20. ควรสร้างรูปแบบเครือข่ายช่วยเหลือกันในการจัดการเรียนการสอน

3. การจัดสนทนากลุ่มครั้งที่ 3 เมื่อ วันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552 เวลา 09.00-12.00 น ณ ชาลyshลรีสอร์ท อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ประเด็นโดยสรุปจากการประชุมกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน ปัญหา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังนี้

สภาพปัจจุบัน

1. การจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา กีฬา ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การประกอบอาชีพ เป็นรากฐานที่ดีในการยกระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน

2. เด็กกัมพูชา ไม่ได้มาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น การรู้ภาษาไทยเป็นมัลลคทุเทศก์ เพื่อค้าขาย มาเรียนมาเพื่อประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับคนไทย มาเพื่อขอรับสิทธิสำเนาทะเบียนไปขอบัตร เพื่อมาใช้แรงงานในเมืองไทยในอนาคต เพราะเมื่อทางกระทรวงมหาดไทยเปิดทำบัตรเพื่อใช้แรงงาน เด็กจะมาขอใบรับรองจากโรงเรียน

3. สภาพภูมิประเทศ เศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่างกัน โดยทั่วไปสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว ยากจนกว่าจันทบุรี จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ติดชายแดนไทย - กัมพูชา 4 อำเภอโดยอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 3 อำเภอ

โรงเรียนตามแนวชายแดนดังกล่าวซึ่งมีกว่า 20 โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก พื้นที่ตลอดแนวชายแดนในส่วนของอำเภอ อรัญประเทศ บริเวณ คลองหนา ไม่ค่อยมีปัญหาเพราะผู้ปกครองชาวเขมรส่วนใหญ่เป็นคนมีเงิน, เขมรมีเงินมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาของพื้นที่ ต่างจากบางส่วนของอำเภอเช่น อ.อรัญโคกสูง อ.ตาพระยา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยากจน มีปัญหายาเสพติด ปัญหาส่งผลมากในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากมีเด็กมัธยมบางส่วนเป็นคนชนยาเสพติด

4. จังหวัดตราดมีพื้นที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชาประมาณ 100 กว่ากิโลเมตร ชาวบ้านในอำเภอบ่อไร่มีอาชีพทำพลอย ทำสวนปาล์ม ยางพารา ส่วนชาวบ้านในอำเภอคลองใหญ่ทำรีสอร์ต ทำประมง ทำสวนยางบริเวณพื้นที่ที่ติดชายเขา ทำไม้ธูรกิจ โดยลักษณะภูมิประเทศ ทำมาหากินง่าย เศรษฐกิจค่อนข้างดี ทำให้คนไม่ค่อยกระตือรือร้น โดยเฉพาะในอำเภอเกาะช้าง เกาะกูด คนตราดไม่ทำงานที่ไ้แรงงาน แต่ใช้คนต่างชาติทำงานแทนทั้งสิ้น

5. สภาพภูมิประเทศ ในจังหวัดสระแก้วพื้นที่ชายแดนเป็นที่ราบ จังหวัดตราดพื้นที่ชายแดนเป็นที่สูง จังหวัดจันทบุรีบริเวณที่ติดชายแดนเป็นที่ราบ ยกเว้น อ.ขลุ่ย มีภูเขาบ้าง

6. ภาษาที่ใช้ไม่ค่อยเป็นปัญหา ส่วนใหญ่เป็นภาษาอีสาน ภาษาไทยกลาง ภาษาเขมร แต่เด็กก็เข้าใจ

7. มีเด็กมาจากฝั่งเขมรมาเรียนในพื้นที่เยอะ มีพ่อหรือแม่เป็นคนเขมรซึ่งแต่งงานและมีลูกกับคนไทย เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ

8. สภาพโรงเรียนตามแนวชายแดนในเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ดตด. นักเรียนใช้ 2 ภาษา นักเรียนมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

นักเรียนที่มาเรียน 3 กลุ่ม กลุ่มแรกมีพ่อ แม่เป็นชาวกัมพูชาล้วน กลุ่มที่สองเป็นลูกครึ่งเด็กคนไหนเข้าเรียนต้องให้มีคนไทยรับรอง ส่วนกลุ่มที่สามเป็นคนไทย

9. ปัจจุบันมีการทำบันทึกข้อตกลงกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้วเขต 1, มศว, ท้องถิ่น, สพฐ. และสถาบันวิชาการ 5 ภาคี เพื่อทำเป็นต้นแบบ พัฒนาคนในท้องถิ่นให้เป็นครูแก้ปัญหาครูย้าย

ปัญหา

1. การขาดแคลนครูเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น กลายเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู ปีหนึ่งๆ บรรจุครูใหม่ประมาณ 300 - 400 คน เมื่อครูย้ายออกนอกพื้นที่ทางเขตฯไม่สามารถบรรจุครูได้ทันท่วงที ต้องขอใช้บัญชีจากที่อื่นซึ่งกว่าจะได้รับการตอบรับไม่ทันเวลา ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

2. ครูมีภารกิจแฝงมาก มาจากหลายแหล่ง เช่น กระทรวงสาธารณสุขกระทรวงมหาดไทย ประกอบกับภาระงานประจำของครูมีมากถึงแม้ในโรงเรียนเล็กแต่ต้องทำงานเหมือนโรงเรียนใหญ่ ทำให้คุณภาพการทำงานต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ปัจจุบันมีครูขอโอนไปสังกัด อบต.จำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่สระแก้วเขต 1 บางกรณี ครูมาอยู่แค่ 3 เดือน ก็ขอโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การจัดการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง

4. ครูไทยพูดภาษาเขมรไม่เป็น ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด เป็นครูใหม่ ครูรุ่นใหม่ มีจิตวิญญาณของการเป็นครูน้อย ความทุ่มเทมีน้อย

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังคงเป็นปัญหา

6. สภาพครอบครัวของนักเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มี

ฐานะยากจน เด็กส่วนใหญ่อยู่กับคนอื่น 20-30 % ของเด็กอยู่กับคนอื่น ตาย พี่ ป้า น้า อา เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานต่างพื้นที่เช่น กรุงเทพฯ ชลบุรี เด็กขาดความอบอุ่น และมีเด็กบางส่วนถูกล่วงละเมิดทางเพศ จากคนใกล้ชิด

7. พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนช่วยในการจัดการเรียนของ โรงเรียน เพราะเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่

8. เด็กที่อยู่ชายขอบขาดการสนับสนุน เด็กขาดโอกาส

9. สถานศึกษาภาคบังคับและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ ชายแดนมีเพียงพอสำหรับรองรับประชากรวัยเรียน เพียงแต่ต้องปรับปรุง สภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ในบางโรงเรียน และเพิ่มเติมความพร้อมด้าน ต่างๆ เช่น บุคลากร สื่อ ครุภัณฑ์ งบประมาณ เพื่อให้โรงเรียนมีความ พร้อม มีมาตรฐาน และบริหารจัดการศึกษาให้เป็นที่พึงพอใจและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

10. สภาพอาคารเรียนทรุดโทรม ต่างจากโรงเรียนเอกชน หรือ โรงเรียนของเทศบาล

11. วิธีการงบประมาณไม่เหมาะสม งบประมาณที่ได้ คิดเป็น รายหัว เด็กน้อยได้น้อยประกอบกับชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนเป็นชุมชน เล็กๆ การสนับสนุนมีน้อย อดต. ก็ยากจนให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้ น้อย เพราะเก็บภาษีได้น้อย ทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาได้อย่างมี คุณภาพ

12. ผู้บริหารโรงเรียนมักแต่ไปหาปัจจัยพื้นฐานมาสนับสนุน แก้ปัญหาการจัดการใน โรงเรียนไม่มีเวลาได้พัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การได้รับงบ งบประมาณมีจำกัด รัฐบาลควรให้ปัจจัยพื้นฐานสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณ 160,000. แล้วค่อยบวกเงินรายหัวตามจำนวนเด็ก

13. นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ช่วยแบ่งเบาภาระได้แต่ไม่พอ
14. ปัจจุบันโรงเรียนรับทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนสัญชาติเขมร เข้าเรียนทั้งหมดโดยได้รับเงินอุดหนุนรายหัว เงินในโครงการเรียนฟรี 15 ปี
15. โรงเรียนตามชายขอบ มีปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ผลการสอบ NT, O-NET ยังไม่ค่อยเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
16. บางโรงเรียนมีเด็กนักเรียน 2 สัญชาติเยอะ เด็กออกกลางคันมีจำนวนมาก เวลาเรียนไม่ต่อเนื่อง ติดตามลำบากเพราะปัญหาต่างกัน และบางส่วนกลับไปประเทศกัมพูชา
17. เด็กชายแดนควรใช้ภาษาเขมรได้คล่องแคล่ว กฎหมายน่าจะกำหนดให้มีหลักสูตรภาษาเขมรสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดน เพราะปัจจุบันเด็กไทยพูดภาษาเขมรไม่ค่อยได้ แต่เด็กเขมรพูดไทยได้ชัดเจน หลักสูตรการเรียน (กัมพูชารู้เรา แต่เราไม่รู้กัมพูชา)
18. เนื่องจากโรงเรียนเอกชนในเมืองมีบริการรถรับส่งถึงที่ ผู้ปกครองที่มีฐานะมักนิยมส่งลูกไปเรียน เด็กที่เหลือนั้นคือเด็กยากจน
19. เด็กสัญชาติเขมรมักเรียนเก่งกว่าคนไทยเนื่องจากวุฒิภาวะสูงกว่า เช่น เด็กอายุ 15 ปี แต่เพิ่งได้แจ้งเกิดตอนอายุ 7 ปี
20. เด็กนักเรียนไทยไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น เด็กนักเรียนที่อยู่ในระบบขาดความรับผิดชอบ ทำงานกลางคืน นอนดึก ตื่นสาย
21. นักเรียนที่เรียนจบแล้วได้ใบประกาศนียบัตร แต่ไปเรียนต่อลำบาก
22. นักเรียนกัมพูชาที่เดินทางมาเรียนแบบเข้าไป เย็นกลับ ส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเรียนสูง ส่วนหนึ่งเลิกเรียนจากฝั่งไทยแล้วกลับไปเรียนฝั่งกัมพูชาอีก เพราะทางกัมพูชาจะเปิดสอนเป็น 2 รอบ คือรอบเช้าและรอบบ่าย นักเรียนบางคนสามารถพูดได้ 5 ภาษา (เขมร ไทย

อังกฤษ จีน ฝรั่งเศส) รวมทั้งมีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี และได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประกวด/แข่งขันในเรื่องต่างๆ แต่นักเรียนไทยส่วนใหญ่พูดและฟังภาษาเขมรไม่ได้ ทำให้เกิดช่องว่างในการสื่อสารและรับรู้

23. บ่อนการพนัน การเคลื่อนย้ายเงินเข้าสู่บ่อน ทำให้ลูกหลานขาดโอกาสเรียนส่งผลให้ครอบครัวนักเรียนติดการพนัน ปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะ 3 อำเภอติดแนวชายแดนในเขตพื้นที่จันทบุรีเขต 2 ระบาดเข้าถึงโรงเรียน นักเรียนบางคนรับยาเสพติดมาส่งให้เพื่อนๆ ในชั้นครูทราบแต่พูดไม่ได้ มีภัยแก่ตัว

24. ยังไม่มีนโยบายเกี่ยวกับ โรงเรียนชายขอบ

25. นโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย ผู้ปฏิบัติตามไม่ทันและทำให้การทำงานบางอย่างขาดความต่อเนื่อง

26. ระบบที่เกี่ยวกับการสอบคัดเลือกเข้าบรรจุยังเป็นปัญหา

27. มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนเอกชน

28. สิทธิบางอย่างที่เคยได้รับ เช่น เหยี่ยุติปฏิบัติราชการชายแดน เบี้ยกันดาร (10% ของเงินเดือน) เบี้ยเลี้ยงเลี้ยงภัย ค่าตอบแทนสำหรับพื้นที่พิเศษมีเงื่อนไขเยอะ ปัจจุบันไม่ได้รับ

29. โรงเรียนในพื้นที่ชายแดนบางแห่งเสนอขอเปิดสอนภาษาเขมรในโรงเรียน แต่ยังไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณ และครูก็พหุวิชาได้ตามที่เสนอ

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดสรรงบประมาณไม่ควรยึดเป็นรายหัว ในการดูแลโรงเรียนตามแนวชายแดน ควรมีงบฯ เฉพาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ควรมีงบเฉพาะ

2. การแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอาจทำได้โดยให้ยุบเลิกได้แล้วใช้ระบบอื่น ถ้าไม่สามารถยุบได้ อาจใช้เทคโนโลยี สื่อทางไกลมาช่วย ซึ่งปัจจุบันระบบการสื่อสารมักมีปัญหา และขาดสื่อ เทคโนโลยี
3. เนื่องจากครูส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ย้ายบ่อย จึงควรสนับสนุนให้คนในพื้นที่เรียนครูเพื่อจบออกมาทำงานในพื้นที่
4. เด็กที่มาเรียนที่เป็นเด็กต่างชาตินั้นๆ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เมื่อให้ไปแล้ว รัฐควรมีวิธีการบริหารจัดการ ติดตาม ตรวจสอบ
5. การคัดเลือกครู บรรจุลงโรงเรียนเหล่านี้ควรเลือกคนในจังหวัด/คนในท้องถิ่น และควรมีโครงการเฉพาะสำหรับผลิตครู อยากรให้มีการฟื้นฟูโครงการครูตำบล
6. ควรปรับระบบการคัดเลือกครูเพื่อบรรจุ โดยการสอบแข่งขันนั้นเมื่อขึ้นบัญชีคนที่สอบได้แล้วควรเลือกคนในพื้นที่ก่อน แทนที่จะบรรจุครูตามลำดับคะแนนที่สอบได้
7. โรงเรียนตามชายแดนน่าจะได้รับการส่งเสริม เพื่อเข้าสู่ระบบการประกันสุขภาพ
8. ควรสนับสนุน ส่งเสริมการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู เช่น สื่อจากวังไกลกังวล
9. ควรเอาใจใส่สิทธิประโยชน์แก่บุคลากร ดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการเกี่ยวกับสิทธิพิเศษของครูให้เท่าเทียมกับข้าราชการสังกัดอื่น ทั้งด้านงบประมาณ ขวัญกำลังใจควรได้รับเป็นพิเศษ เช่น พยาบาล ออกหน่วยเพียง 2 ครั้ง ถือเป็นการช่วยเหลือด้านความมั่นคง ในขณะที่ครูทำหน้าที่ในพื้นที่ตลอดแต่ไม่มีสวัสดิการ หรือสิทธิพิเศษ หรือการยกย่องเชิดชูเกียรติ
10. กฎกติกาว่าด้วยการเลื่อนวิทยฐานะควรมีการปรับ ไม่เช่นนั้นแล้วครูไม่มีโอกาสได้ เพราะไม่มีเวลาจะทำ
11. ควรปรับกฎระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งครู การบรรจุครู

12. ควรพัฒนาสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง น่าจะทำให้สภาพปัจจุบันดีขึ้น ทั้งในเรื่องของการเฝ้าระวัง การควบคุม
13. ควรปรับพื้นที่ชายแดนให้เป็น Education hub ศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาต่างประเทศ
14. ควรมีการนับวัน เวลา ราชการเท่าทวีคูณให้เท่าเทียมกับพื้นที่ชายแดนภาคใต้
15. ปัญหาการขาดแคลนครูควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน
16. นักการที่เกษียณ แล้วขอร้องว่าอย่าตัดตำแหน่งเพราะไม่มีเงินจ้าง
17. ควรมีการสนับสนุนทุนการศึกษาต่อสำหรับครูผู้สอน, ผู้บริหาร
18. การเข้า-ออกชายแดนของนักเรียนควรได้รับการผ่อนปรน ให้ได้รับความสะดวก ราบรื่น

4. การจัดสนทนากลุ่มครั้งที่ 4 เมื่อวันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552 เวลา 13.00-15.30 น ณ ชาญชลรี รีสอร์ท อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มครั้งที่ 4 เป็นการยืนยันสิ่ง ที่พบในการจัดสนทนากลุ่มในภาคเข้า ถึงแม้ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นคนละกลุ่มกัน

บทที่ ๗

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทสรุป

สภาพทั่วไปของพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย-กัมพูชาทั้งด้านภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสังคมหลากหลายวัฒนธรรม ประกอบด้วยประชากรหลายชาติพันธุ์ แตกต่างกันตามพื้นที่ เช่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งชาวเขมร ลาว ส่วย เยอ ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น เช่น ภาษาส่วย ภาษาเขมร ภาษาลาวและส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ทางฝั่งกัมพูชา ค่านิยมของคนจากชาติพันธุ์ต่างๆ มีอิทธิพลต่อการศึกษา เช่น ชาวส่วย รักสนุก ฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การเห็นแบบอย่างของเด็ก สภาพครอบครัวส่วนใหญ่ ผู้ปกครองของเด็กมีฐานะยากจน มีอาชีพทำนาและรับจ้าง เมื่อหมดฤดูทำนามักอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ เช่น ไปรับจ้างตัดอ้อย ทำงานก่อสร้าง ฯลฯ เมื่อถึงฤดูทำนาจึงจะกลับภูมิลำเนา โดยบางส่วนได้นำลูกที่พอจะใช้แรงงานได้ไปด้วย บางส่วนทิ้งลูกไว้ให้ปู่ย่า ตายายเลี้ยงที่บ้าน ประกอบกับสภาพสังคมแวดล้อมด้วยปัญหายาเสพติด และบ่อนการพนันที่กระจายอยู่ตามบริเวณจุดผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเด็ก และประชาชนในพื้นที่

โรงเรียนตามแนวตะเข็บชายแดนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กระจายตัวอยู่ตามชายขอบทั้งหมด และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก เศรษฐกิจไม่ดี การสนับสนุนโรงเรียนจากชุมชนจึงมีน้อย เด็กจากฝั่งประเทศกัมพูชาข้ามมาเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ และบางส่วนเป็นเด็กไม่มีสัญชาติ และเด็กต่างดาว อย่างไรก็ตามเด็กกัมพูชา ไม่ได้มาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น การรู้ภาษาไทยเพื่อประกอบอาชีพ เป็นมัคคุเทศก์ มาเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับคนไทย มาเพื่อขอรับสิทธิเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทยในอนาคต

ปัญหาสำคัญในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา คือ 1) ปัญหาขาดแคลนครู โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น ครูซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ขาดองค์ความรู้ ขาดความอดทน ไม่สู้งาน ความทุ่มเทในการทำงานสู้ครูรุ่นเก่าไม่ได้ ครูทำหน้าที่มากเกินไปเนื่องจากต้องทำงานพิเศษต่างๆ ที่นอกเหนือจากการสอน 2) สวัสดิการ สิทธิหรือผลประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจ และเป็นสิ่งจูงใจของครูชายแดนบางอย่างที่เคยได้รับ เช่น เหยียดปฏิบัติ การชายแดน เบี้ยกันดาร เบี้ยเลี้ยงเสี่ยงภัย ปัจจุบันไม่ได้รับ ส่วนค่าตอบแทนสำหรับพื้นที่พิเศษได้รับเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นซึ่งมีพื้นที่ๆ ได้รับน้อยมากไม่ทั่วถึงโรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ตามแนวชายแดน 3) สภาพครอบครัวของนักเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เด็กส่วนใหญ่อยู่กับคนอื่น เด็กอยู่กับคนอื่น ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา เนื่องจากพ่อแม่ ไปทำงานต่างพื้นที่เด็กบางส่วนถูกทำทารุณจากคนในบ้าน เด็กเห็นแบบอย่างที่ไม่ดี ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ทำให้เด็กส่วนใหญ่ขาดระเบียบวินัย เอาแต่ใจตนเอง การที่เด็กนักเรียนถูกทอดทิ้งให้อยู่กับ

ป่วยตายายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เด็กไม่มีการเรียนรู้ที่บ้าน เด็กขาดความอบอุ่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเพราะเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อ แม่ 4) บ่อนการพนันในพื้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเสพติด เด็กเห็นแบบอย่างที่ไม่ดีด้านการพนัน เด็กบางส่วนติดการพนัน ปัญหาเสพติดซึ่งไม่สามารถเข้าถึงได้ ส่งผลต่อการศึกษาเป็นอันมากโดยเฉพาะการเฝ้าระวังเด็ก 5) การขยายตัวของสังคมเมือง เข้าถึงชายขอบเร็ว เด็กนักเรียนซึมซับค่านิยมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบบางครั้งอครวอยู่กันตามลำพัง พี่กับน้องดูแลกันเอง นักเรียนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 6) โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โรงเรียนตามแนวชายแดนซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีน้อย นำไปใช้ในงานที่เป็นภารกิจประจำวัน ไม่เพียงพอที่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้ เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ 7) นักเรียนออกกลางคันเป็นจำนวนมากเนื่องจากต้องอพยพตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่นด้วยความยากจน นักเรียนเขมรบางส่วนมาเรียนแล้วกลับประเทศ ยากลำบากในการติดตาม 8) ความห่างไกลของการคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง ทำให้การกำกับติดตาม นิเทศ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาดความถี่ ความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของครู 9) ความไม่เป็นธรรมจากการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียวกันทั้งประเทศ เช่น การประเมินของ สมศ. เช่น เกณฑ์การประเมินบางข้อที่ระบุว่าโรงเรียนต้องมีครูครบชั้น ทำให้โรงเรียนบางส่วนที่ขาดแคลนครูไม่ผ่านการประเมิน 10) วิธีการงบประมาณไม่เหมาะสม การใช้งบประมาณตามรายหัวเหมือนกันหมดทุกพื้นที่ส่งผลให้เกิด

ความไม่เสมอภาค ควรเพิ่มสัดส่วนให้มากขึ้นสำหรับโรงเรียนที่มีลักษณะ เฉพาะ เช่น โรงเรียนชายแดน โรงเรียนขนาดเล็ก 11) การบริหาร งานบุคคลโดยใช้เกณฑ์ กคศ. เดียวกันทั้งประเทศในการจัดสรร อัตราส่วนระหว่างครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะถึงแม้เด็กน้อยแต่ต้องจัดการเรียนการสอนครบหมดทุกชั้นและ ภาระงานอื่นๆ มีเหมือนกันกับโรงเรียนขนาดใหญ่

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชาย ขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูในพื้นที่
2. ความเสียสละของครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน
3. คุณภาพของผู้บริหาร และครู
4. ความพร้อมของโรงเรียนทั้งด้านบุคลากร สื่อเทคโนโลยี และ สภาพอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดการจัดการเรียนการสอน
5. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ชุมชนในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา ในพื้นที่
- 6.ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ได้รับจากการดำเนิน นโยบายของภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่ความมุ่งมั่นผูกพันในการทำงานใน พื้นที่
7. เจตจำนงของภาครัฐที่จะส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา โดยการกำหนด นโยบายเฉพาะและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่อาจไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้

1. สภาพการขาดแคลนครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย

2. การขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สภาพทางเศรษฐกิจที่ยากจนของครอบครัว สภาพครอบครัวที่แตกแยกเนื่องจากผู้ปกครองต้องอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนด้านการเรียนจากที่บ้านอย่างเต็มที่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัวทำได้ยากลำบาก อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กบางส่วนถูกละเมิดทางเพศ

4. สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สร้างโอกาส หรือชักจูงให้เด็กใช้ชีวิตชีวิตที่ไม่ถูกต้องตามครรลองของวัฒนธรรม สังคมไทย โดยเฉพาะบ่อนการพนันตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติดในชุมชนบางพื้นที่ตามแนวชายแดน

5. ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ของผู้เรียน ซึ่งหมายรวมถึงภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมบางประการมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6. ความเหลื่อมล้ำในเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่ชายแดน การขาดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน เฉพาะสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ทั้งด้านวิธีการงบประมาณ และระบบการประเมินทำให้ครูและบุคลากรในพื้นที่รู้สึกว่าคุณภาพของตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเอกสาร การจัดกลุ่มสนทนา การศึกษาพหุกรณี การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ดังนี้

1. รัฐบาลควรปรับวิธีการงบประมาณโดยการกำหนดอัตราการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับพื้นที่ชายแดนส่วนต่างๆ ของประเทศ เช่น ชายแดนไทย-พม่า ชายแดนไทย-มาเลเซีย ชายแดนไทย-กัมพูชา อัตราที่กำหนดอาจต่างกันตามสภาพและความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนตามแนวชายแดนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนค่อนข้างมากสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากร สื่อเทคโนโลยี และอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก สภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาทำได้ไม่เต็มที่

2. ควรปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาจาก สมศ.ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาจริงตามบริบทพื้นที่ชายแดน เนื่องจากการประเมินโรงเรียนทุกขนาด ในทุกสภาพพื้นที่ โดยใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ฉะนั้นการประเมินโรงเรียนในพื้นที่พิเศษที่มีสภาพและปัญหาเฉพาะเช่นพื้นที่ตามแนวชายแดน สมศ. ควรประเมินตามมาตรฐานโดยปรับค่าน้ำหนักของเกณฑ์การประเมินให้ต่างจากบริบทอื่น ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาจริงตามบริบทของพื้นที่ น่าจะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. ควรปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของครูในพื้นที่ชายแดนโดยอาจดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ชายแดนภาคใต้ หรือกำหนดเป็นแนวทางเฉพาะสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้งนี้เพราะสภาพบริบทของพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่ต่างจากพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศทั้งในด้านของการคมนาคม ความห่างไกลจากแหล่งหรือสถาบันการศึกษา ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภาระงานของครูที่เพิ่มเป็นเท่าทวีคูณเพราะการขาดแคลนครูที่สามารถทำการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสภาพดังกล่าวทำให้ครูในพื้นที่มีโอกาสการพัฒนาตนเองน้อยกว่า เสี่ยงภัยมากกว่าครูที่อยู่ในตัวเมือง ในขณะที่ครูต้องทำงานหนักกว่า เวลาในการพัฒนาตนเองหรือจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะจึงมีจำกัด

4. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาปัจจัยสนับสนุนให้กับโรงเรียนตามแนวชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) การสนับสนุนความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนเพื่อให้โรงเรียนตามแนวชายแดนสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทัดเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากผลการศึกษาชี้ว่ามีโรงเรียนที่ขาดความพร้อมในด้านดังกล่าวในระดับสูงกว่าพื้นที่ชายแดนในภาคตะวันออก 2) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากหลายโรงเรียนมีสภาพอาคารเรียนชำรุด ทุุดโทรม

5. รัฐบาลควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหาครุย้ายออกนอกพื้นที่ โดยเฉพาะตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวอาจทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ 1) การปรับระบบการบริหารจัดการ โดยก.ค.ศ.อาจปรับหลักเกณฑ์การสรรหาและบรรจุครูให้เร็วขึ้นลดปัญหาการขาดครูชั่วคราว และการบรรจุแต่งตั้ง

ควรเลือกคนในท้องถิ่นก่อน 2) การปรับวิธีการการพิจารณาความดี ความชอบ และเอาใจใส่สิทธิประโยชน์เกื้อกูลสวัสดิการ สิทธิพิเศษของ ครูในพื้นที่ชายแดน ให้ทัดเทียมกับข้าราชการในสังกัดอื่น ที่ปฏิบัติงาน ในพื้นที่ และให้มีความใกล้เคียงกับแนวปฏิบัติที่ใช้กับพื้นที่ชายแดนอื่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและ เป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานซึ่งจะสามารถ ดึงให้ครูอยู่ในพื้นที่ได้ และ 3) ควรดำเนินการแก้ปัญหาระยะยาวใน เชิงนโยบาย โดยอาจกำหนดเป็นโครงการพิเศษเพื่อลดปัญหาการเคลื่อน ครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ชายแดนอย่าง จริงจัง เช่น โครงการครูตำบล เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้คนเก่ง ในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนครูและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด

6. คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ฉะนั้นการจะพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ ชายแดนไทย-กัมพูชาให้มีคุณภาพ ต้องพัฒนาปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาด้วย ภาคส่วนต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน จึงต้องร่วมมือกัน โดยหน่วยงานของรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักในการ ดำเนินการ ประสาน ส่งเสริมหน่วยงานจากภาคส่วนอื่นๆ ให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่อย่างจริงจัง

7. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับพัฒนาพื้นที่ ชายแดนให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วน ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจจัดทำเป็นแผนพัฒนาโรงเรียนชายแดน โดย กำหนดให้มียุทธศาสตร์ส่งเสริมความมั่นคงและแก้ปัญหาตามชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในพื้นที่

8. รัฐบาลอาจพิจารณาใช้พื้นที่บางส่วนของที่ตั้งตามแนวตะเข็บ ชายแดนซึ่งมีนักเรียนสัญชาติกัมพูชาเข้ามาเรียนในอัตราสูงจัดตั้งเป็น

โรงเรียนมิตรภาพไทย-กัมพูชา โดยเน้นการเรียนการสอนสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาเขมร และเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษา กลางของอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเป็น การพัฒนาประชากรระดับ รากหญ้าเข้าสู่การเป็นพลโลก

9. การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อ อาชีพเพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ อาจดำเนินการ โดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำตำบลเปิดสอนระดับอาชีวศึกษา ใน ระดับปวช. สาขาต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่ง ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสเรียนต่อระดับสูงใน สถาบันการศึกษาต่างพื้นที่มีน้อย และอาจเป็นแรงจูงใจหนึ่งให้นักเรียน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อศึกษาต่อ

10. ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อการ อ่านออกเขียนได้ของเด็กที่ใช้ภาษาถิ่น เนื่องจากผลการสำรวจความคิด เห็นชี้ว่าการใช้ภาษาถิ่นมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กตตันักพนันออกไปเข้าบ่อนปอยเปตเปิดอาชีพใหม่ให้คนกัมพูชา
ที่คลองลึก. (2548, 22 ธันวาคม). **ไทยโพสต์**. หน้า 18.
- กองกำลังบูรพาชี้แจงปัญหาที่ดินชายแดน. (2548, 24 พฤษภาคม).
บ้านเมือง. หน้า 14
- กู่เกียรติ ศรีนาคา (2547). **ปัญหาตามแนวชายแดนที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ในพื้นที่กองกำลังบูรพาและจังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย (นโยบาย สาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี
- โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา. (2546). สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2551
จาก <http://www.mapculture.org>.
- จรัล พุ่มเพชร. (2549) **สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จับตามุสลิมเขมรตบเท้าลงใต้. (2548, 1 กรกฎาคม). **ไทยรัฐ**. หน้า 12.
- จับตามุสลิมเขมรตบเท้าลงใต้. (2548, 20 พฤษภาคม). **โพสต์ทูเดย์**. หน้า A7.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2535). **ความเป็นมาของคำสยาม ไทย, ลาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ ฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศยาม

- ฉัตรिया วิสุทธีวัฒน์. (2546). **นโยบายของไทยต่อปัญหาแกมพูชา : ศึกษาทัศนะของผู้นำไทยต่อภัยคุกคามของเวียดนาม พ.ศ. 2522-2532**. วิทยานิพนธ์ (ร.ม.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรินทร์ หงส์ทอง (2552, 20 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์.
- ชาญ สกุลพอง. (2542). **กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนตามแนวชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชูศักดิ์ วิทยากัด. (2541). **สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชายขอบ**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.
- ณัฐพงศ์ แก้วตาปี. (2543). **ปัญหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว, ไทยลาว-ไทยเขมร, ไทยลาว-ไทยส่วย, ไทยลาว-ไทยเยอ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดลยา เทียนทอง. (2551, ตุลาคม). พื้นที่พัฒนาร่วม: ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน Joint Development Areas: Thailand and Her Neighboring Countries. **จุลสารความมั่นคงศึกษาฉบับที่ 49**. กรุงเทพฯ: สแควร์ ปริ้นท์ 93.
- ดำรง แสงกวีเลิศ. (2544, ก.ค.-ธ.ค.). การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในสหสวรรษ 2000 : กรณีแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับแกมพูชา. **วารสารอินโดจีนศึกษา**. ปีที่ 2 (3): 1-28

ทหารจับเข้าถกเขมรรุกไทยชาวตงงูเฮได้สิทธิ์ที่ดินทำกิน. (2548, 18 พฤษภาคม). **มติชน**. หน้า 9

นภาพร มนต์ทอง. (2546). **โครงการศึกษาการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับเด็กยากจนและด้อยโอกาส ในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา จ.สุรินทร์** : รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นายบ้านด่านอนรัฐปราบปรามขบวนการเขมรสวมชื่อคนไทยตาย. (2548, 25 ธันวาคม). **มติชน**. หน้า 10.

แบ่งปันเขตแดนไทย-กัมพูชาใกล้ยุติ. (2548, 3 ธันวาคม). **ข่าวสด**. หน้า 30.

ประชุม เจริญมาก (2552, 20 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์.

ประดิษฐ์ วันดี (2552, 20 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์.

ประสิทธิ์ นรากร. (2543) บทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ตำบลอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิยนฎ เสี่ยงมศักดิ์. (2539). **แนวทางการจัดบริการสังคมแก่ราษฎรตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลตาเมียง กิ่งอำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ (สส.ม.). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เปรมใจ วังศิริไพศาลและสมาน เหล่าดำรงชัย. (2550). **มิติวัฒนธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์ : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แผนรัฐบาลต้องการดึงนักท่องเที่ยวสู่อีสาน โดยเตรียมสร้างสนามกอล์ฟ 3 ชาติ. (2545,20 ธันวาคม). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก www.manager.co.th

พิชิตพล แจ่มจำรัส. (2545). **มิติความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ที่ส่งผลกระทบต่อไทยในห้วง พ.ศ.2536-2545.** กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.

พิทักษ์ เรืองนุ่น (2552, 20 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์.

วิวรรณ หิรัญสุข. (2544). **ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา : ศึกษาภายหลังการเลือกตั้งปีค.ศ. 1993.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ระบบบริการข้อมูลประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้านรายจังหวัดรายอำเภอและรายตำบล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551.** สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2552 จาก <http://www.dopa.go.th>

รัฐเฝ้าจับตาโจ๊ะชะแมร์ร่วมป่วนใต้. (2548,18 ธันวาคม). **คมชัดลึก.** หน้า 5.

ลลทริมา วาปีทะ. (2549) **การศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเด็กโอกาสในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

(สังคมวิทยา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์.

วัชรินทร์ ยงศิริ. (2547). **การค้าชายแดนไทยกัมพูชา : ปัญหาที่ประสบ
ในปัจจุบันและแนวทางแก้ไขในอนาคต.** กรุงเทพฯ : สำนัก
งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ศักดิ์สิทธิ์ สุกสร. (2548) **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบ
สารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนัก
งานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2535).
**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด พ.ศ.
2535-2539.** กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชัน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540).
**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ.
2540-2544.** กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544).
**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ.
2545-2549.** กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552).
**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สี่ พ.ศ.
2520-2524.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก
<http://www.nesdb.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า พ.ศ.

2525-2529. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก <http://www.nesdb.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2530).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หก พ.ศ.

2530-2534. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชัน.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์. (2542) **ข้อมูลการตลาดจังหวัดบุรีรัมย์.** สำนักงานพาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว. (2544) **การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาจังหวัดสระแก้ว.** สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไทย. **รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ. 2550

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2552) **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัยรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก <http://www.cabinet.thaigov.go.th>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2552) **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก <http://www.cabinet.thaigov.go.th>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2552) **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552 จาก <http://www.cabinet.thaigov.go.th>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2552) **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัยรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร.** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2552

จาก <http://www.cabinet.thaigov.go.th>

สุนารี ช้างงาม (2552, 15 กรกฎาคม). สัมภาษณ์โดย วิทวัส ดิษยะศริน
สัตยารักษ์.

สุริชัย หวันแก้ว. (2550). **คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุวรรณณี เจริญนาน. (2543) **บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาใน
การสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนชายแดน ไทย – กัมพูชาใน
อำเภอสอยดาว.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรัญประเทศพร้อมพิสูจน์สิทธิ์ที่ดินพิพาท. (2548, 24 พฤษภาคม).
มติชน. หน้า 9

อาวุโสชายแดนยันเขมรรุก 3 หมู่บ้านนอนอย่าให้สูญเหมือนเขาพระวิหาร.
(2548, 29 เมษายน). **มติชน.** หน้า 9

Krejcie, Robert V.; Morgan, Daryle W. (1970). Determining
Sample Size for Research Activities. **Educational and
Psychological Measurement.** 30(3): 607-610

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนา
เรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กชายขอบใน
จังหวัดชายแดนภาคอีสานของไทยที่ติดกับเขมร**
วันอังคารที่ 19 พฤษภาคม 2552 เวลา 9.00-17.00 น.
ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขต 3
อำเภออุษัณห์ จังหวัดศรีสะเกษ

1. ศ. ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
2. นางสาวยุพา วิวิทธิรมย์กุล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.มานะ สิ้นธุรงษานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ
4. นายสมชัย แสงสว่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
อ.อุษัณห์ จ.ศรีสะเกษ
5. นายญาณวิทย์ บัวหอม รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
อ.อุษัณห์ จ.ศรีสะเกษ
6. นายคำปุ่น บุญเชิญ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
อ.อุษัณห์ จ.ศรีสะเกษ

7. นายโสธร บุญเลิศ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์
8. นายอำนาจ มีศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน
ตะเคียนราม อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
9. นายทัตพล สิงห์ชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาสวรรค์
อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
10. นายหัสชัย สุพรรณภพ ผู้อำนวยการโรงเรียนกาบเชิงวิทยา
อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์
11. นายสมชาย ทวีทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน
กะหวั่นโนนเจริญ อ.พยุห์
จ.ศรีสะเกษ
12. ดร.วิทวัส ดิษยศรีน สัตยารักษ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
13. ดร.ววรรณดี เกตุแก้ว ครูโรงเรียนบ้านเขาติน อ.เมือง
จ.กระบี่
14. นายสมบัติ กอกหวาน หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและ
ประเมินผลฯ สพท. ศรีสะเกษ
เขต 3 อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ
15. นายวรากร น้อยสงวน ครูโรงเรียนห้วยตามอญ อ.ภูสิงห์
จ.ศรีสะเกษ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนา
เรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กชายขอบใน
จังหวัดชายแดนภาคอีสานของไทยที่ติดกับเขมร**
วันพุธที่ 20 พฤษภาคม 2552 เวลา 8.30-17.00 น.
ณ ห้องประชุมดุสิตา โรงแรมลายทอง อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี

1. ศ. ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
2. นางสาวยุพา วิริภิมรัมย์กุล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. รศ. ดร. จรุงญ์ คุณมี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชธานี
จ.อุบลราชธานี
4. นายพิจิตร ทานะ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
จ.ศรีสะเกษ
5. นายสุรชาติ แสนทวีสุข รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
จ.อุบลราชธานี
6. นายดุสิต สมศรี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
จ.ศรีสะเกษ
7. ดร. ประทวน บุญรักษา ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชน
บ้านบุเปือย อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี

8. นายศุภชัย พุทธเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนชำหวาย
อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี
9. นายสมนึก เขียวอ่อน ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำยืน
อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี
10. นายไสว วงศ์สาลี ผู้อำนวยการโรงเรียนเจริญศึกษา
อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี
11. นายอภิวัฒน์ แสนคุ้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาล
ดำรงราชานุสรณ์ อ.กันทรลักษ์
จ.ศรีสะเกษ
12. นายสำรวย ไชยยศ ผู้อำนวยการโรงเรียนกันทรลักษ์
วิทยา อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ
13. นายจำลอง ทุ่งทอง รองผู้อำนวยการโรงเรียน
นาจะหลวย อ.นาจะหลวย
จ.อุบลราชธานี
14. ดร.วิทวัส ดิษยศริน สัตยารักษ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
15. ดร.ววรรณดี เกตุแก้ว ครูโรงเรียนบ้านเขาติน อ.เมือง
จ.กระบี่
16. นายจिरวัฒน์ กิติพิเชษฐพงษ์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
อุบลราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนา
เรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กชายขอบใน
จังหวัดชายแดนภาคอีสานของไทยที่ติดกับเขมร**
วันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552 เวลา 8.30-13.00 น.
ณ ชาญชล รีสอร์ท อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1. ศ. ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
2. นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. นายสุรพล น้อยแสง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสระแก้ว เขต 1
อ.เมือง จ.สระแก้ว
4. นายศักดิ์ชัย บรรณสาร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสระแก้ว เขต 2
จ.สระแก้ว
5. นางสาวสุดคณิง ไชยสิทธิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษตราด จ.ตราด
6. นายธานีินทร์ ชลจิตร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษตราด จ.ตราด
7. นายบรรลุ ดารา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสระแก้ว เขต 2
จ.สระแก้ว
8. นายธงชัย ถาวร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จ.จันทบุรี

9. นายเจริญ พรประสิทธิ์ หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพท. ตราด อ.เมือง จ.ตราด
10. นายปรีชา ชี้อำเนิด ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านคลองประทุน อ.เมือง จ.ตราด
11. นายสาคร โห้วงศ์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพท.สระแก้ว เขต 1 จ.สระแก้ว
12. นายสมศักดิ์ ไชยภาค ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนวัดทับไทร อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี
13. นายสำเนา บุญมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม อ.คลองใหญ่ จ.ตราด
14. นายญาณวิทย์ บัวหอม รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3 อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ
15. ดร.วิฑูส ดิษยศรีน สัตยารักษ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
16. ดร.วรวรรณดี เกตุแก้ว ครูโรงเรียนบ้านเขาติน อ.เมือง จ.กระบี่
- 17.นางสุนารี ช้างงาม ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนา
เรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กชายขอบใน
จังหวัดชายแดนภาคอีสานของไทยที่ติดกับเขมร**
วันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552 เวลา 13.30-16.30 น.
ณ ชาญชล รีสอร์ท อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1. ศ. ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
2. นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. นายพินิจ ยมะเสม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก
ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี
4. นายศักดิ์ ขาวเกลี้ยง ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคตราด
อ.เมือง จ.ตราด
5. นางปฤษณา บุญจิตสิทธิศักดิ์ ผู้จัดการโรงเรียนวิศวกรรม
บริหารธุรกิจภาคตะวันออก
อ.สอยดาว จ.ตราด
6. นายวิชิต ธรรมชาติ รก.ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อ.คลองใหญ่ จ.ตราด
7. นายสมศักดิ์ จำปาศรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพ
สอยดาว อ.สอยดาว จ.จันทบุรี
8. ร.ต.ท.คณากร วิชัยสุนทร ครูใหญ่โรงเรียนตชด.ท่ากุ่ม อ.เมือง
จ.ตราด

9. ร.ต.ต.สุภาพ จันทร์แก้ว ครูใหญ่โรงเรียนตชด.บ้านคลองมะลิ
 ภาควิทยา อ.มะขาม
 จ.จันทบุรี
10. นายอนุรักษ์ สันตานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลขลุง
 (บุรีวิทยาคาร) อ.ขลุง จ.จันทบุรี
11. นายสุรพล พิมพาภรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนคราศึกษา
 อ.คลองใหญ่ จ.ตราด
12. ดร.วิทวัส ดิษยศรีน สัตยารักษ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
 หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
13. ดร.วรวรรณดี เกตุแก้ว ครูโรงเรียนบ้านเขาติน อ.เมือง
 จ.กระบี่
14. นางบุญชุบ คงทรัพย์ ครูโรงเรียนเทศบาลชุมชน
 วิมลวิทยา 4 อ.เมือง จ.ตราด

แบบสำรวจเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพการจัดการจัดการศึกษาให้กับเด็กชายขอบใน จังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา
ในพื้นที่

กรุณาตอบทุกข้อ ตามความเป็นจริง เพื่อเป็นข้อมูลการวิจัยใน
การเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

1. ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาใด

☐ อุบลราชธานี เขต 5	☐ สุรินทร์ เขต 3
☐ จันทบุรี เขต 2	☐ ศรีสะเกษ เขต 3
☐ บุรีรัมย์ เขต 2	☐ สระแก้ว เขต 1
☐ ศรีสะเกษ เขต 4	☐ บุรีรัมย์ เขต 3
☐ สระแก้ว เขต 2	☐ ตราด

2. โรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานเป็นโรงเรียนขนาดใด

☐ ขนาดเล็ก (1-120 คน)	☐ ขนาดกลาง (121-600 คน)
☐ ขนาดใหญ่ (600-1,500 คน)	

3. ระยะทางจากโรงเรียนถึงเส้นแบ่งเขตแดนไทย-กัมพูชา โดยประมาณ

☐ 0 - 5 กม.	☐ 11 - 15 กม.
☐ 6 - 10 กม.	☐ มากกว่า 15 กม.

4. ปัจจุบันโรงเรียนของท่านได้รับเงินค่าตอบแทนพื้นที่พิเศษหรือไม่
 ได้รับ ไม่ได้รับ
5. โรงเรียนของท่านมีนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยคิดเป็นร้อยละเท่าไรเมื่อเทียบกับนักเรียนทั้งหมด
 น้อยกว่าร้อยละ 10 ร้อยละ 11- 20
 ร้อยละ 21- 30 ร้อยละ 31- 40
 ร้อยละ 41- 50 มากกว่าร้อยละ 50
6. ท่านคิดว่าโรงเรียนตามแนวชายแดนประเทศไทย- กัมพูชา มีความจำเป็นต้องเปิดสอนภาษาเขมร มากน้อยเพียงใด
 มีความจำเป็นมากที่สุด มีความจำเป็นน้อย
 มีความจำเป็นมาก ไม่มีความจำเป็น

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน					
2.	ผู้ปกครองมีการอพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น					

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควรเพราะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับ ผู้คนที่มิใช่บิดามารดา					
4.	นักเรียนอพยพย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง ขาดเรียนบ่อย การเรียนไม่ต่อเนื่อง					
5.	นักเรียนมาจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์					
6.	ภาษาถิ่นของนักเรียนแต่ละชาติพันธุ์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้					
7.	ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย					
8.	ผู้บริหารโรงเรียนขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย					
9.	ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่					
10.	ครูมีภาระงานสอน และภาระงานแฝงมาก					

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	สวัสดิการที่ครูได้รับในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่					
12.	ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
13.	สภาพปัจจุบันของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการจัดทำผลงานของครูเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ					
14.	การประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการพิจารณาที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป					
15.	โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น					
16.	นักเรียนประสบปัญหาในการเดินทางมาเรียน					
17.	การเดินทางมาไม่ถึงจากเขตพื้นที่การศึกษามีข้อจำกัดเพราะระยะทางและสภาพภูมิประเทศ					

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18.	วิธีการจัดสรรงบประมาณที่ใช้อยู่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ					
19.	รัฐควรจัดงบประมาณด้วยวิธีการพิเศษสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่างจากพื้นที่อื่น					
20.	การประเมินภายนอกของสมศ. โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายแดน					
21.	การประเมินภายนอกควรมีเกณฑ์ มาตรฐานต่างจากโรงเรียนทั่วไป					
22.	การบรรจุแต่งตั้งครู ลำช้าส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน					

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23.	โรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน					
24.	ยาเสพติดติดแพร่ระบาดในชุมชนและลูกกลมเข้าถึงในโรงเรียน					
25.	บ่อนการพนันตามแนวชายแดนเป็นปัญหาต่อการพัฒนานักเรียน					
26.	รัฐควรมีนโยบายเฉพาะสำหรับโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา					
27.	สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว					
28.	สภาพโดยทั่วไปของนักเรียนดีขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่แล้ว					

ที่	รายการ	ระดับการเห็นด้วย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29.	สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ในบริเวณพื้นที่โรงเรียนของ ท่านดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 5 ปี ที่แล้ว					
30.	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนเป็นที่พึงพอใจของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดีกว่า เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้ว					

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อการตอบแบบสำรวจ มา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

นักวิจัยหัวหน้าโครงการ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

นักวิจัย

1. ดร.วรรณดี เกตแก้ว
2. นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล
3. ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์
4. นายญาณวิทย์ บัวหอม
5. นายภาณุพงศ์ พนมวัน
6. นางเพทาย บุญมี

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

รศ.ชงทอง จันทรางศุ

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

นางสุรางค์ โพธิ์พฤชาวงศ์

นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง

นายเจตนา แดงอินทวัฒน์

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผล

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา

ผู้วิจัย

ศ. ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต

คณะผู้พิจารณารายงาน

รศ. ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร

รศ. ดร.กล้า ทองขาว

รศ. ดร.จรรยา คุณมี

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
สภาการศึกษา

ผู้อำนวยการหลักสูตร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
ราชธานี จ.อุบลราชธานี

ดร.พิชญ์ ตูลสุข	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา ระบบบริหารงานบุคคล และนิติการ สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.มานะ สิ้นธุวงษานนท์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จ.ศรีสะเกษ
ดร.สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์	ผู้อำนวยการโรงเรียน บดินทร์เดชา(สิงห์ สิงเสนีย์ 2)

ผู้บรรณาธิการ

นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาเครือข่าย สารสนเทศ
-------------------------	--

หัวหน้าโครงการและนักวิชาการประจำโครงการ

นางสาวยุพา วิริภิมย์กุล	นักวิชาการชำนาญการพิเศษ (หัวหน้าโครงการ)
นางเพท่าย บุญมี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายภาณุพงศ์ พนมวัน	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

นางสาวปวีศา เขียนแก้ว	ผู้ช่วยนักวิชาการ
-----------------------	-------------------